

A

637
—
—
14.

OSTERWALD

A KEGYES EGYÜTTBESZÉLGETÉ-
SEKRŐL

NAGYENYED, "BETHLEN" DOK.
KTÁR, 44. SZ. KÉZIRAT

A' KEGYES EGYÜTT-BESZÉLGETÉST méltán az olyan Keresz-
tyémi kötelességek közé számíthatni, a' mellyel a' Szentegység
és idettségnek munkájára igen hasznosok. De ugy tapasztaljuk,
hogy ez olyan dolog, a' mellyet az emberek nem igen
gyakorlanak. Sőt azt mondhatjuk, hogy ezt meg-gondolnival
nem tudják. A' közönséges Gyűlésében erről igen kevés szó
hallatik; és én meg-vallom, hogy talán a' Köny-
vök is ebből el-mulatták a' magok hívatásjait; most (leg-alább)
én, a' mi nyelvűmön, ezen Materiáról való írást nem
láttam. Azért végzettem magamban e' Kir írást a' Kegyes
Ország eleibe terjesztem, hogy e' dologban, ha-
tról vala-
menyire is, a' kegyességre hajlando Zircus indítsam és fer-
kentsem a' magok Keresztyémi kötelességének meg-gon-
dolására. Uszton pedig e' kisded Munkát három Szakaszra.

Elsőben meg-mutatatom közönségesen, Mitrodea legyen a' Ke-
gyes Együtt-beszélgetés. Colloquium. Másodszor elő-
adom ennek Szükségét és hasznos-
váltat. Harmadszor meg-mu-
togatatom, Milyen kellésék ezt hasznosan gyakorolani.

Mind ezeket pedig igyekezem igen világosan és egyszerűen elő-
adni; hogy e' Kir írástól, minden rendbeli embernek épületu
vehesse. Iselredje a' Kegyes Isten, hogy szolgálhassak
valamit azoknak épületu, kiknek hánderől vagon az i-
gar és tiszta kegyességben való öregbedése!

ELSŐ RÉSZ vagy SZAKASZ.

Mellyben meg-mutogatatom közönségesen, Mi legyen a' Kegyes E-
gyütt-való-Beszélgetés.

Akárli is mindjárt által-látja, hogy a' Kegyes Beszélgetésen érte-
tik közönségesen az a' Beszéd, a' mellyel beszélünk a' Vallás-
dol-

2.
dolgoiról és a Kegyessegről. De hogy e Beszélgetésnek terméke-
tét és Valóságát jobban meg-érthess, meg-kell azt gondoskodni,
hogy más dolgot a Kegyessegről beszélgetni; más kegyesen beszélget-
ni. E világi dolgokról beszélgethet úgy valaki, hogy az ő szíve attól
nem ragad e világhoz, és nem igen kapcsol e Világon; Szentin
úgy beszélgethet valaki a Kegyessegről, ha űres is attól a szíve.
Hogy azért meg ne trald magadat, mindjárt itt elein jegyezd-
meg, hogy három rendbeli Beszélgetések vannak a Kegyesse-
gről; ugymint, Vagynak: Haszontalan hiábavaló beszédek; Vagy-
nak Rösz beszédek; vagynak Jo beszédek vagy Beszélgetések.

ELSŐBEN Szóljunk az olyan Beszélgetéseiről, a mellyel folyhat
ugyan a Kegyessegről, de HASZONTALANOK.
Ennek oka az, hogy az ilyen Beszélgetésekben éppen minto
arra igyekeznek és szándék, hogy a Kegyessegről éppen-
minto legyen; hanem foly a Beszélgetés éppen-
trald mulatságnak 's idő-töltésnek okáért; Szentin olyan formán, mint mi-
dön ama' meszünnen jött újságokat beszélhünk. Hogy az ilyen
Beszélgetés haszontalan legyen, azt hasonlason mintogatni nem
kell, magában világos. Szentin ilyen az olyan Beszélge-
tés is, a melly trald a nyughatatlan 's kíváncz gondosságból
foly. Vagyon dicséretes gondosság; midön az Ember tudoró-
dik maga hivataljának meg-értéséért, hogy ezt gyakorolja; de
vagyon olyan gondosság, a melly hiába-
való, jót veszedelmes ilyen gondosság az, midön valaki trald azért tanulja-
meg a Val-
lárnak titkezeit, hogy tudja, mit beszélnek mások azokról és
mivel erősítik azokat. Ezen Gondosság által, igen gyakran, az
Embernek meg-traldatnak. Beszélgetnek, vitelkednek néha a Val-
lárnak sarkalatos ájáratairól; néha a Sz. Erköltre tamtó Tuds-
mányokról; néha a Sz. Irárnak valamely bizonyos szarairól, és
kérdelkednek, Mi legyen ez, vagy amaszon szonak értelmé? Mi
modor

módon kellene az ellen Ellenreviszt támasztani? hogy lehetne^{3.}
azon Ellenreviszt vagy Nehézséget támogatni s erősíteni; vagy
a Nehézségre miéppen lehetne helyesen megfelelni? De
tráé egy beszélgemél és kérdéskednek ez ilyen dolgór felöl,
mintha valami mulando világi dolyokról beszélénének; tráé
az elme oloskodik és gondoskodik, de a szív üressen marad.
Az ilyen kérdéses oly vegie kellene intézni, hogy azol ál-
tal épületu vennénk a Kegyeségben, de, semmit ezzel nem
gondolrán, elégnek tartják, ha a nyughatatlan gondossá-
g nál elégnek tészenek. Az ilyen Beszélgetes, nem tráé hja-
ba való, hanem gyalorta veszedelmis és káros; mert gyal-
ran, az ilyen gondos vetélkedésel után, néha, az ember a'
felöl ír, a' mit az elött jól tudott, kételkedni kezd, és kési-
tetik a' hitetlenségére. Vagynak is a' Sz. Írástban pél-
dánk olyan Beszélgetesekről, a' mellyeknél eredeti tráé
az ilyen haszontalan gondoskodás (Curiositas) aragy tudalo-
zóság. Ilyen vala a' Sidól Beszélgetése, Ezek. xxxiii. 30-32.
midön Káldiában voltának a' fogságban, és az Ezechiél
Könyvéröl beszélgetenének; Találkerrán az utrákon egymás-
sal, így szólanak vala: Jertél kérlek, halljatól-meg, mitoda
beszed legyen, a' melly az Úrtól ki-jő. de semmi gonjok
nem jolt arra, hogy abból épületu végyenek; a' mint ez
az Isten maga panaszoja: Imé te nekier, ugy mad, ol-
lyan vagy, mint egy tnyfólo' Ének; mert hallják a' te beszédi-
des és azolat nem tételerezik. Olvassuk Herodes Királyról,
hogy ő örömeft beszélhet vala Keresztelő Jánoszal (Már. VI. 20)
de aronban azon Beszélgetesből jobba nem lett, a' Sz. Emberektől
való társalkodásból semmi szentség reája nem ragydot. Azt is
olvassuk, hogy ugyan ezen Herodes kívánta látm Jfust, midön
horrája

4.
horrája küldötte Pilátus (: Luk. xxiii) és eleibe valami kérdéssel
is vétett volna; de mivel tral gondosságból és valami tonda látá-
sánál kívánságból esett, tehát János nekik semmit nem felelt.
Szintén így tett János némelykor az írástudókkal és a Fariseusok-
kal, midőn látta azoknak kérdéskedéssel tral nyughatatlan
gondosságból sírmaszni, nem felelt meg nekik. Látjuk tovább
azt is, hogy az Athenebilitiek kívánnak vala beszélgetni Pál
Apostallal (: Tsel. xvii. 18. 19. 20) és meg-érem, mitoda Tndo-
mány legyen az, a' mellyen ő hirdta. Feliki Tisztató is (: Tsel.
xxv. 27) ugyan Pál Apostoli hívatja magához és beszélgte vele.
Agrippa Király hasonlóképpen (: Tsel. xxvi. 1) habadságot adn
Pálnak, hogy szóljon azon Tndományról, mellyen ő hirdta vala.
De mind e Beszélgések, a' mellyel magokban szentek és legye-
sek és a S. Pál kélja szerint jól valának, mivel ama Kér-
desből tral kívánsó gondoskodásból hallgatták, az ő rész-
ről haszontalanok voltak. Tovább még, és az ilyen
haszontalan beszélgéseknek rendébe térem az olyan Beszél-
getések, a' mellyekben látik a Keresztjén Valláshoz némi-
nemű keretű és buzgóság. Sokan vágynak olyan emberek,
a' kik örömett beszélnek a Vallásról, az igazságról, és a Ke-
resztjén Embereket hivataláról, míg pedig olly tisztességgel
és méltósággal, hogy azokban meg-nyugodni láttassanak. Kér-
tegyük a bűnös, feddik az Istentelenséget: ha valami jó
könyvet olvasnak, azokban a Tndományt kedvelik, és azok-
ról jól szólának. Ez ugyan látik valami Főn, midőn az
ilyen emberek a Keresztjén Vallásról, a jó könyvről és Tn-
dományról ilyen meg-illetődéssel beszélgetnek; de ha tral
ebben maradnak és ennél tovább nem mennek; Ha tral így szó-
lanak, Oh melly igaz, melly szép és szent dolgok erd! jó voltárad
ról minden nap elmélkedni, tral haszontalan minden beszédjek. Nem
tral

tsak azt parantolja Isten, hogy a Keresztyni Vallásról, és
abban ki-jelentett jószág-telekedésről és Sz. Törvényekről jól
és dicsőre emlekezünk és beszélgünk: e tsak beszéd;
az Istemmel pedig a Valóság kedves; azt akarja ő Feléje, hogy
az igazság úgy meg-illik Szivünk, hogy annak szerelme ál-
tal meg is tisztítják. Ezen kívül aká- mitsoda szépnek
látó Beszélgetések tsak a lejegő ében zengő szók, hason-
talan, gyümölcs nélkül való beszéd. Sőt még veszedelmesebb
az ilyen igazságolat és Keresztyni kötelességek tudni, de
azoknak nem engedel; mert az olyan, a ki a dolgot tudja
és dicséri, még is nem követi, az ő szivében gerjedett világ és
a maga lelke-csémérei ellen telekeznek.

MÁSODSZOR Szóljunk a ROSZ BESZÉLGETÉSEKRŐL. mert
nem elég tsak azt mondani, hogy a Kegyességről való Beszéd
lehet haszontalan; hanem megmutatni, hogy lehet rossz is.

Elsőben is, a melly Beszélgetést haszontalannak mondunk
és tartunk; igen könnyen arra mehetünk, hogy azt rossznak
is mondhatunk. Az Isteni dolgokról beszélni, mellyek mi tö-
lünk igen nagy tiszteltetés érdemlenek; de tsak kör-bűrés
formában, az szivünk minden meg-illetődése nélkül, egy
bizonyos jele annak, hogy az ilyen sziv nem látta által a Ke-
resztyni Vallásnak méltóságát és az Isteni dolgoknak gyönyö-
rűségét. Amiképpen bin imádkozni, és az Isten Beszédét
minden figyelmeztetés nélkül olvasni; szintén így bin a Keresz-
tyni Vallásnak titkairól, a szivünk minden meg-illetődése
nélkül, beszélgetni. Oly nagy méltósága és tisztisága dol-
gok ezek, hogy ha ezekről tsak úgy beszélünk, mint valami
közönséges alávaló dolgokról, tsak ez az olyan meg-hibeb-
bitünk, és így nagyon vesztünk. Jobb volna hallgatni, mint
az ilyen jeles dolgokról alávalóképpen szólani. Egy-átaljárban
háros

hozzája küldötte Pilátus (: Lnk. xxiii) és eleibe valami kérdéseket
 is vetett előné; de mivel csak gondosságból és valami tünde látá-
 sának kíváncsiságból esett, tehát János néki semmit nem felelt.
 Szintén így tett János némelykor az írástudókkal és a Fariseusok-
 kal, midőn látta azoknak kérdőkedéseket csak nyughatatlan
 gondosságból számazni, nem felelt meg nekik. Látjuk tovább
 azt is, hogy az Athenebeliek kíváncsiak vala beszélgetni Pál
 Apostollal (: Tsel. xvii. 18. 19. 20) és meg-értém, mitoda Tundo-
 mány legyen az, a' mellyen ő hirdta. Feliki Tisztató is (: Tsel.
 xxv. 27) ugyan Pál Apostol hívatja magához és beszélget vele.
 Agrippa Király hasonlóképpen (: Tsel. xxvi. 1) szabadlajost adn
 Pálnak, hogy szóljon azon Tudományról, mellyen ő hirdta vala.
 De mind e Beszélgetések, a' mellyek magokban szentek és legye-
 sek és a' S. Pál kélja szerint jól valának, mivel ama Kér-
 dekesül csak kíváncsi gondoskodásból hallgatták, az ő rész-
 ről haszontalanul voltanak. Tovább mégyek, és az ilyen
 haszontalan beszélgetéseket rendezte tízezer az olyan Beszél-
 getéseket, a' mellyekben látik a' Keresztényi Valláshoz némi-
 nemű keretű és buzgóság. Sokan vágnak olyan emberek,
 a' kik örömet beszélnek a' Vallásról, az igazságról, és a' Ke-
 resztényi Embereket hivataláról, még pedig olly tisztasággal
 és méltósággal, hogy azokban meg-nyugodni láttassanak. Kér-
 dekesül a' bűnösök, feddik az Istentelenséget: ha valami jó
 könyvet olvasnak, azokban a' Tudományt kedvelik, és azol-
 ról jól szólanak. Ez ugyan látik valamin Főn, midőn az
 ilyen emberek a' Keresztényi Vallásról, a' jó könyvekről és Tu-
 dományokról ilyen meg-illetődíjű beszélgetnek; de ha csak
 ebben maradnak és ennél tovább nem mennek; Ha csak így szó-
 lanak, Oh melly igaz, melly szép és szent dolgok ezek! jó dolgok
 ról minden nap elmélkedni, csak haszontalan minden beszédjek. Nem
 csak

csak azt parancsolja Isten, hogy a Keresztyni Vallásról, és
abban ki-jelentett jószág-telekedésekről és Sz. Törvényekről jól
és dicsőrejesen emlékezünk és beszélgessünk: e csak beszéd;
az Istemmel pedig a Valóság kedves; azt akarja ő Feljefe, hogy
az igazság ugy meg-illik Szivünkben, hogy annak szerelme ál-
tal meg is tisztítsanak. Ezen kívül akáx-mitoda szépnek
látó Beszélgetések csak a levegő egyben zengő szók, haszon-
talan, gyümölcs nélkül való beszéd. Sőt még veszedelmesebb
az ilyen igazságolat és Keresztyni kötelességek tudni, de
azoknak nem engedni; mert az olyan, a ki a dolgot tudja
és dicséri, még is nem követi, az ő szivében gerjedett világ és
a maga lelke-esmerete ellen telekedezik.

MASODSZOR Szóljunk a ROSZ BESZÉLGETÉSEKRŐL. mert
nem elég csak azt mondani, hogy a Kegyességről való Beszéd
lehet haszontalan; hanem mntezasnd-meg, hogy lehet rossz is.

Elsőben is, a melly Beszélgetést haszontalannak mondand
és tartsuk, igen könnyen arra mehetünk, hogy azt rossznak
is mondhasunk. Az Isteni dolgokról beszélni, mellyek mi tö-
lünk igen nagy tisztulata érdemlenek; de csak kör-bűrés
formában, az szivünk minden meg-illetődése nélkül, egy
bizonyos jele annak, hogy az ilyen sziv nem látta által a Ke-
restyni Vallásnak méltóságát és az Isteni dolgoknak gyönyö-
rűségét. Amiképpen bin imádkozni, és az Isten Beszédét
minden figyelmeztetés nélkül olvasni; sientin így bin a Keresz-
tyni Vallásnak titkairól, a szivünk minden meg-illetődése
nélkül, beszélgetni. Oly nagy méltóság és tisztifügi dol-
gok ezek, hogy ha ezektől csak ugy beszélünk, mint valami
közönséges alávaló dolgokról, tehát ezeket olyan meg-lyébe-
bitjük, és így nagyon vesztünk. Jobb volna hallgatni, mint
az ilyen jeles dolgokról alávalóképpen szólni. Egy-átaljában
háros

6. káros mulatság az, midőn valamely társalkodásban, az Istentől va-
gyon a' beszéd, de minden Isteni szereti és félelem nélkül. Ugyan
ert mondom az olyan beszédekről is, a' mellyek némely hölgyeknél
gyon a' Keresztényi Vallás igazságról, mindazonáltal mutatnak
valami kegyességet, midőn némelyek jels, szip és nagy értel-
mes mutató beszédeket folytatnak; de azonban se szív, se ma-
gól-viselet azoknak még nem felel. Illyen fenyvesen s' érte-
lmesen beszéljen a' kegyességről, és azonban a' szívű igazsá-
g még nem illetőni, nem egyéb, hanem szin- mutatni, hipokri-
tás; és az illyen emberek hasonlíthatni ama' gonoszhoz, a'
kinél Isten azt mondja Solt. L. 16-18. Miert veszed az én szö-
vettségemet a' te Szájadra, holott gyűlöled a' fenszót? Sokan
e' tekintetben meg-tralatoznak, néha még észre sem veszi-
májorok. Az ő Társalkodásoknál materijája néha a' kegyes-
ség, beszélnek hatalmasan az Isteni félelemről, e' világnak és
az embernek önnön magának meg-tajadásáról, az Istenhez
és a' lelki dolgokhoz való ragaszkodásról; el nem mutatnak sem-
mi ide tartozó beszédeket; azonban gyakran igen mestersé-
vagnak azon dolgokról a' mellyekről beszélgetnek; gyakran az
ő szívű olyan indulatokról vagnak el-foglalva, a' mellyek a'
tiszta kegyességgel még nem állhatnak, és szintin ugyanapod-
nak ezen a' világon s' annak jórain, mint e' világnak leg-
közelebb való' fia. Látnak ugyan az ő beszédekről némiképen
képpen, mintha kegyesek és jentesek volnának, de valóság-
attól távol vagnak. Ha Szeretetet keresz bennel, nem ta-
lálisz, kísérz Felbarátjodnál gyűlöletre s' kárhordatására;
kármentek, nyegdes-kevelés, magól-erzelemjáról, és így az
ő életének módja éppen ki-mutatkoztatja, hogy minden be-
szédjék, mellyek a' kegyességet emlegetik és dicsérik, csak szin- mu-
tatás. Az illyen Beszélgetésel a'ccs nem igaz kegyes beszéd, hanem
gonosz, rossz, és veszedelmesek. Továbbá

Továbbá, legyen a Beszélgetés akkor rozta, midőn, holott
a Sz. dolgokról nagy betűvel és tisztelettel kellene emlékezni,
beszélnek némelyek nagy magod-hányásával, vetésével és var-
merő bátorsággal. Solan vagnál olyanok, hogy az isteni fiens
dolgokról beszélgetnek, tsak a magod elmésségeket arajják mn-
tagatni: mindenelbi belé-szolanak; minden Neher-ségeket
meg-fejteni és le-hatarozni akarval, míg azolat is, a mellyel
világozan ki nem jelentettek; minden aprióságokat mod nél-
kül rostálnak, alarvan mutatni élesen kösjörül és fen-hé-
jari elméjüket erjét: Illyenek, a kik mindenelben Jigen
ször-szál hasogatok, meg a tiszta és nyihánságos igazságo-
kat is mod-nélkül sűrögetik; különös értelmes Jigen se-
retnek, tsak arait hogy másoktól meg-külömböztessék.
Az illyen maga-rető és a járvalan is különös utas kereszt
elme hibát alarva dolgokban is; de kívált olykor, midőn
a Vallásnak, keresztény dolgairól vagnak a beszéd; meg eret
ait kívánják és érdemlik, hogy ezektől mindenkor nagy alá-
zatozással és tisztelettel emlékezzenek. Nem lehet elégé
tundatni az olyan embereknek, a kik dagályos elmével
beszélnek a Sz. dolgokról, Jigen ki-eresztésnél a Vetélke-
désben, és magokat mulatják az illyen nagy méltoságn
és keresztény dolgoknál ottárlásában, kissebbtisében. Sőt az
a káros dolog, hogy nem tsak beszélgetéssel vagnak e-félek,
hanem még könyvel is jönnek e világra, a keresztényi Vallás-
nak motkolásáért. A Filozofiai mesterséges bölcselkedés
Jigen bi-trustatják a keresztényi Vallásról való elmélke-
désbe és beszélgetésbe, holott ez szűnyöségű kíván, és mi-
nél inkább erőttödik az elme annak tisztozásában, annál in-
kább kissebbíti annak hathatosságát és méltoságát. Bár legy fi-
976

gyelmese e' dologban, és észre veszed, hogy láttatnak némely be-
szelgetések dítéreteseknek, de valósággal több gonosz vagyon ben-
nek mint jó. Találsz olyan beszélgetéseket, a' melyeknél mate-
riája a' keresztényi vallás, sőt némelyek, hogy az ilyen Be-
szelgetéseket gyakorolják, Társaságokat állítanak. fel e' Gy-
lésüket hirdetik, és e' kétség kívül jó ir' volna, ha a' tréliből a'
beszéd ki nem hágná; De meg-essék gyakorolják, hogy a' Vallásnak
minden igazatit változtatás nélkül elő- hordják, s' még azot el-
len a' trélyel ellen ir' nehezségeket formálnak, a' melyekben semmi
homály nincsen; hogy elmeiségek, szélesen ki- terjedt tré-
mágyolat mutozással, elő- gördítik az ilyen bizonyos és min-
den kétkedés felett való trélyekből a' Hitetlenséget, Póza-
nyolnak, Isten-tagadónak (Athencónak) vetelkedéseket; és mi-
dön így beszélgetnek azt gondolják, hogy igen nagy haszonnal
töltik az időt; holott az ilyen Társaságok nem- hogy a' legyese-
get önteni és plántálni a' szívben, hanem sokkal inkább rend-
szert vezet a' kevélységet e' a' fel-furalkodást; az edőig magyar-
országban s' igazságában álló Hitnek trélyeit meg- mozgatta, e'
mind magokat a' Vetelkedőket, mind a' Hallgatókat, hivalt,
ha együgyűek ir' hallgatják, meg- botránkoztatja: A' mikor edő-
nyihán e' bizonyosan hittel, már azotól kétkedni kezdnek
és oly vélekedéseket vesznek fel, a' melyekből soha nem tudják
magokat ki- fejteni; hivaltképpen midőn látják, hogy magok ir'
a' Vetelkedőt az ilyen nehezségeket trélyen hagyják, és a' min-
kellene el nem igazítják. ugyanarra, hogy midőn az ilyen Társ-
ságtól haza mégy, sokkal bizonytalanabb vagy némely dolog s' igaz-
ságát aránt mint az előtt voltál; és holott az ilyen szent beszéd-
építés kellene venni mind magad s' mind felhívottod hasznára
s' jóra, ellenben inkább alkalmatosságot vesz az a' hitetlenségre.
Semmit nem szól az olyan társaságok e' Beszélgetéseiről
a' mely

9.

a' mellyek egyenesen a' végre rendeltettek, hogy azokban a' Vallásnál trükkjeit meg-támadják, az igazságokat tagadják, az Istenről és az Istennek Gondviseléséről gonoszul szólnak, a' Vétkeinek gyarorlására utat nyitnak, és az Evangéliomnak Törvényeit ottárolják. Magában elég világos, hogy az ilyen beállítottság igen veszedelmes; mert noha foly a' Vallásnak Agazatirol, de a' végre foly, hogy azokat fel-forgassa, meg-bontsa; azért erről sokas példánom nem szükséges.

HARMADSZOR szólnunk a' **JÓ BESZÉLGETÉSEKRŐL**. A' mikor feljebb mondtunk a' Haszontalan és Rossz Beszélgetésekről, szólnunk itt minéknél a' Jó Beszélgetéseknél meg-esmerése és értéke. A' Jó Beszélgetések azok, a' mellyekben beszélünk a' Keggyességről; de úgy, hogy eredet a' Beszélgetéseknél fundamentuma és eredete is legyen kegyességből és olyan igyekezetből, hogy abban valóraigori épületes legyen. Hogy pedig ezt jobban meg-értsük, e' két dolgot kérem-fel: I. Ha azt akarod, hogy a' Beszélgetés kegyes legyen, tehát szűcs, hogy annak materiája jó, vagy jó dologról legyen. II. annak mind eredet, mind trükkje jó, kegyes, és tisztességes legyen.

Szükség hat Elsőben, hogy ezen Beszélgetésnek materiája jó legyen, az az, hasznos dologról legyen, és olyanról a' mellyben épületes legyen. Hasznos és épületes dolognak nevezem itt azt, a' melly szolgál az elmének világosítására és a' szívnek meg-szenteltetésére. Külömben a' Társaságokban és ott folyó beszélgetésekben mintsen igaz kegyesség, hanemha úgy beszéljék ott az igazságokat, úgy rajjuk elő szent kötelességeinket, hogy azok a' mi szívünkben mind jó értelművel, mind Isténhez való szeretettel be-töltjük. Rövidesen szólok: az a' jó és kegyes Be-

Beszélgetés, a melly értelmünkben öregbíti, a jobban való nevedésünket segíti. Ezen kívül akár mit s akár mennyit beszélj a Kegyeségről nem valószínű kegyes Beszélgetés.

Szükség Másodszor, hogy az ilyen Beszélgetésnek mind eredete vagy kut-feje, mind pedig telje és vége jó legyen. Az az, midőn a Keresztjemi Vallásról s annak Ágaratáról beszélés, legyen az a beszéd a Kegyesekhez való tisztá szeretéből, és olyan véggel, hogy azon kegyességben erősítéssel s öregbítéssel. E'dologban, szintén mint egyebetben is, függ a Jóság attól, ha mind az eredet jó, mind a telje jó. A Beszélgetés Jo és kegyes akkor, midőn a Száj pol a Szívet teljességéből a mint lártitónál mondotta Mat. XII. 34. Pál Apostol az ilyen Beszélgetésnek természetét így adja elő: Intéted egymást és építéted egymást, Tess. V. 11. Azért az a jó Beszélgetés, a mellynél vége és telje az intés és az építés, avagy az intés által való építés, a melly szolgál a Keresztjemi jó tételkedésben való elő-menetelre. Így szerenti az Embert mind magját mind felebarátját, hogy az ilyen beszélgetés és társalkodás által jobban legyen mint volt az előtt, és a kegyességben példátomást épültesse véggem. És ugyan ez a kéne így kereszt tési art, hogy az illy Beszélgetés mind Isten s mind Emberek előtt kedves, tisztiség és elő-menetelés legyen.

MÁSODIK SZAKASZ.

A Beszélgetésnek Szükséges és hasznos voltáról.

Az ilyen kegyes Beszélgetésnek Szükséges és hasznos voltáról szól mind a Sz. Írás, mind pedig a józan okoskodás ezt tanátrolja s jóvalja.

ELSŐ RÉSZ.

Mellyben a Sz. Írástól meg-mutgathatik a Beszélgetésnek hasznos és Szükséges voltán.

Találol

Talállok a Sz. Írásban három rendbeli helyeket, a melyeket a Sz. Beszélgetést jóvalják; a melyeket figyelemesen meg-felintemünk méltó. Vagyvár 1. ez azaz világos parantzolatol. 2. Találunk olyan helyeket, a melyekből ki-látik, hogy az ilyen Beszélgetést a leggesz embereknek trimexei. 3. Vagyvár erre példák is.

1. Semmiképpen nem lehet tagadnunk az ilyen leggesz Beszélgetésnek szükségét és hasznos voltát, midőn találunk e felől a Sz. Írásban világos parantzolatot. Az ilyen Parantzolatol körött fő és nevezetű az, a melyben így szól az Isten az Izraelnek s Mos. VI. 6.7. Ez igék, melyeket parantzolatol teneked, legyenek szivedben, és gyarodjad azokat a te gyermekid előtt, és szólj ehez midőn a te házában ül, vagy mikor uton jár, mikor le-felszel és mikor fel-letsz. Világos dolog, hogy Isten itt inti az Atyákat arra, hogy tanítsák az ő gyermekeiket a leggeszre, az ő parantzolatinal meg-tartására, nem-trad a rend-zerint való Tanítás, hanem a Beszélgetés és társalkodás által is. Itt pedig az ilyen Beszélgetés egy jó és egyenes út arra, hogy a Gyermekek tanulják a leggeszre, senki nem tagadhatja, hogy minden rendbeli emberek tanítására is fogyanatos ne legyen, és így hogy mindeneknél szükségesebb ne legyen, valakik kötelesség idrűségű munkálkodására és a keresztényi életnek köntésére. Tekintsd meg mit mond Paul Apostol a Kolossébieknek III. 15. És Krisztusnak berűde latorzék ti bennetek bűnséggel, tanítván és intvén egymást ti magatol körött. Igen világos ezen intésnek értelme, s azt teszi, hogy minden keresztényi hivatalja szerint köteles az ő felbarátságának intésére s e-
pitésére

pitésége, hogy látozzék, ő benne a Krisztusnak minden beje-
 de, az az, minden ember tartozik, valaki hiszen az Evange-
 liumnak igazán, hogy a mit szíve kíván, az által munkál-
 kodjék nem csak magának, hanem felebarátjának is építésére.
 Figyelemre méltó arra, a mit mond az Apostol a Tessa-
 lonikablieknak: Intsetek és építsetek egymást, 1. Thes. V. 11. Ere-
 ke az igéket meg nem érthető tőtömben helyesen, hanem ha
 veszed az egymás között való igazán társalkodásról és szent be-
 szelgetésről; igaz dolog, hogy a Szentek építsetek egymást jó
 példa-adaik által, is; de midőn az Apostol az intset és építset
 egymás teszi, nyilván ki-mutatja, hogy érti az olyan épi-
 tés, a melly beszéltetés által létezik. Annakfelé az mon-
 ja az Apostol, hogy építsen egymást; e pedig kintömben nem
 lehet, hanem az ilyen szent beszéltetés által. Ugy látjuk to-
 vábbá, hogy ez olyan hivatal, a melly közzéjében minden
 keresztény köteles, és ez alól magán senki is nem vonhatja
 magát az Apostol azt mondja: Építsetek minnyájan egymást.
 Nem kell úgy gondolni, mintha ez a paraktosok csak
 azokat kötelezné, a kik nevezetesen hivattak a sz. dolgoknál
 elő-adására, minémiel a tőz szentis való papok: Sen-
 ki is szenteknek paraktoslatja is kötelezése alól is nem vitédik.
 Szintén ilyen itélettel lehetünk azok, a mit mond az Apo-
 stol Sid III. 13 is: Intsetek egymást minden napon, míg ne-
 veztetik e mai nap, hogy valaki közzéletik meg ne keményítse-
 sik a bűnöknek faládsága által. Két dolgot jegezzünk meg
 ezen igékre, mellyel a mi kezünk alatt való materiára tré-
 loznak: 1.) Vagyon itt elő-ada egy olyan hivatal, mellynek ga-
 korlósága minden tehetségünk szentis kötelesele vaggal, míg
 neveztetik e mai nap, az az, valamedig vaggon jó általma-
 toty

tösséggel, valamiddig ragynék a világi életben. Ez olyan
 hivatal, a melyet tartozom gyakorolni minden fogalom-
 tösséggel és állhatatosséggal. Nem is lehet ebben ráj nél-
 kül tettelemmel; mert az Apostol is megsejti halozatni
 nem enged, hanem a mára le-
 sorítja: Ma, ha az ös-
 vai hallandjától intéted és intéted egymást. 2.) E pa-
 zantolatnak fontossága függ a körülményektől; mert ha
 így nem intitek egymást, meg-
 keményedik valaki tiközüle-
 tel a bünöknek tralándója által. Hova lehet ennél egy
 haathatóbb fundamentumot találni az Egyvai-
 közt való Berühözésnek és intésnek? Ha ez a mód is ut arra,
 hogy az ember mind magát és mind felbarátját a sziv-
 nek meg-
 keményedésétől meg-
 tartva és óltatva, nyil-
 van való dolog, mely hasznos és szükséges legyen. El-
 lenben, a ki az ilyen intéstől és ahoz intézett Berühö-
 zéstől magát meg-
 tartatja, lám mely nagy hárt tésin,
 mind magának mind felbarátjának. Ha szöghaltat-
 van a szivnek meg-
 keményedése! Ugyan ilyen for-
 mában szól az Apostol Sid. x. 24 is: Berühö-
 zik egymással, hogy magunkat fel-
 indítsuk az atyafiai szeretetre és a jó tettelekre; utánna ti-
 25. ezen iker: Intéted egymást, annyival is in-
 téted, mivel látjátok, hogy ama-
 nap el-
 közeledek. Nyilván
 közt való szerenti közönségesen minden kereszténynek
 kötelessége, mindemellett azt gyakorolni kell, és illő minden-
 nek ebben buzgónal lenni, hogy mind magát mind felba-
 ráját imitve, és a jóasos-
 tettelemmel gyakorlására
 szerente. Az ok, melyet az Apostol ezen intéstet fun-
 da-

damentománl tiszén, igen nagy és hathatós. Annnyival is inkább
 (nagy mond.) mivel ama' nap el-hözélgés. Az olyan kötelesség, mely
 illy nagy fundamentumon épül-fel, éppen el-multhatatlan. Az
 utolsó napnak és az örökéletiségnek meg-gondolása igen hasza-
 toson serkent is mindez a mi keresztjéni, hivatalunknak és kö-
 telességünkhöz meg-gondolására és gyakorlására minden mi dol-
 gainkban; Az Apostol pedig ezen a fundamentumon építi-fel azt
 az intést, hogy egy-mást intsin; Axió ebből is ki-tetik, hogy az
 Egy-más-hözött-való Sz. Berüllyetési és Intési mind sülszerű mind
 igen hasznos.

Ezen elő-hozott Sz. Irásbeli helyek eljűségek annak meg-mu-
 tatására, hogy a Kegyes Berüllyetésekről az Isten Berüllye
 nyilváníttja parancsolattal vagnak. A'mellyből is im' e' hit
 dolgoz ellene mondhatatlannal következnek: Elsőben, Hogy ez
 a kötelesség teljességgel sülszerű és Istennek meg-büntetője
 nélkül el nem mulathajunk; mert az Isten parancsolatának
 és drágalatos Tamításának meg-utise az ő Felteje meg-bün-
 tője nélkül nem eszetik; Péntek kell adnunk nekik és te-
 kintésben is a mi teledetendől, mert a mi beszédünk pe-
 cius itiltetünk meg-jövedőben Mat. XII. A'melly-jüket hit
 terintésben lehur' kell is éntennünk: Elsőben arról itiltetünk
 meg a mit mondottunk, és így a mi teledetendől, a'melly
 a teledetésben való bin; Másodszor az el-mulatisban való
 büntés is meg-itiltetünk, ha nem teledetésünk az a mit Isten
 parancsol, Intsin ugy mint arról, ha az a teledetésünk a mi
 tilt: Meg-itiltetünk arról is ha polunk, beszélgésünk a
 kegyesség törvénye ellen; de arról is, ha nem poljunk
 azokat, mellyek a kegyesség, és következési résint az Isten di-
 tószerű és felbarátunk hasznára szolgál.

Másodszor: Hogy a kegyes és Szent Társalkodások; Berül-
 lyetési a mi meg-pentitetésünkre is idriségünk elő-mor-
 ditás

ditására igen hasznos. A' mit az Isten parantol az igen hasznos, és tralhatatlanul elő-menetelés annal a Parantolatnál be-töltse. Tol tudja ő, mi legyen nekünk hasznos és meg-szenteltetésünkre fogantatos; azért mikor azt mondja: Intéted egymást, ezire egyik a más, hogy valaki a bűnnel tralárdája által meg ne keményítse, traladhatatlan dolog, hogy ha a Tanátról kőrtjük, nevezetesen fogjuk tapasztalni a kegyességben való nevezetesen; a' mint ellenben, ha el-mulatjuk, eztről magunkat olyan bűnre, a' melly mind magunknál, mind felébarátunknál meg-keményedésre szolgál.

II. A' Sr. tralról van parantolatolón kívül, mellyekben a' kegyes Berelletesek parantolatnak, vagynek meg már igen fontos dolok is, mellyek bennünk eztről gyarodására szelentinel. Ugymint: látjuk hogy az ilyen kegyes Berelletesek a' jó emberek trimezei; mert ugy tapasztaljuk, hogy a' kegyes és jóféle emberek mindentor szelent magokat e'felében gyarodlami. Találunk a' kegyes dologra felv bizonyos a' Sr. tralban. El-sőbbin is a' xxxvii-dik Soltárban, x 30. 31. a' kegyesség és annal gyümöltre bören le-iratik; így szól ott David: Az igaznak hája böltséget berell és az ő nyelvét iteltről. Az ő Istene tral Törvénye az ő szivében vagyon. Azt tralja itt elő-adni David, hogy a' liben az Isten felébe vagyon és az Isten Törvénye a' szivében vagyon, az arról őromost berzell, hogy az ő berelletesétől ki-trsít, mint meg-hatotta az ő szivét az Isten Törvényével szelent, és hogy az ő berelletes legyen szelent, bölts, hasznos és ipultr. Ugyan ezen dolog tralra elő David a' xix-dik Soltárban így gyarkorta: A' te parantolatolról gondolkodom és nére a' te

ösréngidre. Engedd meg hogy értsem a te parantsolati dologaidat
 és gondolkodom a te tündé dologaidról. Tarsol vagyol én mind
 azokról, kik tejedet félnek és meg-örzik a te parantsolati-
 dat. Az én ajárim mondanak ditzéretet, mincheratámma meg-ta-
 nitándasz engemet a te parantsolati dora. x 15. 27. 53. 171. Ilyen
 világos timerekkrel festi le a Soltár-nó Profeta az Isten-felő kegyes
 emberedet, midon azokról tulajdonitt jó beszégetéset, sz. Tar-
 kodást, és azt mondja, hogy azokról, kik az Isten törvényének me-
 torágat 's gyönyörűségét- voltat meg-esmérték, mint kedvesebb
 dolog 's multrágó, mint az arról való kegyes beszégetés. Ide
 hozhatni mind azokat a helyet, a melyekben Dávid mintegy
 protestálva azt mondja, hogy az Isten jóvöltáról el nem fele-
 kezik, hanem azt mindenkor hirdeti, és másokat is hívogat
 az ilyen dologra, mint Solt. LVI. 16. Jöjjetek- el, halljátok meg,
 és meg-beszélem, a melyeket teleredett. In az én lellemmel
 Sok egyéb ilyen helyet is ragnak az Írásban, a melyekből
 világoson a jó ki, hogy ha az Isten-felő embernek ez az
 Istenről és az ő Törvényéről való beszégetés, illy mondhatat-
 lan örömet szerez, tehát el-multhatatlannal kötelestje ez
 minden kegyes embernek 's egyszer'smind bizonyos eméttiké timere.
 Bölts Salamon is ezt teszi a bölts és kegyes embernek timere-
 réül, midon így szól Peld. x. 20. 21. " Mint a tiszta vála-
 tott erüst az igaznak nyelre: Az igaznak ajári foradat le-
 gettnek. A' mely igék kétség kívül azt tédik, hogy az Isten-
 felő kegyes embernek beszégeté folynak az olyan drága és kedves
 dologról, melyekben sokaknak nyilvánságos épülete ragyon.
 De még hasznosabbon szól x 13. 14: A' Böltsnek tudomány-
 életmel kuf-feje, a' halál' történet el-távoztatására. a' mely
 gekből azt tanuljuk, hogy a Bölts f. az az, a' kegyes ember. m-
 vel ezen Könyvben jól helyeken, a böltség a kegyeséget vitéti
 meg-esmértetik mindjárt az ő beszégetés, és az ő beszégetés
 életmel kuf-feje azokról, kik őt figyelmenesen hallgatják, és ta-
 mja

nurag a veszedelmnek elkerülésére. Igen szép intés ez
is olvasni ezen dologban Sírál. V. 13. Legy gyors a jónak hal-
lása! Ha értelmes Fejjes látandó, reggel menj ö hozzája
és az ő ajtáinak külsőit kopogtasd a te Labad. VI. 35. A böl-
tevel tanátrózzál, az értelmesekkel legyen a te beszélge-
tésed, és minden te jó a magorságot látni törvényed.
IX. 19. Jollehet ugyan a Könyv nem szamláltatik a Sz. írái
Kanonikus Könyvi közé, mindazonáltal illő figyelmetlen
olvasni és belőle kegyességet tanulni. Látjuk ezen Könyvből,
hogy a Sidor is elmélkedtek és beszélgettek a Szent és kegyes
dologról; a homán a jó-ki, hogy nekünk is. Kérem, legyen
illő azt tanulmányunk.

Találtam az Új Testamentomban is helyek, a melyekből
meg-ítélhetjük, hogy a kegyes embernek az ilyen Szent és
kegyes beszélgetéshez igen nagy kedveléssel, és abban nagyon
gyönyörködtek. Hoztam is már elő azon helyekből egyet-
hányat; de ismét hozok elő még oda tartozókat. Azok között
pedig igen méltó elő-hoznunk azt a mi vagyon Mat. XII. 33-37.
Midőn a Fariseusok szörnyen káromlanak Jést, azt mond-
ván, hogy az ördög által ti szem tudatát és úri-ly az ö-
rdögök, igen böltsen beszél Jépus mind a jó, mind a gonosz
beszélgetéséről vagy discursusáról, midőn így szól: *Áhít a*
gyümölcstől esmértetik-meg a fa, szinten úgy az ember az ő
beszédéről: Mímodon szólhatott ki jót ha gonosz vagy? mert
a szívvel teltségéből szól a száj: A jó ember az ő szívéből
jó kintiből hoz elő jókat; a gonosz ember az ő szívéből
gonosz kintiből hoz elő gonoszokat. A te beszédedből esmé-
tetik igaznak, és a te beszédedből esmértetik hamisnak. Ezen
igéknek világszítása igen jól sőt nem kell; mert Jépus ezen
igék: A szívvel teltségéből szól a száj, úgy veszi, mint min-
dennél előtt tudva lévo és helyben-hagyott Példabeszéd. A szívvel
a szív

a szive ugy gondolja mint egy forrast, a mellynel vize minden napon borul es ujul annyira, hogy azt magiban nem tarthatja, hanem minden fele ki-onki, ki-botolja: Szintem ilyen a szív. lehetetlen hogy az ember ne bekielljen arról a mivel a szive meg-tolt. Hatellyes az embernek szive kegyességgel, lehetetlen hogy arról ne beszéjen, es hogy az meg-ne esmertessék a beszédiből. Es ugyan éppen ez a bizonyos jel, a mellyről a jó ember meg-esmertetik es a gonosztól meg-esmertetik, meg-különböztetik; es ugyan e szerint itéli-meg az Isten az embereket. Ezen dologban hathatosabb igére majt nem elhitett volna Jézus; mi is azért ezen Irármal folytatásában gyarorta fogyni Jézusmal ezen példabeszédre tekintem es azt a hol illik elő-fordítani.

III. Menyek már ahoá a Sr. Irárbeli helyekre, mellyektől harmad ízben erősítem-meg ahoá, a mellyeket már fel-kettem Ezerben elő-adom a Példákat, a mellyektől észre vehetjük, hogy minden időben voltanak olyan jó imálatu emberek, kiknek a jószágok telésedésében es a Valóságos Kegyességben volt nagy kedvek es gyönyörűség, a kik egy szer mind kedveltek a kegyes Beszéllyesítésben, es ugyan ahoá különböztetik-meg másoktól magokat.

Valánál Malachias idejében Istentelen, szemtelen es gonosz emberek, a kik gonosz es motolos beszédre folytatnak vala az Istenről es az ő hiteltelenségéről, es a kik ugyan azon beszéd által bizonyosságot térsnek vala a magok gonosságról. De észre vehetjük ugyan azon Próphetának szavaiból, hogy még azon gonosz es meg-vesszent időben is ugyan-pár voltak olyan kegyes buzgósgu Szidók a kik egy kívül-lelekkel igyekeztek egymást eritni, es a kegyességben öregebiteni. Abba (ingy mond Malak. III. 16.) kik az Urat felhívó szolának egymás-között. Es hogy meg-mutassa, mi volt az ő bekiellgetésnek Summája, es melly kedves volt Isten előtt, így folytatja tovább beszédét: Kéi-figyelmese az Ur, meg-hallá, es iradéka lekeretnek könyri ő előtt ahoá, kik az Urat felhívó nevét bekielltik

És engimék lesznek az napon, melyen igéretimet meg-
 sitem, ezt mondja a Szeregetnek ura; és kedverek nekik, mint
 kedves az ember az ő engedelmes fiának 27. Nyilván ki-
 tük, hogy ezen Sidoronai beszéltetést telorott az isten, neve-
 nek tisztiságára, és pármakott az ő siveknek sient és, buzgó
 indulatjából: és nyíán ez által mutatott ki kegyességét valóságai.

Az Új Testamentumban példáink ebben a Kirizmus és az ő A-
 postolái; ezeken kívül az elöbbi Lekéfiában is. Keresztjének is
 Az Evangéliumi írás nyíán tanítja, hogy Jésus a maga be-
 széltetésit rend sivek arra intette, hogy az által az embe-
 rek tanítsa, intse. De mitoda beszéltetés volt az a Jésusé,
 mellyel a Sidoros maga szemébe és tudományára esmérte
 és bi-vitelére hívta? Talam olyan beszéltetés, mint az
 a mellyen mi Predikátorok hívunk, a mellyben tud egyáltalán
 beszélt az ember és másod hallgatnak? Igar, hogy némelykor
 olyan formán is beszélt; de többire rálastotta a Tanítás.
 Van a Másodkál-Való-Beszéltés (a Colloquium) Beszélt-
 getett barátságosan azokkal, kik ő tőle tanítani kívánnak vala,
 keidőseket tettel elibe és ő meg-felét, és ismit maga is ker-
 derkedett. Így adott az őtől köztö Népmel sient Letéltés; és
 azt ritte-vezhet nagy felidséggel, engedelmezzel, a mellett
 igen-világozan; az erőtelmezzel is becséjeseen el-tűrt; és il-
 lyan módon lértitett az ő hallgatóinak elmejébe a mennyi
 dolgot bi-vitelére. Lám melly kedves és isteni Beszélté-
 tetés voltanak nekik, hol a maga Tanításnyival, hol a Sidor.
 Lát, hol a nagy Árinósöktel! Illyen vala a Nikodemussal
 való társalkodása, mellyben bírtt vala vele az Újja-
 zületésről és a maga Világra jöveteléről teljéről: Illyen vala a Sa-
 mariai Asszonyal való beszéde: Illyen az ő Fel-támadás után
 amaz Emmausba menő két Tanításnyival való beszéde Luc. 24.
 A mellyekben mindentől azt mutatotta, melly hasznos és fogya-
 natos

20.
natos ut és más legyen az építés az egymás között való szent tár-
salkodás és Beszélgetés. Vallyon ház illő volna a keresztényekhez
az ilyen Beszélgetésben Jézust nem követni, és az ilyen trimer által
magókat, Krisztus Tamtrágyinál lenni nem bizonyítani?

Az Isten Fiának példáján kívül, találunk erre példát az Apos-
toloiban és az előbb időkből írt keresztényekben. Az Apostoli
Tudósításról írott Könyv; 1° 11-dik Kifejezésben, nyitván elő- adja,
hogy minélutánna idvezítőn a földet el-hagyta, az Apostoloknál
és a több ötöt követőknek fő-gondját a volt, hogy együtt-gyülekez-
nek, együtt- legyenek, és az akkor indult Ekleziának jóvája szer-
tül beszélgesenek, és a Hitben való meg-csöcsődésért egymást ser-
kentsek. Ezt tudósítják néha különös házakban, néha pedig ol-
lyanok is midőn ebédre vagy vacsorára gyülekeznek vala vala
mely körönszerű házhoz: és mind vala kegyes nagy örömmel. 11.
Ugyan ezen Könyvben Sap. XVI. 13, olvashat, hogy Pál Apostol
Filippi Városában lévén, Szombaton ki- ment a Városból a folyó
viz mellé, hogy beszélgesen ott azokkal az emberekkel, a kik
oda mentek vala gyülni. Valamennyi ezen Pál Apostol Efezusban
vala, nem tartotta eléjűl tval a körönszerű Gyülekezésben tá-
mami; hanem el-jai tval házantól is, hogy a különös bespilleté-
setek és intésüket gyakorolja; innen, midőn az Efezusartól birt-
zik, ezt mondja 1. Kor. XX. 20. Semmi előtt nem vonogattam maga-
mat, a mi néltel házantól való volt, hogy azokat néktek ne
hírdetnem, és hogy ne tanítanálak titulus körönszerű helyen és
házantól. És midőn előző Komába ment, marada kis egytendőig
az ő tulajdon szállásán, és mindeneset be-fozad vala, a kik s ho-
zá mentek vala, megidélván az In Országát. 1. Kor. XXVIII. 30.

Mind a Példák arra mutatnak, hogy minden időben voltanak
olly kegyes emberek, a kik nyereségekkel tartották másokat jó és
kegyes beszélgetés által építeni: Mindenké felül e volt mind-
jót a Krisztus közelebb való Tamtrágyinál. De ezen példát nem
feddiki-meg ma azokat, a kik magókat Krisztus tamtrágyinál ne-
vezik

vezik, még is az ilyen Sz. Beszélgetésnek el-mulajak. Eddig
 próbáltuk 's erőfíttük a' kegyes Beszélgetésnek Szükséges
 voltát a' Sz. Irásból; de máris mutatjuk meg azt a' természet
 joran okoskodástól is; mert által is vehetünk bizonyos erőseget
 a' dolognak meg-mutogatására.

MÁSODIK RÉSZ.

Meltyben meg-erősítetik a' kegyes Beszélgetésnek Szük-
 séges voltát, annak meg-mutogatásában, hogy az ilyen ke-
 gyes Beszélgetés a' kegyességnél gyümöltre.

Ezen dologról való közönséges Elmélkedés:

Midőn a' Keresztényi Vallásnak külső Törvényeiről beszélünk, a'
 mellyek köréi jámlaltatnak a' Keresztény Beszélgetések, azok
 nál Szükséges volta a' két dologban mutatattik - meg: Vagy, hogy
 az olyan Beszélgetés a' kegyességnél talhatatlan gyümöltre;
 vagy pedig hogy károsok a' kegyességnél szerzése. E' két o-
 kor azok, mellyeken a' kegyes Beszélgetésnek Szükséges volta
 fundáltatik. Elsőben: Erék a' Beszélgetésnek Szükséges léppe
 a' kegyességnél gyümöltre. Másodszor, igen hasznos ut a' mód
 a' kegyességnél szerzése is meg-erősítése, akár minagyal-
 ban, akár másorban. E' két okokat vizsgáljuk meg figyelme-
 tetesen; mellyett is vizsgálásain eren Kéret, az utánna körü-
 kerendő két Képpel együtt, rindulsem is szakasztottam.

Azt mondom azért Elsőben, hogy a' jó Beszélgetés a' kegyessé-
 nek természet szerint következő és szükséges gyümöltre; és lehet-
 tetlen, hogy az igaz kegyes ember jót ne beszéljen; a' mellyen
 is meg-bizonyítok mind közönséges, mind különös elmélkedé-
 sek is orol által. Közönségesen szólván azért, azt mondom,
 hogy a' kegyességnél egyik rend szerint és szükséges léppe
 való gyümöltre a' kegyes Beszélgetés, a' jó Discursus. Ennek meg-
 próbálása hozom elő Jekunak máris fellyebb is említett szavát:

A' szívnek teljességéből szól a' száj. a' mely minden igen közönsé-
ges és mindenké elött esmértes igazság. A' mi beszédünk rend se-
rint függenél a' mi gondolathinktól és szívünknél indulatától. A'
melly ember vallását szereti, Istent fele, tralhatatlannal arról bi-
zonyoságot télesen az ő lepede által, a' mellé tetén jo- teledede-
teit és szent maga- viselését.

De azonban nem mondom én azt, hogy a' kegyes beszéd mindenlo-
a' kegyességnél effectumma, gyümöltre legyen; és, hogy mind azot, kik
az Istentől és a' szent dolgoktól beszélnek, valóságjal kegyesek
legyenek. Egy szív- mutató, egy gonosz, beszélhet jo beszédre. E' pedig
a' különbség a' jo és rossz beszélhetés között, hogy a' rossz beszéd
soha az olly embernek szájából nem származik, a' kinek szíve be-
tölt igaz kegyességgel és az, Istennel szeretettel: ellenben pedig,
a' kiben mintrén kegyesség, beszélhet igaz, mintha szíve teljes vol-
na kegyességgel. Innen, még az én frásomnak kezdetiben fel- tet-
tem, hogy nem mind kegyes beszéd a' kegyességnél való beszéd.
Ez azért a' mit akarok mondani, hogy az igaz kegyesség a' be-
széd által jelent- ki magát; mert a' szívnek teljességéből szól a'
száj. Ez olly bizonyos és tralhatatlan mondat a' mely még nem tral.

A' mely dolgot szívünkben mintrének, tral gyengen immul- am-
mal beszélünk azokról, és könnyen el is hallgatjuk azokat; de
midőn valamely dologgal teljes a' mi szívünk és elménkben igen
elevenen vagnak, nem igen hallgathatunk, hogy azokról ne szól-
junk. Mitoda pedig, a' mi ugy mag- illetve szívünk és ugy mag-
teljesitene mint a' kegyesség? Az igazság, melly a' kegyesség ma-
gába foglal, ollyan nagy, az abból származó Isteni felelet, se-
retu, reménség, vigasztalás, melly a' lelket be- tölti, olly eleven, hogy
lehetetlen annak magát külsőképpen is ki nem mutatni. Más felel
pedig e' világi dolgok, az igaz keresztényen elött, olly köztönyök és ala-
valók amarkorhoz- képest, hogy ezekről még beszéllem is nem igen
kívánna.

kívánnal. Midőn a Teremtő jelen vagyon el-nyeszi a te-
 remtett-állat; az örökke való dolgok be-nyelik az ideigvalókat
 Olyan a Kegyeség mint a Hit; a Hit ki-mutatja magát jo-
 lekedetek és fény beszédek által. A Hit, jó-telekedetek és külfő
 Vallás-tétel nélkül, holt állat; szintén így a Kegyeség jo és fény
 beszédek és diszmisszol nélkül, holt Kegyeség, leg-alább gyenge
 és haldokló Kegyeség. Innen mondja Dávid: Hittem 's azért jól-
 tam Solt. cxvi. 10. a melly igéről Pál Apostol így ír: Thiralhoz
mindennél is a hitnek ugyan azon lelke vagyon, a mint irva
vagyon: Hittem és azért jól-tam, azért mi is hiszünk 's azért
jól-tam 2 Kor. xv. 13. Midőn Pál Apostol fellyebb azt mondja: Ar-
cs midőn ilyen reménységünk vagyon, nagy-nyilván és vili-
gosan jól-tunk III. 12. és amelutánna így jól: Nyilván való
igacsiággal kellajuk magunkat, minden embernek lelké-
 meretelmét az Isten előtt. mind arra mutat, a mit fellyebb
mondant, hogy az igaz Kegyeség a beszéd által ki-nyilatkoztatja
magát. a Hit és a Kegyeség nagy bátorságot szerz annak fi-
vében a hiten vagyon.

A Kolossébélielmei így ír az Apostol, III. 16. A Krisztusnál be-
séde latorok köztél bőséggel, tamitván és innen egymást
ti magatok közt. az holott Fel-térzi azt, hogy a melly szívben
latorok a Krisztusnál beszéde hit által, az a szív ugyan gerje-
dez az ő felbarátjának intésére és annak építésére. Olyan a
Kegyeség mint a tűz, a melly el nem rejtirhetik, hanem ter-
mészet szerint ki-üt magát. Ide alkalmartathajjal a Dávid-
nál ama sávát Solt. xxxix. 4. Meg-herüle az én szívem én
bennem, és az én gondolatomban Fel-gerjede a tűz, és vgyie
szólak az én nyelvémmel. Azol az embernek, ki az Istennek
lelke elerint, és érzik magolban az Istennek munkáját, úgy
járnak

járnak, mint az Apostoloról Pünköst napján, a Lélek, mikélyt vették a Sz. Lélektől ajándékot, kézzel le- ottan szólani az Istennek nagy- ságos dolgairól. Ez az Isteni Lélek mind bejertti, mind meg- szenteli azokat beszédjével a kiben lakozik; és az ilyen emberek arról beszélnél, a mellyeket az a Lélek ad szólóval; és azt jól ideig nem is rejthetik- el magokban, hogy ki- ne beszéljék. Igar dolog, hogy néha egyéb dolgokról is beszélnél, mint hogy a Kegyeség nem is tilt- meg minden világi dologról való beszéd; de ugyan- tól a kiben a Kegyeség uralkodik, le- ottan vizsgál- tóval a világi dol- gokról azokra a helyt Beszédjével, a mellyet épületével, tiszt- tásával, és minden társalkodással arra intetik, hogy az által másnak használjanak; és midőn a világi dologról való Discursus hozzászón foly, az ő nekivel ugyan terhesen rajzon. Ebben látjuk- meg a mit Hieronim mond: A Szívvel tellyességéből szól a Száj.

HARMADIK RÉSZ.

Három különös Okok, mellyek erősítik, hogy a Kegyes Beszéd- getés szükségesebben a Kegyeségnek gyümöltre.

A fellyebb meg- mondott közönséges okok felett, rajznak külö- nös okok vagy elmékedések, mellyek erősítik, hogy a Sz. Beszédgetés a Kegyeségnek gyümöltre. És azok az okok im' ez három. Elsőben a Kegyes Beszédgetés az Isten Dittóságához való buzgóságnak gyü- möltre. Másodszor: Felhátrátnálhoz való szeretésnek. Har- madszor, magunk idrességünál felöl való gondunknak munkájá-

I. Egy Keresztény sem tagadja, hogy az Isten Dittóságához való buzgóságnál le- nagyobb és mindenél felett való kötelességünál né lé- gyen. De e kötelesség nem tudom mimmódon méltu rajhoz, ha az ki nem jelenti a Discursusnál, Beszédgetésnél által. Micsé adta az Isten a szólóvalnak tehetségét, melly által gondolatunkat másoknak ki- jelentjük? Azté, hogy töl hijábaralóságos rajozjunk? Vallyen inkább

inkább nem azért fölépven, hogy annak ditsőségét hirdessék
 a' ki minket a' maga képsze teremtett, a' ki nekünk mind Istennek
 mind Atyánk? Ha azaz ezerről magunkban, mitoda
 kötelességünk vagyunk ö' hezra és mivel tartozunk nekik; ha
 vagyunk büszséggel az ö' Ditsőségéhez, egy-átalában kiá-
 nunk abban öregkedni, kívánjuk azt ki-jelenteni, és másokas
 azon Ditsőségnek szeretteire indítani, hogy velünk együtt di-
 tsóják, feljűl is tölthetik az Isten, ki minékünk. Atyánk az Isten
 Jébusban; a' mennyi Világosságát ad minékünk a' maga esmé-
 retiben az Evangyelium által, azaz igyekezünk világot
 a' kegyességet terjesztetni, azt mindenkivel kedveltetni, hogy a'
 Krisztusnak meg-nyeressenek; és mindenkiben ezen kötele-
 ségünkkel kívánjuk veghez vinni. De ha a' mi Beszédünk-
 ben mintzen a' mennyi kegyesség illatja, vallyon szerjűnk
 az Isten igazán? vallyon vagyunk igaz Decepczióknak? Jorábbá:
 Ha nem beszéljük Istenről; sőt alár-miről ö'önestebb min
 ö' róla; ha valamelly gyűlöletesen vagy, és ott látod, hogy sen-
 kinek az Isten sem hájában, sem szívében mintzen, a' mint az
 azoknál beszédjéről is magok-viseletéből által-láthatod; megít
 Jé, azon meg nem bízod, el-nem somorodol, ahol vagyunk
 a' bizonyos ide annak, hogy mintzen az Istenhez való büsz-
 ség a' szívében, vagy, leg-alább, ha vagyunk is, igen hitvány igyeke-

II. Felbarátunkhoz való szeretetünk ismét szűrséges
 pen arra szerkesz, hogy beszéljünk ott dolgokról, a' mellyek a'
 kegyességre indítanak és azt öregbitik. A' Szerkesz, melly azt ki-
 rítja, hogy Felbarátunkhoz jóra munkálódjunk, arra köteles,
 hogy annak ipületis tellyer tehetségünkkel munkálódjunk. Eze
 pedig három fő módol is ebbőlől vagyunk; ugymint: a' jó pél-
 da, a' könyörgés, és a' kegyes Beszéd. és hogy itt, a' fölbb
 el-hallgatunk, tal az utolsóól jobbak: látjuk, hogy ennek gya-
 korlását a' Sz. Irás erősen jóvalja is parantolja. Eritetel
 egymak

egymást, úgy mond az Apostol; ei intünk egymást, hogy magunkat
 fel-indítsuk a heretike és a Jó-trelekedésekre. De ha különös
 parancsolatunk erről nem volna is, ezen kötelesség a Szeretettel
 való parancsolat magába foglalja. A Szeretett nem engedi, hogy
 felebarátunktól hallgatra el-titkoljuk a mi az ő idvességére való
 A Szeretett, melly arra indít hogy trelekedjünk, arra is indít, hogy
 próbáljunk. Te kereszténynek tartván magadat, szeretned i-
 gazan felebarátodat, ha az ő örök jóvára munkái nem vagy?
 és lehetne munkái az ő jóvára, ha soha vele nem szólasz?
 őtől se nem birtatván, se tanácsot nem adván, sem intván?
 elégit tépedre így a Törvénnyel, melly a titkos Szeretett pa-
 rancsolja? Ugy itélek, hogy hibái szeretetnek tartanád azt, mi-
 don látnád, hogy valamely ember nagy hibában fog, más ott
 lévő kezét nyújthatná a szabaditásra, de nem trelekedne. Mi-
 don vennéd észre, hogy felebarátodat valamely ellenfej hi-
 son fenyegeti, de te csak hallgatsz, és azt az ő jóvára meg
 nem jelented, annyit téped mintha el-árulnád őt. Midon
 látnád, hogy valamely felebarátod igen szűcs, igen nyaralyos,
 Te pedig vele jól tehetnél, de nem trelekedsz, világosan ve-
 tess az Ist ama parancsolatja ellen: Szeresd feleba-
 rádat mint magadat. Így jól éhez S. János 1 Lev. III. 17.
 A kinek vagyon Világi gazdagsága, és látandja az ő atyafias
 szűcsöt, és be-zárandja az ő szívét el-elött, mimódon ma-
 rad meg az Istennel szeretne abban? Szintén úgy nem marad
 meg az Istennel szeretne abban, a ki az ő felebarátjának kelteie
 semmit nem néz, hanem szívét s száját be-zárván, attól indif-
 fenséges tanács-adásai, és az idvességére szűcsig tanítását el-hallgatja
 s el-tagadja. Ha mi egymást valóba szeretnénk, oh melly
 különbözöl volnának a mi társalodásaink miné poltak lenni
 und

rend szerint! melly hasznosok és jümbölyesek volnának azok!
 Mind egy gondolkodik egymást mint Atyánkfiait, mint azon
 egy Atyának gyermekeit, a ki él egyenlőképpen idegen he-
 lyen bújdosnak, de azon egy hársba fűtnek Biztatnod egy-
 mást a bújdosásban s utazásban; és az ilyen biztatások,
 vagy Szeretkezések által tudálatosan jümbölyök egy-
 mást, és mintegy kézen fogva vezetnek egymást a mi
 birtalmunknak teljéséig; és így még ez életben kezdődöl el
 az a szeretkezési foglalkozás, mellyekben lépszolunk ma-
 káról a jövőre életben. A Szeretkezések minden egyé tenné,
 elevevitte, és Beszélgetések megfontolása, s ez által ten-
 nekünk bizomyságot arról, hogy annak Tamtrányi vagyunk,
 a ki azt mondotta, hogy az egymáshoz való Szeretkezések
 mére azoknak, ki ööt magok urolnak s Meztelennek tartják.

III. Nem kevésbé világos dolog az is, hogy a Sz. Beszél-
 getés hasznos legyen a mi magunk időségeire is. Mitoda
 nagy hatalommal beszélnek az emberek az olyan dol-
 gokról, a mellyek kívánások! Példának okáért, a kiknek
 példájot az fiandikok az, hogy valamivel kereskedjenek
 s nyereskedjenek, minden napon arról beszélnek, az o-
 da tartozó módokról s esztendőkről tanátszólnak: Ha il-
 lyen foglalkozások vagyunk a világi dolgok keresési-
 ben, miért nem azoknak a jóknak szerzésében, a mellyek
 a leg-feljebb jóra és boldogságra vezetnek? bizony ha
 azokra oly szívvel kívánunk szeretkezni, mintin oly
 foglalkozásokra kellene gyakorolnunk. Ha ezen gerje-
 derő indulat volna bennünk, valóban tapasztalnánk azt
 is magunkban, hogy arról beszélgetünk, a kívánások,
 min-

egymást, úgy mond az Apostol; ei intünk egymást, hogy magunkat
 fel- indítsuk a' szeretethez ei a' jó- tselekedetekre. De ha különös
 parancsolatunk erről nem volna is, ezen kötelességet a' Szeretettől
 való parancsolat magába foglalja. A' Szeretett nem enged, hogy
 felebarátunktól hallgatra el- titkoljuk a' mi az ő idvességére való
 A' Szeretett, melly arra indít hogy tselekedjünk, arra is indít, hogy
 szóljunk. Te Kereszténynek tartsd magadat, szeretned i-
 garán felebarátodat, ha az ő örök jóra munda nem vagy?
 és lehetne munda az ő jóra, ha jóha vele nem szólászi-
 ótót se nem birtatván, se tanácsot nem adván, sem intón?
 eliger tésze is a' Törvénnyel, melly a' tiszta Szeretett pa-
 rancsolja? Ugy itélet, hogy hibás szeretetnek tartand az, mi-
 don látnd, hogy valamely ember nagy háiban fog, más ott
 lévén kezét nyújthatná a' szabadításra, de nem tselekedni - Mi-
 don venni észre, hogy felebarátodat valamely ellenfél hi-
 ron fenyegeti; de te tral hallgatsz, ei azt az ő jóra meg
 nem jelented, annyit tészen mintha el- árulnd őtöt. Midon
 látnd, hogy valamely felebarátod igen szűcs, igen nyaralynd,
 Te pedig vele jól tseleked, de nem tseleked, világosan ve-
 tess az Ist ama parancsolatja ellen: Szeresd feleba-
 rátodat mint magadat. Ugy jól ehez sz. János 1 Lev. III. 17.
 A' kinek vagyon világi gazdagsága, ei látndja az ő atyafiat
 szűcsölndni, ei be- zárandja az ő szűcs el- clott, mimodon ma-
 rad meg az Istennel szerelmé abban? Szűcsin ugy nem marad
 meg az Istennel szerelmé abban, ei ki az ő felebarátjának kelteie
 semmit nem néz, hanem szűcs i' háját be- zárand, attól intifet
 jó tanács- adásat, ei az idvességére szűcsigis tanításat el- hallgatja
 s el- tagadja. Ha mi egymást valóba szeretnd, ok melly
 különbözöl rohánd a' mi társalodásint mint szűcsat lenni
 und

rend szerint! mely hasznosok és épületesek volnának azok!
 Mind egy gondolkodó egymást mint Atyánkfiait, mint azon
 egy Atyának gyermekeit, a kik egyenlőképpen idegen he-
 lyen bújdosnak, de az egy házában fiktnek Biztatnod egy-
 mást a bújdosásban s itarásban; és az ilyen biztatások,
 vagy Szent Beszélgetések által tudálatosan építenek egy-
 mást, és mintegy kézen fogva vezetnek egymást a mi
 hivatalunknak teljessége; és így még ez életben kezdődő el-
 arólat a szent foglalatosságok, melyekben lésszunk ma-
 káfol a jövő életben. A Szeretők minden egyé tenné,
 eleremiknek, és Beszélgetésükre meg-hentelnek, s ez által ten-
 nekünk bizomyságot arról, hogy annak Tamtrányi vagyunk,
 a ki azt mondotta, hogy az egymáshoz való Szeretők tri-
 máre azoknak, kik ööt magok urolnak s Mesterüknek tartják.

III. Nem kevésbé világos dolog az is, hogy a Sz. Beszél-
 getés hasznos legyen a mi magunk időségeire is. Mitoda
 nagy hatalommal beszélnek az emberek az olyan dol-
 gokról, a melyeket kívánnak! Példának okáért, a kiknek
 példáját az sándikok az, hogy valamivel kereskedjenek
 s nyereskedjenek, minden napon arról beszélnek, az o-
 da tartozó módokról s eszközökről tanátszólnak: Ha il-
 lyen fogalmatosok vagyunk a világi dolgok keresési-
 ben, miért nem azoknak a jöknak szerzésében, a melyek
 a leg-feljebb jóra és boldogságra vezetnek? bizony ha
 azokra oly szívesen kívánnának szent tenni, szintén oly
 fogalmatosságot kellene gyakorolnunk. Ha ezen gerje-
 dező minőség volna bennünk, valóban tapasztalnánk az
 is magunkban, hogy arról beszélgetünk s kívánunk,
 min-

minden államatoriságokban, kiváltképpen a Szavalkodásokban, Conventiókban, avia nézniek, mi segíthetne benminket e jó szándékunkban; azokat az utakat is eszközökbe keressük, a melyek által ebben elő-mehetnénk, és kétségkívül a jóra, minden erőfeszítés nélkül, jólana a szívveltellyességéből. De midőn ebben semmit nem merészlünk, midőn a jó Beszélgetés el-mulatjunk, midőn arról előttnélzetlenek; ellenben a világi dolgokhoz ragaszkodunk, azokról pedig ha hol mit jólunk is, legyen, lakhadóra tselekesünk, ez annak talhatatlan jele, hogy nem nagy gondunk vagyon idvességünkbe. Igar hát a mit alarekmondani, s tovább is kívánom megtagadni, hogy a jó és sz. Beszélgetés igen hasznos eszköz a kegyesség és abban való öregbedésre. Es ennek meg-mtagadása több okokat is hozhatnék itt elő; de minckelotte avia memmeltekintésnek vizsgálja egy-keveset, avia, melyeket ezen meg itt Részerben el-mondottunk.

NEGYEDIK RÉSZ.

Mellyben három nevezetes dolgoknak következtetése adatik-elő azokból, mellyeket a II és III. dik Részerben elő-adtm

Melly szükséges következtetéseim ezek: 1. Hogy a hol jó Beszélgetés történel, annak jele, hogy mintron ott igar kegyesség. 2. Hogy a rossz Beszéd a szív romlottságának belyege. 3. Hogy a jól és szentül való beszélgetés szükséges a szívben igar és tisztá kegyesség szerzési. E három következtetésele arról, a melyek folynak a fen meg itt és tolmél elő adott Sarrítárból.

1. Mivelhogy a jó Beszélgetés a kegyességnek, isten di-

tsőségihez való burgoságnak, felbarátunkhoz való tijs-
 ta szerethet, és magunk idrisségünk felöl való gondok-
 nál gyümöltre; követterik tralhatatlannal, hogy a, hol
 a jó Beszélgetések mintrend, ott mintzen sem burgoság ar-
 istenhez, sem szeret felbarátunkhoz, sem a mi id-
 vességnél felöl való kívánság; egy szóval: mintzen ott sem-
 mi religio, semmi kegyesség, és pedig bizonyos a Kristus
 szavastól: A szíved tellyességből szól a száj, midőn ar-
 cit a száj nem szól, onnan vágyon, hogy nem tellyes kegyességgel.

Innen veszed a kármatoriságot egy kérdésnek fel-
 teteli és meg-nyitására: Honnan vágyon, hogy a kereszt-
 tyén szent társalkodásról igen ritkán esnek; más felik
 pedig igen gyakorlata? Hogy a jó Beszélgetések olyan
 ritkán esnek, onnan vágyon, hogy annak próbálgatá-
 sára nem igen adja magokat az emberek. Ugyan men-
 nel a társaságokba; de többen tral azért, hogy hallhat,
 ott mit beszélnek. Egy egész nap, egész hiteen van esz-
 tendőn által is, semmi ott nem hallanak, a mi kegyessé-
 g és érületre való volna. A kegyesség a conversatióbol
 ki-tiltatott és tral a Templomokra szoritattott, éppen tral
 a Templom az a hely, a hol szabad nyitván szólani. Honnan
 vágyon az? Nagyobbára onnan, hogy mint kegyesség és bur-
 goság. A száj hallgat, mert a szív nem indítja a szólásra.

Ne keresztünk itt tralad ololok és mentégeter, mellyel-
 kel más is, magunkat is meg talál; hanem mondjuk ki
 az igazat! Hogy hallgatunk a kegyességről, annak oka bi-
 zony az, hogy mintzen hajlandóságunk arra; hogy arról be-
 széljünk, mint be-tellyesedre a szívünk. Nemelly azt mond-
 ja: En nem tudom mit szóljak, semmi elémre nem jó.

Mic

Miért nem jő? azért mert nintsen a Szívemben: könnyű nem
szólani, mikor nintsen fundamentuma a szólsónak. némely,
azt mondja: En nem szóltam az ilyen dologról szólsam, be-
szellemi; nem tudom hogy kezdjek hozzá. Erre is tsal azt
felelem: Ha szóltál volna az igaz Vallásról és abból folyó
kegyességhöz, könnyen találnál mit szól, és hamar hozzá
szólnál; nem olyan száraz kut-fő a Kegyeség, hogy abban
valamit a ki-beszéllésre nem találjal. Ha a szív üres, min-
tson mi jöjjen-ki belőle; üres pedig a szív a Kegyeségtől,
midőn azt e Világi dologról szeretne egészen be-töltsötte
innen mondja Jézus: Ha ti gonoszok vagytok, minődon szóhat-
tok jót? Mat. xii. 34. ~~Ha ti jók vagytok~~ az Istentől, ha e világgal
teljesen vagytok; hogy szóthattok lelkiképpen ha teljes vagytok; hogy
beszélljethettek az égről, ha egészen földiel vagytok?

Meg kell itt azt jegyezni, miképpen különböztetik-meg
az emberek az ő Társalkodásokban az Istent és e Világot, és e
különböznél meg-gondolása nagyon meg-fogja szívünknek hatni.
Vagyunk beszéd a Conversatióban e világról, valamelly me-
revidésről, törvényről, másoldat vett meg-bántódásról, újrászól-
ról, és egyéb sem mire kellő dologról? itt mindig látsz hogy
teljes a szív, és jól elégs: a Conversatio olyankor nem nem
nem siker; eleven; a beszéd el nem fog; sőt nem kedveslen;
egész napon az ilyen tratornának, mie le nem foly. De jöjjen
be valaki, szóljon az Istentől, emlitve a Kegyeséget, a Con-
versatio leg-ottan el-lantad; hallgatnál; az eddig való melység
jéggé valik; vagy ha találkozik valaki a ki szóljon, meg-éleget
ha ezt mondja: Atyámfia! jól beszéllsz. bár más is így gon-
dolodnék! de ennél tovább nem megyen; ki-mutatja ezt
hogy inkább szeretne volna, ha az a Kegyeségről szóló ember
hallgat

hallgatott volna. E pedig annak nyitvánlagos jele, hogy
 keveset gondolunk az Istennek, és az ollyannal, a ki ma-
 gát kegyesen akarja viselni. Míg az Isten elő nem for-
 dul a Beszélgetésben, mindenkül jól folynak: Ha Isten
 emlited, ha a Kegyesigről kezdesz beszélni; meg nébot-
 rándozzál, Ohaj! hogy ezt kell mondanom; nehezen mon-
 dom ugyan ki; de ollyan igazság, mellyet nem tagadhatod el,
 leg-ottan ugy jársz, mint mikor a Conversatioba valami
 alkalmatlan zenebonás ember megyen be, a kit se nem
 vártanak, se nem kívántanak. oda vagon a kedv, futtoz-
 nak, sohajtoznak; Ah miéit jöve körünlé ez az em-
 ber? miéit bontá- meg beszédünl magja társulhódásun-
 kat? hogy nem hagyta a beszédu másiorra? Az Isten
 lát bennünk, hallja beszédünket, és, hogy az az Isten
 szerint szóljak: Le-terint az Isten mennyből, hogy meg-
 lássa, ha valaki ötet keresni és tisztelni, és ha valaki be-
 széli ő róla az emberek körött. De igen keveset talál
 a ki azt teleredje. Ő minden mi beszélgetésünben je-
 len vagon; mindennit az ő szemei előtt vagon; de
 ugy bannal vele, mintha valón aron egy Companyabol
 társaságból való volna; senki xca nem figyelmel, senki
 horra nem szól illendőképpen; míg ha valaki jól is róla,
 annak szava is izzetlen, az egész Conversatiót meg-há-
 borítja. Az illyen meg-utalást még had egy kor-ember
 is jó neven nem venni. mi pedig ezt teleredünk
 az Isten, a ki Teremtőnk és Atyánk, a kinek tarto-
 zunk mindennel; a ki mintha igen szeret; meg is miéifé-
 jül magunkat ő Fiainak és Imádnak mondani.

Ez a fő oka, hogy a Kegyesigről való Discursus olly rit-
 ka. De vagon más is, mellyet el nem hallgathatunk. Nem
 Jón

fogy úgy el egészben a kegyesség, hogy éppen ne legyen
jó Beszélyesítél. Vagyat oly személyek, a kik szeretik a jó
dolgot, kedvelik a jóval beszélgetni is; de mindarról
art igen ritkán tudósítanak, vagy azért, hogy nem merik
beszélteni, vagy azért, hogy nem tudják, miképpen kezdjék el
szóljunk hát az ilyen személyekről.

Azokat, a kik gyalázattal felelnek, nem méne beszélteni
a kegyességről, nem vádolom azokkal, mintha egészben ke-
gyesség nélkül volnának; de azt mondom, hogy az ő kegyessi-
gét igen gyenge, és mind azokkal a fiúval nem teljes, azért
nem szól a szájuk. Jól tudom mitől tartanak az ilyenek:
attól, hogy őket meg nevetik, képmutatásuknál nevetik, ma-
gok-vetődésük kiáltják. tudom, hogy az ilyen felelmesek meg
art is mondják: Kintien helye a kegyes beszédnek ott a hol
illendőleg nem veszik. De meg-felelek erre. Elsőben; in-
sem mondom azt, hogy a kegyes beszéd minden időben,
minden személyek előtt jója az ember. Alább meg-muta-
tam, hogy abban nagy órossággal és vigyázással kell el-járni:
az, a mi magában jó, nem mindenütt is mindenkor esik jó.
De e tagadhatatlan dolog, hogy soha az emberektől való fe-
lelem, a gyalázattól való tartás, nem eliszi az arra, hogy
minthet a beszédet el-ronjon. A hallgatás nevezetesen e két
telintésben veszik és látos: 1.) midőn valamit lajditnak,
hogy használhatnánk a beszédet. 2.) midőn a dolog úgy hoz-
za, hogy istenhez való buzgóságunkat, Felebarátunk imlé-
si lelkünk trendességét kell néznünk; ilyenkor nem lehet hall-
gatnunk; midőn halljuk, hogy valaki motrólja Vallásunkat,
teheti a Szeretést, illető történetben a személyekhez, helyhe-
időhez képest, igen is meg kell szólalnod; de mindenkor meg-
van a vigyázó órosságnak eguláját.

Ennek

Ennek felett a Szidalomtól, és az embert előtt való gyűlölségtől való félelem, nem illő hogy éppen meg- kös- nyel- vándes. Kelle' szegyenlinc a keresztény embernek azt, hogy ő keresztény és keresztényi módon beszél? Kelle' akkor az embernek itéletétől félne, mikor tegedet a te lelke- esmérete a jóra serkent és kényszerít? Vallyon azok, a kik tegedet Szin- mutatónak neveznek, ~~nevetnek~~ és gonoszrak mondják a te jó beszédedet, van-e okod arra, hogy rólad ékíppen itéljenek? Hiszem ebben nem teledeszel semmit, a' miért méltán meg- utáltassál; de ellenben, ha kötelességedet véghez nem vinnád, ha lelke- esméretet elgyer nem tennél, meg- vettélne' a' jó embertől, az Annyalótól, sőt az Istentől is, a' ki azt mondja: A' kik engemet meg- tisztelnek, én is meg- tisztelom azokat 1 Sam. 11. 30. Ha azok, a' kik rólad itéletet tesznek, teged bosszúsággal illetnek, mit gondolsz az ő iteletekkel, holott a' hamis itélet gonosz és istentelen ítélelem.

De azt mondod: Igen másoktól- különbözö és nagyra- vá- gyo embernek tartanak, ha mások előtt az ő kedvet szerint nem beszéllek. Mellyre én azt mondom: Mád nélkül külömbözönek vagy nagyra- vagyonak nem kell lenni a' kegyességben; de igen lágynak és félénknek sem kell. Ha mikor tartozol keresztényi módon beszélni nem beszéllesz, nem érdemled, hogy azt a' nevet viseljed. El- nyomorún 's el- hallgat- ván azt, a' mire a' kegyesség tegedet indított, alacska, oltyan lenni, mint a' más világi emberek? Nem kell félni attól, ha hamisan mondanak Xep- mutatónak; mert nétilam a' lérsz, ha nem méred ki- mondani a' mi szivedben vagyon, és nem tudsz élni a' keresztényi szabadsággal. Azok, a' kiknek itéletétől te félsz, és nem méred magadat ki- mutatni annak a' ki vagy, nem félnek tőled, bátran ki- mutatják kik légyenek őt.

Te

Te inkább nézsz ö reájok mint Istenne és lelked- esméretére :
 ők rontanak tehesd az ő beszédjével, s te nem érted őt a' ti-
 eddel : Ők bátran ki- mondják, a' mi elméjében vagyon, s te
 nem mersed ki- mondani a' mi szívében van. Így viselén ma-
 gadat, kait képek magadnak, Horra jol hasonló leszes; és a' mi
 jó tebened vagyon, el- veszted. Ellene- állván lelked- esmére-
 tinek, be zárván szívbe a' mi jó ott vagyon, azt meg öltöd;
 a' félelemmel, gyalázattól való tartásnak, melly egyszer bened
 meg- rögzül, rajta leszes; most igen nehéz azt meg- görni
 mikor egyszer erőt vet; sünstelen elz magaddal való har-
 ban: a' szív a' jóra hirtet, s a' kégyen meg- tartóztat. Így
 kellé annak magát viselni, a' ki az Istent tisztán szereti?

Tovább is szólok ezen dologról; mert ez a' Hamis szemérem
 ez az emberektől való félelem, igen nagy kéfértet, és a' kegye-
 lemben való nevelésnek egy nagy akadály.

A' mi nézi azokat, kik azt mondják, hogy ők nem
 igen allahmatosok az ilyen szem beszédre, és nem tudják
 mimódon kezdjék el; Soha lehetne szólanom, és szóló is de
 köl ezen Könyvemnél harmadik Szakaszában; de most csak
 ezt mondom: Azért nem szólok a' jó beszédhez, azért
 nem igyekszem annak el- kezdéséhez, hogy a' kegyesség bennünk
 igen gyenge, nem elég eleven. Minden nehézséget azért onnan
 jö, hogy nem erőszakunk meg a' jobban. Soha nem olly szíves
 és forró a' kegyességtől el foglalt s bi- telhesedett szív, hogy
 ne találjon valami jót, a' mellyről beszéljen. Az igaz kegyesség
 ad elő mindentör valamit, a' miől kelljen beszélni: Ollyan
 ez, mint a' jó forrás, a' mellynek mindinkor bőv vize vagyon.
 A' kegyesség meg- fontol minden allahmatosságot, mellyen vag-
 felebarátság, vagy magát az ember imre; és ugyan akkor min-
 jart indit buzgóságot is az emberben, meg tartván aronban

az ide meg-hívantató okosságot és a beszédben való viggazást
Egy szóval: E' szent Mesterünk gyakorlása nem nehéz arónak,
a' kikben az Isten szerint való igazságotl esmérni meg-győzöretett.

II. Ha a' jó Beszéd a' Keggyességnek jele és gyümölte, kö-
vetkezik, hogy a' rossz Beszéd a' meg-veszett szívnek esmér-
tő bélyege. Ez a' második következtetés, a' melly szintén oly
világos mint az első.

Midőn Jéhus azt mondja: A' szívnek tellyességéből jól
a' száj. azt mind a' jó, mind a' rossz Beszédéből mondja;
a' mint meg is világosítja maga, így szólván: A' jó ember
hor-elő az ő szívének kintzéből jöt, a' gonosz hor az ő szí-
vől elő gonoszt, ez azt teszi, hogy a' jó beszéd a' jó szívnek,
a' gonosz beszéd a' gonosz szívnek timere vagy jege. Így
azért a' Keggyességgel ellenző beszéd, annak bizonyos jege,
hogy ben a' lélek mintzen jól rendelve. Azt mondom, annak
egy bizonyos jege; mert meg-tell itt emlékezni arról,
a' mit már feljebb említettünk, hogy a' rossz beszéd a' meg-
veszett szívnek tréje; és ellenben a' jó beszéd a' jól ki-
szűlt s' rendelv szívnek bizonyos timere. Ennek oka az;
hogy valamelly ember tehát bizonyos a' Keggyességről,
vagy mutathat Keggyesség beszéde által, ha mintzen is
igaz Keggyesség benne; de a' ki igazán is valószínűsége-
zes, soha nem beszél olyat, a' melly gonosságnak s' In-
felmségnak jege legyen

Meg-jegeztetjük itt azt is feljebb meg-mondott dolyol-
ból, hogy, sohan, vagynak a' kél kéreztjeneknek nevezetnek,
de a' felől kérv, kéreztjenisig s' kegyesség vagyon bennük.
Hogy ezeknek elvől ne szóljal, tal az ő szavak is beszéll-
getesek

getések el-árvlja és kárhortatja öler és vallásolat meg-
 folja. Mithoda állapotban lehes azoknak szívét, a kik semtelemit
 és igen szabadon beszélnék; a kiknek minden beszéllgetések gonoszág
 és a peccat vallásnak motra? nem tral tisztátalan és gonosz aró
 szívét, hanem az Istennel is semmit nem gondolnak, a szeggyentől
 is nem indítatnak, midön a magol szívnek gonoszágát min-
 den tartózkodás nélkül ki jelenteni nem szeggyentik, hogy az ő
 gonosz mérget által még másolat is meg-vestyessenek.
 Mire mutat ama sol hasonlatlan eshüves, mellynek hallat.
 ni sem kellene a keresztyniek között. arra, hogy a ki azt gya-
 koralja úgy a szív a kegyességtől. A moddatlan beszéd, a
 szemérem-nélkül-ralo conversatio, mellyel a tisztességei szü-
 zessig meg-bántódik, egyatáliban nem egyéb kufoból, ha-
 nem a tisztátalan szívből származik; a lincz pedig a szív
 kegyes és tiszta, attól olyan conversatiót és beszédet, melly
 mást is meg-bántson és meg-motróljon, nem látja, nem
 hallasz. Ugyan ezent mondom az allyangról, a kik bot-
 ránhortató disputatiokas, másolat vagdaló beszédeket foly-
 tatnak, hogy a szív teljes kegyességgel, gyűlölésséggel, me-
 reggel, mintzen peccat bennel, és következésképpen kegyes-
 ség szüts. Ide jámlatom arolat is, a kik mind szembe,
 mind háts-megett felbarajjokat ragalmazzák, arolnak
 tisztességeket sajnálván, kiscobbítik. Er is mind ammal jele,
 hogy a melly szívből illyenet származnak, úgy az a va-
 loságos kegyességtől.

Kérdésbe tetűjűd itt azt: Mit kell gondolnunk az ol-
 lyan beszédekről, a mellyel magokban sem jók sem rosszak
 (indifferensék) folynak a köz dolgokról mellyekben ártalom
 mintzen, és a mellyel által sendi meg nem bántatik? Az illyent
 dolgokról lehes beszélleni olyan beszéddel, a melly se nem ke-
 gyes

gyes beszéd, sem a kegyességgel nem ellátás. Valami-
képpen szabad olyan tevékenységben magukat foglalni,
a mellyet magokban sem jók, sem rosszak; sőt még
beszélhetünk olyan beszédre, a mellyet magokban sem
jók sem rosszak. Így beszélhetünk néha a világi dolgok-
ról, az életnek folytatásáról, újságokról, a természet dol-
gokról, és több efélelel, ártalom nélkül. De valaminth
a köz- dolgok vagy tevékenység nem mindenkor szabadok
a környezet- álló- dolgokra (Circumstantiákra) nézve; sőt
ha jó kut- főből nem jön, és az evangéliumi regulák
szerint nem lesznek, vétek vagy horzajok; sőt még
a köz- dolgokról való beszéd lehetnek rosszabbak, és
a keresztény emberhez illetlenek. Szabad néha, a
világi dolgokról beszélni, de mind tud arról be-
szélni p. o. innen s amonnan mitoda nyereség
lemez, mitoda tisztaságra, mehetem ez vagy amon-
tan, bizonyosan annak jele, hogy a világnak szerelmé-
el- foglalás szivét. Szabad beszélni az olyan dolgok-
ról, a mellyet nem néznek egyenesen a kegyességre; de
annak sine alatt nem jó egész napokat, és kiált é-
letidőnek leg- jobb idejét mind ilyen beszédekben töltöni.
mert a mi magában nem rossz, a felettibb való gra-
dusai által rosszra és bűnre lép. Ezen Regulából
meg- esmerjük, hogy a melly ember az ilyen Discr.
Jusokban felettibb el- merül, minden Conversatióban
tud efélelel beszélni, miután bűn nélkül, és arról tiszten
errel bizonyított, hogy miután meg- győződött kegyessé-
g sőt, kiált minden arról igen nagy barátsággal be-
szélni, és életidő leg- jobb idejét arról tölti el; mert ez
által

által azt jelenti ki, hogy az ő szívében a leg-szükségesebb
 és hasznosabb dolognak szerelmé nintsen, és a keresztény
 vallás ő benne nem elég eleven; mert a szívnek teltségéből
 szol a száj, és a szívnek tréje a száj.

III. Menyei már a harmadik körkeresére, a mely foly az
 orból, melyeket már fel-tett és meg-erősített. Ugy mint: Hogy
 a Beszélgetés jó és szent legyen, szükséges, hogy a szív kegyessé-
 get teljes legyen.

Ezről való Tanításomnak telje az, hogy a kegyes Beszél-
 getést mindennemű commendáljan, és valahán ezen tanításot ol-
 varsak, ezen szent hivataljónak minél jobban lehető gyakorlá-
 sára serkentem.

Mielelőtte pedig a jó Beszélgetésnek Reguláiról szólóan, és
 Szükségességeiéről kell a Szívnek reguláiról szólóan, vagy a szív
 reguláiról. A Szívbe kell előben önteni azt, a mi orszá-
 ki-jöjjön a szájon: Külömben lehetetlen a szájat regulálni.
 A Szív a forrás, a befűd annak folyása; a minémű a forrás-
 nál víze, olyan a folyamata is. Akar-e has keresztényen mó-
 don beszéltem? Akarod-e magadat a jó Beszélgetésre serente-
 ni és abban magadnak mind kezséget mind kedvet szerem?
 Azon munkálkodással mindennemű előtte, hogy a szívben győze-
 rek-meg az Istennel, Felebarátodnak és magad idvességének
 szereté. Azután minden önként és könnyen foly, mind beszél-
 ed mind magad- viselése kegyességgel lépés meg-timeres-
 re, és jó kezsé által minden dolgod jól lépés regulára,
 és ez Istent ke- fonek munkája tündörlök minden teledi-
 detidből. Nem lépsz orszá szükséges hozzász tanításra, in-
 tése; mert önként lépés hajlando a kegyes Beszélgetésre, és
 magadnak

magadban leszen a börséges kut-fő annak ki-öntésére. Ez a leg-jobb ut az igaz keresztényi beszédre; ez is egyszerűs és mind a leg-tövidebb és könnyebb ut annak megszerzésére, és abban való elő-menetelre. Szálljunk be hát elsöbben a belfőre, és merről állodjunk kiáltsképpen a mi szünölnél meg-orvoslásában.

Ha pedig kéided: Mimmódon lehet a szívem ere az állapota vinni? Erre azt felelem: Mindenneelőtt azon kell lenni, hogy a szívöl arol ki-irtásának, mellyel a kezzeccsével meg nem állhatnak, föt azt egészen ki-irtjak a szívöl, annyira, hogy abban az Ist szerete éppen meg nem maradhat. mitrodik ezek? A világnak szerete, a földi dolgokhoz való ragaszkodás, és arol az indulat, mellyel a világnak szerelmeje gerjesztenek: Az után be kell önteni a szívbe az Ist esmeret, és az ő Felsze tisztelést, ahoz a ditió Jnhez való bnygo szerete, a ki nem egyéb, hanem miis azon Jóság és Szerete: E mellett be kell a szívem tölteni a Jfuszban való hittel, és az öröl boldogságra való kívánkozással. Mind ezekre pedig juthatsz a világi dolgok' hijabavalóságának meg-gondolása által. Tovább, a Sz. Irának olvasása, az Istennel és magadnal meg-esmerése, Istenther való kötelebizednek meg-gondolása, az Evangyeliomi igazságnak, és az Ist Fiá' igéreteinek meg-gondolása által. Ide tartozik az is, hogy az életnek módjában igen ki ne ereszdjél; az ehmit meg-háborító beszédet se ne gyakorold, se ne hallgasd, mellyel szívvel a világhoz edfítnek. Gondolkozzál továbbá gyakran a Halálrol; mert tsak ennek meg-gondolása is

is hathatos arra, hogy e világtól el Szaraszkom, és Astenhez
meg-térésre inditson. Ezek mellett gyakoroljad az Imádságot;
szerezsd a kegyes és szent Beszélgetéseket; mert ha a Sz. Be-
szélgetés a kegyesség mmlája, egyarántjában, annál meg-tar-
tásáca és öregbítésére is igen hathatos eszköz; a mellyre ezen-
kül meg-mutogatol.

ÖTÖDIK RÉSZ.

A' Kegyes Beszélgetés kegyesség öregbítésére és erőre is mőjja

Sok ut és mód vagyon, mellyel élhet az ember a kegyesség-
nek öregbítésében; de a mellyről én most beszélek, tudniillik
a' Beszélgetés, olyan hathatos, hogy, mérem mondani, az Is-
temi Szegedelem első. Célul kegyelme után, mintson egy fogva-
natorabb mint ez.

E' Beszélgetésnek haszna kétfős: egyik néz mi magunkra; a'
másik Felebarátunkra. Erőből kell mostan elmélkednünk.

A' kegyes Beszélgetés hasznosol magunkra nézve. Az idrűség
olyan magános és különös dolog, amelly körül tartozik neki
munkálkodni mind azokban, mellyek oda tartoznak; mindazon-
által ebben másol is nagyon segíthetnek. Ennek meg-efméri-
sége tekintet- meg az Istentől fel-állított többi rendet.
Azt adarta az Isten, hogy az ember éljen társaságban, hogy
egyik a' másikat segítsen. e' nyitván ki-tetik a' világi életre
tartozó dolgokban. Minnyájan érezzük, hogy más segí-
tőre szükségünk vagyon, és éppen balgataj embernek
tartatmol azt, a' ki azt mondáná, hogy nem kell más segí-
tője, és senkihez magán kívül valami kötelessége nem jöma-
szintin így van a' dolog a' Vallásnál rendében, a' melly meg-
inhabb

inkább köti az embereket egymáshoz, mint a természetnek kötele. Ezzel tehát benyomást mindenképp az evangélium, nevezetesen a S. Pál 1 Kor. XII a ki a Szentek egy testnek hasonlatosságában adja elő, mert mint a Testben jól tagol vannak, a melyek egymást segítik, és egymástól szorosan függenek; szintén így a keresztényi társaságban minnyaján egy testnek tagjai vannak és egymást segítési tartoznak. Ez, a mit mondok, világos a Világi életnek rendiben: Senki ne legyen a ki másról segítségét ne folyamodni. Valami imitásban, kereskedésben, üzletben folyamodunk másokhoz tanács-keresés, kívánság másoktól értelem, világoztatni; és midőn így folytatjuk sándérmunkát, könnyebben tudjuk magunkat igazságtalanságban meghatározni. Még a nagy böltségn ember is ebben való sültégetes kényszerítésnek megvallani.

De úgy tapasztaljuk, hogy az idesszaj dolgában, a mely amareknál sokkal nagyobb, nem oly Szorgalmatosok az emberek. Ha a Világnak dolgában csak annyira valószínű munkások mint az idesszaj dolgában, kéris igazságot nem lehet elmenekülni. Ez ember visd el a miatt, hogy a maga lelkének jóra tartozó dolgában másokkal tanácsot nem tart és titkát ki nem jelenti. Ez hátróss az ember maga hibáinak megőrzésére, hogy az ember maga gyarabait másnak megváltja és kérje, hogy otst, mikor sültéget, intse meg. A nélkül

nem is tudom miképpen tudja az ember magát meg-jól-
bitani. Késerves dolog, midőn sem barátod, se Tanács-
adód nintsen az olyan dologban, a mely minden egybenél,
nagyobb. Még is forlan e nagy dologban magokra kívánnak
lenni, és tal nem győzsen kívánják el. hallgatni sőt
sijeler, másokkal ez iránt nem társalódnak, tanácsot
ebben nem kérnek, és szíves állapotját meg-jelentem nek
araják; Holott pedig sokkal inkább kellene segítség
keresni az idressigre néző dologban, im' ilyen nagy
okorra nére 1.) mert az idressig minden világi dolognál
nagyobb és betrefebb: sokkal nagyobb haer van az ember
ebben, ha meg-találódik, mint egyébben; és ha az utat
ebben el-térszti, sokkal nagyobb hibazik, mint a világi
dologban. 2.) mert több emberrel találhatunk, a világi
világi dologban használhatunk és segítségnyel lehetnek,
de ritkábban találunk az olyan emberrel, kik az idressig
dologban segítsenek. Akis sűrűség volna az oly emberek-
ket, kik ebben segítsenek szívesen meg keresnünk, és bold-
dog-ságnak kellene tartanunk, midőn ilyeneket találunk,
azokkal kellene barátiságot vetnünk, azokat becsülnünk,
kik az isten keze által után ily nagy joban használhat-
nánk. Mindazáltal ugy látszik, hogy az ilyen segítség-
nél keresésit igen el-mulasztják.

Két nevezetes hasznat találunk a Késervesigiolraló Be-
szelgetésben, ugy mint: Világosságot arag értelem és bátor-
ságot. Erel trelereszik mind azt, hogy hivatalunkat értőnk,
mind azt, hogy azt rejhez vinni igyekszünk. Senn

43

Tanulhatunk magunktól; de midőn máfor esetleges
és tudományát hallgadjuk, mindenkor tanulunk valamit
a mit nem tudtunk. Sőt hallunk olyakat is, a melyekről
nem is gondoltottunk. Ha valamely dolog arant ho-
málynak vagyunk, azok mintha világsítanak; ha kétel-
kedünk vagy nehezségnek vagyunk valami arant, öb ne-
ben igazítanak; ha tudjuk hivatalunkat, öb abban ben-
nünk erősítnek és bátorítanak, hogy ezután is azon-
tón járjunk; ha tévelygünk, meg-terítnek; és ha hi-
bái vélekedéssel elmenek el-tölt, azokból meg-örvö-
sölnak. Nem nagy hasznok mind ezek? De ellenben a
kegyes Beszélyekünk ritka volna egy igen nagy ora-
annak, hogy némelyek a Vallásnak titkeiben igen
tudatlanok. Neheztart tudni valahint, a miről soha-
sem beszél. Aronban a Beszélyek szeres az em-
berben bátorságot; és ugyan ez az az erő, a mely
által egymást a kegyességre és minden jó tettekre
serkentjük. Ez éppen egy el-mulhatatlan dolog a ke-
gyességek szeresére. Tapasztalt dolog, a már sok
példából, hogy némelyeken igen nagy kegyesség ar,
hogy nagyon jó igyekezet bennük, de minden bátor-
ságot arra, hogy síval ki-adják, a mi a sírban va-
gyon. Ez a Szerésem vagy Bátorbalmosság éppen
habla a kegyességnek, és ezt a hallgatás öngyök; de
a jó kegyesség ezt meg-örzi: Ez ar olyan felelem-
től, mely a Fiszágnak keltepel meg nem állhat, meg ment,
és a bátorságos kegyesség fel-írat. Nagy kegyesség ar is,
hogy

nem is tudom miképpen tudja az ember magát meg-
 bitani. Készeves dolog, midőn sem barátod, se Tanít-
 adó nintsen az olyan dologban, a mely minden egybenél
 nagyobb. Még is forán e nagy dologban magokra kívánnak
 lenni, és tal nem győzsen kívánják el. hallgatni szök-
 sejelet, másokkal ez iránt nem társalhatnak, tanácsot
 ebben nem kérnek, és szíves állapotját meg-jelentem nek
 araják; Holott pedig sokkal inkább kellene segítség
 keresni az idősre néző dologban, im' ilyen nagy
 okokra nére 1.) mert az idősre minden világi dolognál
 nagyobb és betrefebb: sokkal nagyobb haet van az ember
 ebben, ha meg-találódik, mint egyébben; és ha az utat
 ebben el-téveszti, sokkal nagyobb hibázik, mint a világi
 dologban. 2.) mert több emberrel találhatunk, a ki
 világi dologban használhatunk és segítségül lehetnek,
 de ritkábban találunk az olyan emberrel, ki az idősre
 dologban segítsenek. Akárki hiúság volna az oly ember-
 ket, ki ebben segítsenek szívesen meg-keresni, és bot-
 dozságnak kellene tartanunk, midőn ilyeneket találunk
 azokkal. Kellene barátiságot vetnünk, azokat betönlünk,
 ki az Isten keze által után ily nagy jobban használhatunk
 minélünk. Mindazáltal ugy látni, hogy az ilyen segítség-
 nel keresésit igen el-mulasztjuk.

Két nevezetes hasznót találunk a Keresésről való
 helyetiben, ugy mint: Világosságot araj eitelmes és bátor
 ságot. Erel tréveszik mind azt, hogy hivatalukat eitel-
 mind azt, hogy azt véghez vinni igyekezzen. Senn

43

Tanulhatunk magunktól; de midőn mások cseleked-
és tudományát hallgatjuk, mindenkor tanulunk valamit
a mit nem tudunk; sőt hallunk olyakat is, a melyekről
nem is gondolodtunk. Ha valamely dolog aránt ho-
málynak vagyunk, azok minthet világszótának; ha kété-
kedéssel vagy nehezséggel vagyunk valamit aránt, ölt ne-
ben igazítanak; ha tudjuk hivatalunkat, ölt abban ben-
nünk erősítnek és bátorítanak, hogy ezután is azon-
ton járjunk; ha tévelygünk, meg-térítnek; és ha hi-
bái vélekedésünkkel elmentek el-tölt, azokból meg-örö-
sölnak. nem nagy hasznok mind ezek? De ellenben a
kegyes Berzeletünk ritka volna egy igen nagy óra-
annak, hogy némelyek a Vallásnak traktátusában igen
tudatlanok. neheztart tudni valahint, a miről soha-
sem beszél. Aronban a Berzeletűi szeres az em-
berben bátorságot; és ugyan ez az az erő, a mely
által egymást a kegyességre és minden jó tettekre
serkentjük. Ez éppen egy el-mulhatatlan dolog a ke-
gyességet serkentő. Tapasztalt dolog a már folt
példáért, hogy némelyek igen nagy kéfértés ar,
hogy nagyon jó igyekezet bennük, de minden bátor-
ságot arra, hogy szóval ki-adják, a mi a szívben va-
gyon. Ez a Szerésem vagy Bátorbulásfaj éppen
habla a kegyességnek, és ezt a hallgatók öregebi; de
a jó befellegés ezt meg-örözi: Ez ar olyan felelem-
től, mely a Fiszágnak keltepel meg nem adhat, meg ment,
és a bátorságot befellegés fel-írdit. Nagy kéfértés ar is,
hogy

hogy némely ember úgy gondoltok, hogy ő tral egyedül
 vagyon az idrisignér urjában, vagy ha éppen nem egyedül
 vagyon is, de ugyan-tral igen keresed magával. É gondo-
 latot éppen ki ruli az érabernek az elméjéből releszttem
 Midőn valaki idegen Országban vagyon, semmi öter inkább
 nem bátorítja s nem vigasztalja, mintha másolat is talál
 a maga Harajából valót, a kik ugyan azon harába igye-
 keznek vészta, a mellybe ő. Mi minnyájan éppen olyan
 állapotban vagynak mint az ilyen uton-járól, minnyá-
 jan idegen helyen járunk és a menyei harába fiétnek,
 keresünk olyan embereket, a kiknek sánditjod veltnek,
 egyező, hogy azokkal egyesüljünk, hogy azokkal mint men-
 nyei Polgárol beállgyessünk, és egymást az uton, melly az
 örök életre vészen, bátorítsunk.

A kegyes Berzelyetesnek haszna a mi szivünkben
 való világszagnak nevéreife és a bátorság; adjaul hozzá
 a lelki örömben való öregbedést is, mivel ez is orman
 foly. Mikor azt a késcsőt, mellyről fellyebb szólal,
 meg-görzöl, ugyan a helytelen Szemérmét és az
 emberektől való féltést, hogy szóljal a mi szivünkben
 állásá serint, és lelkünk-cs mértékét elges tégnél; az
 kor vesztül-ésre, hogy magunknak elges-tettünk, Istó-
 nunkel bikeréjben vagynak, és hitatatlanság meg-félt-
 tunk, és ez által bizonyosodunk meg, hogy istennünkkel jól
 van dolgunk; mert hitatatlanság leghez viltül, és éztünk
 magunkban olyan kérséget, hogy azt továbbra is vezher-
 vimm

Vinni kívánjunk, a mely által lehesenlen hogy kegyességünk
 esmérhetőképben ne nekedjék. Akárki tudja is tapasztal-
 ja magában, hogy mennyel többet beszél valamely doly-
 ról, annál inkább vonson ahoz, kiált ha kedves is kelle-
 metes dolog. A ki beszél a kegyességről, azt hova tovább
 mind inkább szereti; és ilyenkor szól a saját a szívvel tel-
 lyességéből; de a beszédnek bőrsége a szívét még annál
 inkább teljesíti.

Valamint a Könyövis által, szintén ugy az ilyen
 szent Beszélgetés által, inkább- inkább öregbedik az Em-
 ber a kegyelemnek mértékében. mert az Jn jelen va-
 gyon az ilyen Beszélgetésben, melyekben ő Feljű-
 ről szentül beszélünk, és azon igjéretünkh hogy má-
 soltat is az ő esméretre vezéreljünk. Midőn Mala-
 chias a kegyes Sidoról beszél, kik az Urnak nevé-
 ről emlékeznek vala, és egymás- közt beszélgetnek
 vala Mal. III. az Isten is meg- emlékezik aólól és
 iratott aólól emlékeznek hönkre. A régi Sidók
 példabeszédben mondják vala, hogy midőn hie semely
 az Jn törvényűt beáll, az Jn Lelke köztől
 vagyon. Ide tielőz a Krisztynak para, Mat. XVIII. 20,
 mikor azt mondja: Valaholott ketten avagy hárman
 az én nevében együtt vagytok, ott leszek. még azt is
 mondja: Hogy a ki róla vallást tesznek az emberek
 előtt, ő is vallást tesz az a mennyei Atya előtt.
 a melykorban bizonyoságot tesz, Isten, hogy aól-
 ban a beszédben, melyet ő róla folytat, aórtban
 van

buzgóság és Isteni félelem vagyok, és ő nékie abban nagy kegyelme vagyok, nem is hagyja jótalomból nélkül azokat, a kik azt gyakorolják. Az Jn is az ilyeneket esmér, maga szolgálta, sőt fájnak; azoknak a maga sz. Lelekét küldi, hogy az által esmérjen világosodjan és a jobban nevelődjenek; parancsol az ilyenek felől az ő Angyalainak, hogy azokat őrizzék mint az ~~idussignus~~ örökséget. És nem lehet abban kétszélkedni, hogy még a mennyi ~~pen~~ tel is ne önméneken azon, midőn értik, hogy itt alatt is a Hitek az Jn sz. Beszélgetések által ~~ditróitik~~.

HATODIK RÉSZ.

A JO Beszélgetések hasznosok Felebarátunk építésére.

Ha a jó Beszélgetések mi-magunkban nagyon használnak, a kegyességben való nevelésére, a mint már mutatott; egy-átalában nagyon használnak Felebarátunk építésére: Ha ez által az ember magának jót szer, minden-bizomnyal Felebarátjának is. Mutatóznak e dolgon egy kegyelme, és vizsgáljuk mitoda ereje legyen ennek.

Még felhebb meg-mutogatok, hogy a szent és kegyelme Concessiók mind tudományunk, mind bátorságunk öngyógyítására használnak, és arra utas mutatnak, midőn győzünk meg az emberek előtt való szeméremet; sőt arra is használnak, hogy a lelki örömben imádjunk, és az Jn kegyelme nek nagyobb-nagyobb mértékű legyen. Eppen ez a hasznal az, mellyelől részesül Felebarátunk is a vele való Társalkodásunkban. Ha tudatlan, Világosítjuk, és imádjuk, meg-nyitjuk szemét: Ha magát jól nem esmér,

arra

arra viselkedést, hogy meg-csméje: ha gyenge's bá-
 tortalan, bátoritjúl: ha tőrlyeg, az igaz utra terit-
 júl. Ha lájúl, hogy hivataljás köviti, arra szerentjúl,
 hogy annak kövítésében még serényebb legyen. Hova kell
 ennél nagyobb háson? Hol nagyon ennél sebb dolog,
 sebbtbb és isten előtt kedvesebb tseledet, és nagyobb
 vigasztalásra való or, annak, uti ezert tseledeszi?

Lehetetlen hogy ez által a kegyesség ne nevel-
 jék; mert így a' szertés nagyobb-nagyobb tökéletessig-
 re menjen. A' szertés pedig egészben kegyesség
 és minden jó-tseledet emel eredete. Midőn Fel-
 barátnival kerestyeim módon beszéllgetünk mint ke-
 resztjémmel és atyáfiával, ugyan érezzük magunkban,
 hogy mindenkor kedvesbb és betönlésbb tseledet ma-
 gunkat előttök, és az ő szerentjék is arántunk öre-
 bedik, és ezen uton Istennélhöz való szerentjék is
 mindenkor erőfödik. Az ilyen Beszéllgetis mintegy
 példája vagy szentje a' memmet bildozságnak,
 az holott lépünk a' szentek társaságában, és az ön
 lépén minden, mindeneiben, ő foglalja-el minden
 öni gondolatinkat, és ő lépén minden befödünknek
 és ditzéretünknek materiaja's tseledje

A' jó, melyet éléppen tseledesünk, nagyon ki-
 tizedő jó. Valamit éléppen a' rose beföd főbb gonoszt
 szerent mint ember egy-étöben gondolná, mivel az-
 olat is meg-vezetjék a' hit az hallják, és azol meg-
 int másolat; kindin így a' jó beföd nagyobbban tseled-
 ti

ki, mint első tekintettel látzik. Azok a kárnel mi beszél-
 ünk a kegyességről, azon lélekkel bírván a' mellyel mi,
 beszélünk másoknak, és azol migint másoknak, és ezen
 módon a' kegyesség szemlátomást terjed, és folan, a' ki
 eddig nem bátorkodtak arról beszélni, már beszélnek
 bátran minden szemérem és féltelm nélkül. A' jó Beszél-
 getésért szintén olyanon mint az Evangéliomnál predi-
 kálása, mint a' jó mag, a' melly paporodik, és egy mag
 teccem néha 100, néha 60, néha 30. ampt. Ez ám a' Lá-
 lentommal igazán való keresztelési Isten dicsőségére is ma-
 gunk örömeire. Illyen módon nem tud azokat cserjén,
 a' ki velünk együtt már szólta a' kegyességhez, hanem
 még a' Világhoz szólott is ragadott bűnösöknek is haszná-
 lunk a' meg-térésre; mert az illyen kegyes beszéd néha
 meg-hatja még az olyatónak is szívére, a' ki a' hoz-
 szóvaltanol volt. Gyakorlat egett is, hogy az illyen szem-
 társalkodásról és Beszédekről által meg-nyceztette. nemelylek
 az Istennel. Mitoda dolog volna, ha egy szívszöglet
 és illendőbb dolog a' keresztjén emberhez, mint az il-
 lyen szem Beszéd és hasznos conversatio?

Oh melly nagy öröme és édesíjű lát az ember az illyen
 sz. Társalkodásnak a' végén! A' másféle Társalkodásról gyal-
 rabban az embert meg-háborítja; mert midőn ki-me-
 nyen az ember az ollyan Világi conversatióból, ezzi ma-
 gaban, hogy elméje meg-ozlott, szíve jól hiábavalóság-
 gal el-tölt, a' kőnyögésére és egyéb szem dolgokra elhat-
 matlanná lett; tárgyát zavart, tisztátalan nézési, vagy ma-
 gának, vagy másoknak káromló beszédei jutnak eszébe, mel-
 lyekből veszi észre, idejét melly gonoszul vesztegette. el!

49.
De a kegyes Beszédnek és Szent Conversationnak nem
maradhat az elmében ilyen fulánkjai; mert jut eszébe
az embernek, hogy hiába való beszéddel sem maga sem
más lelket meg nem séjtette; Sőt az ilyen Szent beszéd
tan az embernek lelke tündér, sive az Istenhez emel-
kedik és szól az Istennek dicsőítésére, s ugyan örvén-
dez magában, hogy a szája együtt járt a szívvel. Mily-
ket emmel egy kedvesbb dolog?

Azok a hit az ilyen elmelkedés által meg nem il-
leszönek. Egy átaljában nem tudják, mi legyen az em-
bernek a világon leg-nagyobb jóra. Hisz sem az ilyen Szent
Beszédet és elmelkedést által jutnak föl szerződött
az igazságjóról értésére, melyekben nagyon szűnnek és
lelki esmérőimnek gyönyörűsége! De nem tud azok,
a hit mai földet a kegyességek, ezik emmel erejét,
hanem meg azok is, a hit attól idegenesedik, nem ma-
radnak itt haszon nélkül. Kétször Ohaj! akár ki legy,
gondolkorral - meg magában is próbált - meg magadat
ha midőn bős, kegyes és tudós emberek beszédet hall-
gattad, valami jót nem tapasztaltál magában, a
mellyet az előtt nem éreztél! Hisz még mennyit éreztél,
ha azt gyatrabban hallgattad!

E' Révélés bi-főzésére meg e' hit dolgot hozom elő:
Elsőben; Mivel a jó beszédnek ilyen ereje nagyon jobboldalján
ra; tehát igen néltő és szűnség azt gyatorlami: erre benne-
ke mind magunk, mind filibazátunk idressége s elő-meréside
igen kötelez. Ha kedves előtünk idrességünk, ammal mun-
kal

káltodásában ne mulassunk el semmi módot. Ez a mód pedig hasznos minden rendbeli embernek, azornál a kik még a bűnbán vagynak, azornál a kik már az idvesség munkájánál kezdetiben vagynak, azornál is a kik már abban jó elemmentelt vettek. A jó és kegyes bűnbán jó gondolatot indít azokban is a kik még nem kezdtek, bátorítja azokat a kik még gyengék, és nagyobb törelettségre rítt azokat a kik már abban gyakoroltak. Az ember ugyan gonosz, és azt mondja, hogy a kegyesség igen nehéz dolog és majt lehetetlen, de hogy volna az oly nehéz, holott Isten annak meg szerzésénél módjai könnyűre tett. Tud hogy azt a módot közele el.

A mi felbarátság irántja is kötelez minthet az ilyen sene Concessio. Már meg-mutattul feljebb, mely nagy jó következik abból felbarátságba, Minél nagyobb hat a jó, annál nagyobb bán annak el-mulatsa. Mind egy, felbarátság jóvá, és az Isten dicsőségét el-mulatsannak; ha pedig az Isten dicsőségét el-mulatsunk, leg-elsőbb és mindenek felett való kötelezettség, a melyre teremtetünk is Istentől, el-mulatsunk.

A másik dolog, a melyről alaró.é szólani az, hogy ha a kegyes Barátság a kegyességnél övezhető erőre; tehát mikor ez a Barátság igen ritka, lehetetlen, lehetetlen hogy a kegyesség is mind magunkban, mind másokban fogassunk ne szenvedjen. Az Isten a ki azt akarja, hogy a kegyesség legyen e világban a maga dicsőségében, azt akarja, hogy annak szerzésénél módja is gyakoroltassék, hogy az által mind magunk is mind mások iparkodjunk szerzésre.

51.
gyűnt. Ennek keresésének módja pedig könnyű, bátorsá-
gos és tralhatatlan. Hogy is ne volna bátorságos, mi-
dön Isten maga tanácsolja 's parancsolja; könnyű is,
mert igen jó, a mi pedig jó lehet azt könnyűnek
mondani, mint János is a maga igáján azót
mondja könnyűnek, hogy gyönyörűség. De még is úgy
látjuk, hogy az emberek é' módna körtefében rejtik,
és ugyan azért a kegyesség lágy, gyenge, mint egy hal-
doló; míg is osztán a kegyességre is az Isterre-
retnek. De ennél helytelenebb gondolat nem lehet: Bi-
zony az mind nehéz, mind lehetetlen, a mit az
ember nem akar trekedni. É' tal' olyan, mintha egy
Orvos a betegnek jó Orvosságot é' jó tanácsot adna,
de a beteg sem az Orvosságot bé nem venne, sem a
jó tanácsot nem követné, 's azonban a nyaralyat
elorna, 's orvosolhatatlannak mondaná. A' Ke-
gyesség bizony jó é' könnyű; de annak a ki gyakorlás
alán könnyűre tésü. A' kik így gondolkodnak a' de-
gyességről, hogy az olly nehéz é' lehetetlen, egy álal-
jában a' nélkül maradnak, de a' magot rejtégek miatt.

HARMADIK SZAKASZ.

Mikre kell vigyázni a' Kezves BESZELLEGETÉSBEN.

Nem elég hogy meg-mutogattuk a' kezves Beszellegetésnek
hasznos é' szükséges voltát; hanem azt is meg kell mutogat-
nunk, mire kell abban vigyázni; é' mostan éppen azon
is vagyunk, hogy azt elő-adjuk; é' talán az is ebben

a' dolozban a' leg-szükegesebb rikely. Nem neheí vol az
 meg-bizonyítani, Mitroda legyen a' jó Beszéd, és hogy az a'
 Kegyessegnek gümöltse, s' abban való épületnek módja.
 Ezek olyan igazságok, melyeket az elme mintegy természet
 vint meg-fog, és a' mellyben aláírki is meg-egyez. De ez
 a' nagyobb doloz immár, hogy arólar, hogy a' hit e' feljebb
 meg-mondott dolozok mind el-hitték, mimódon tam-
 tonl öler arórnál gyarorolása, mimódon sejtaknak arra
 hogy a' mit ebben értinek, praxista vagy munkába veyik
 Azt kell arórn most meg-mutatunk, miképpen kell az
 el-kezdni, és a' jó Beszédben mire kell vigyázni.

A' mit pedig eröl arórn mondani, nézi a' Jó Beszél-
 getésnek vagy természetis, vagy környél-álló dolozait.

Ennek természetis a' mi nézi: itt meg kell tudni I.
 mi legyen ennek materiaja; vagy mi dolozról kell beszé-
 leni. 2) Mitroda vizsgálással, vagy mitroda ugulál
 szerint kellézik azt gyarorolni.

A' Circumstantiák arórn e' Beszéd körül való rendez a'
 mi nézi: kétféle kell kiváltképpen figyelmezeni; egymin:
 A' személyné és az időre; az ar: Mitroda személyné
 kel kellézik e' Beszéd gyarorolni, és mitroda időt kell
 arra szabni. És ezen Hármadik Szakaszban e' lifen Sum-
 mája és Mutató-Tablaja.

ELSŐ RÉSZ.

A' Kegyes Beszélgetésnek Materiajáról.

A' kegyes Beszédnek materiaja nem olyan finék, a' mint
 eg

egy elsőben látik; sőt ellenben elég bővűs és ugyan el-
foghatatlan. Ha valaki ezt nehezen hiszi el, onnan
ragyon, hogy a Keresztényi Vallásnak hirtet. Tárha-
zait nem igen látogatta; mert ha abban jártas volna,
ki-nem lehet mondani, mennyi materiát talál abban
a szent Beszédre. De ha azzal nem telhet a szív, min-
tlen a szájjal beszéde. Lám e Világnak hirtet dolgairól
érte-mély hozzászólásában ki nem fogynak a
beszédből; Hát a Keresztényi Vallás olyan szűk és
szorony, hogy annak ebben ne volna bővűs? Lehet
többet beszélni a Teremtett dolgokról mint a Teremtő-
ről? A mi mulandó életünkről, haszontalan mulatásokról,
bizálkodó mulatásainkról szaladással tudunk be-
szélni; hat az isteni természetéről, az örökérvűlőség-
ről s több ide tartozó dolgokról, oly szűk a Beszéd,
hogy abban mindjárt meg-akadjunk? Tánul legyen! Bő-
vön elég materiát találunk itt; még pedig mind kedves
mind hasznos; a mellyet most mindjárt meg-mutatok.

Köztönséjeseen szólva, a Jó Beszédnek materiájául
arolas a dolgokat kell elő-venni, a mellyet hasznosod-
érvűltesz; nem arolas, a mellyet csak mulatásra
vagy élme-futtatásra, Curiositásra való; sőt a mel-
lyet némeltyekor ugyan károsod is. Kendelet az Jó nékiad
hatás a meddig menjünk s azt által hasznosul vétkes
és bűntetése milto valmerőség. Ez a hatás az Istén-
nek

nek ki-jelentett alacsa, mellyet ő felsője előnbbi terjesztett mind a Természetben, mind a Sz. Írásban. mindenkiben mutatva Isten horránd oly jogát, hogy mindenről általán lát-hatjuk mi legyen minékint hasznos és szűrséges; azolat pedig a mellyet némink nem szűrségesek töltend el-rejtette. Jó volna minékint is, ha nem csak a Diszciplínában, ha nem minden körösleges vitilhedisekben is, és a-theologiáról íratott könyvekben magának Regulához tartanék.

Ha meg-gondoljuk a jó Beszédnek materiáját; annak haszna kétsős. Mert vagyna olyan material, a mellyet minden rendbeli emberre nézve hasznos, minden időben, általán-melly alkalmatosságban épületes; és ugyan ezen hasznos nemre em közönséget. de vagyna olyan material a mellyet nézve bizonyos személyekre és különös alkalmatosságra. és ezt nemre em különös haszonnak.

I. A közönséges hasznos való material mind azolat mellyet az Embert az igazságra vezetik; a mellyet a Krisztusom Vallás szerint kötelelőseinket előnbbi adja a szívű szűrsége inditja. egy szóval: mind azolat, valamelyet mind az értelmünkben világosítanak és jobbakra te-hetnek. Ezen dolgoznak pedig hasznos-fejél kétsős. Egyik a Természetnek tanítása, másik a Sz. Írás.

A Természetnek s Isteni Gondviselésnek meg-gondolást-gardag és ki-merithetelen materiát szolgáltat a hasznos és viláhdife és Sz. Beszédnek. Ezen a Természetnek mutatva Isten

nek olly dolgal, dol felik, ei tudalatosod, olly fogana-
 tosod arra, hogy az Isten esmeretie vezéreljével ben-
 nünkis, ei mind álmélkodással, mind a leg-főbb Jöher
 valóbszeretettel be-töltözzek, hogyha azokra vezjék se-
 meinkis, mindenkor találunk azokban egymást építő Be-
 sédekbe borszerű alkalmatoságot. Mindenek a miket lá-
 tunk, a melyek környelöttünk vagynak, valamit e Nagy
 Világ magában foglal, valamik rajtuk esnek, minden
 teremtet-állat, akár lelkeset, akár lelkeset, a
 földnek minden termése, inditnak, serkentenek
 s tanítanak bennünkis az Istentől ei az ő Dittóságjáról
 való elmélkedése s Beszéltetése. Ei ha azokról egy
 gondolkodnál mint illó ei jöheres, lehetetlen hogy hall-
 gassuk azokról. De valóba nagy otobarágot látunk ez
 aránt az emberekben; mert noha minden felől ei dol-
 got szemük előtt vagynak, még is azokról ei mind kel-
 lene nem elmélkednek, ei azokban az Istent nem figye-
 lik. honnan vagon ez? Onnan, hogy ő bennel az Isten
 esmerete igen vékony ei gyenge, s a való való Beszélt-
 getis is csak ollyan; mert ha minden leg-fő folyama-
 is mintzen.

Ha a Teremtésnek ei Gondviselésnek ei közönséges min-
 kairól lespállunk azokra, a melyek magunkat illetnek; egy-
 mint a mi életünknek különböző-külömb esetre vagon történet.
 eie; ezek is szolgálhatnak borszerű materiát az egymást ép-
 pítő Beszéltetése. Az Istentől jó-téteményei, látogatásai mel-

ett
 mm.
 lát-
 at
 rbe.
 ha-
 l
 r a
 min
 an,
 hoy
 nial
 l-
 ede,
 ki-
 d e
 amul
 te-
 Per-
 lafa
 h
 Isten
 ne

mellyekben forgunk; az ő Felsége Szabadításai, mellyeket ta-
 pasztalunk; külsőb külsőb utai, mellyeken minket ma-
 gához idéfit, nem sértentek bennünk a jó Beszédre? Min-
 denel felül lehet befellenünk az ő ideig's öröké való jöte-
 teményeiről, testünkhez is lelkünkhez mutatott kegyelme-
 ségről, mellyel számálhatatlanok; és ha ezeket rendel-
 elő- részről, jobba is nem fogynak a jó Beszédtől. És val-
 lyen mitoda hasznot nem vehetünk ezektől mind magunkra,
 mind másokra nézve? Ha az Isten jóvoltánál edeséget kedve-
 jük, ugyan vonatunk az által ő Felségéhez, és lefirtatunk
 az által arra, hogy örömmel beszéljünk az ő kegyelméről
 mellyet ő től vettünk. Dávid azt mondja jól helyeken az ő
 Soltániban, hogy nekik gyönyörűsége volt az Isten jötte-
 ményéről beszélgetni. Ha mi is ezt nem töldelesek, anna-
 jele, hogy igen ottobak is érzéketlenek vagyunk.

Nem tud a magunkon esett dolgok, hanem a másokon e-
 setek is, és a jól fele példák, mellyet semmi elött vagyunk
 mind sértentő okok arra, hogy az Istennek jóvájáról és Bö-
 tességéről, melly szerint vezeti az embereket az igazságra
 hajdosan és csendesen beszéljünk. Ide való e Világ királya
 valóságának meg-gondolása, mind a jó mind a gonosz
 emberek magor- viselkedésük s külsőböző végű megfontolása.

És végre azt mondhatom, hogy semmi mintem, a mi
 bennünk a jó gondolatokra és beszédre ne sértentem. Ha a
 szív jól áll, könnyű a Conversatióban kegyességet gyakorolni.
 Még a köz-dolgokat is, mellyekben első tekintettel nem jól látható
 tudj.

tudja a' jól álló Szív jora fordítani. Látjuk az Evangyeli-
umban, hogy a' Jézus Krisztus minden elő-forduló dolgokról,
beszédéről, leg-ottan alkalmatosságot vett a' tanításra.
Salálkezit egy Samariai Arzsonnyal a' Forráznál, és
ezen alkalmatossággal, a' víznek nevezete alatt, beszéll az
Istennel kegyelméről, és ezen beszédnek haszna lön mind
ezen Arzsonnyal, mind több Samariaiaknál meg-terésék. Az
Apostolok el-felejtették vala' henyeres vinni magokkal az utra.
Mat. xvi. és ezt látván Jézus, inti őket, hogy óltalmazzák
mag magokat a' Fariiseusok kovácsától, az ar, az ólnal, In-
dományoltól. A' halászás, a' Szántás-utis, plantálás,
leg-ottan alkalmatosságot adtal Jézusnak a' mennyei dol-
gokról való tanításra. Luk xiii, midőn meg-hallya, hogy
Pilatus valami Galileusokat meg-öletett, mindjárt Sz.
Levél, tanítást, profeciót indit, ebből az ő hallgatóinak
intésére, hogy ha meg nem térnek ők is úgy járnak. Va-
lakis a' Jézus Levél, vették, mind ezekben ötöt követik, és
mindenkor találval módot arra, hogy az ő beszédjereit meg-
szenteljék, és azt jora fordítsák.

A' Sz. Írásban való Jelentés a' Másik Kny-fő, a' melly
a' jó Beszédre bőrszerű materiát ad. Ez a' Sz. Írás olyan
gazdag kintse-ház Világossággal és böltséggel, hogy az Em-
ber, minél inkább vizsgálja, annál többet talál benne, a' mit ke-
ressen és fel-federjen. Mind a' szép Historiák; mind a' jó Tu-
dományok, mellyek minket tanítanak; mind az Isteni Parán-
tások

tsolatok, mellyek ott olvastatnak; mind a jeles Feldak, mellyek
 előnlte adatnak; a' tündalatos Profetiák; a' kedves Igéreték,
 mellyek minlét édesgetnek; a' Fenyégetések, mellyek rettenté-
 nek, Valljon nem meg-annyi kútfőjeke, a' mellyek indita-
 nak Szent elmékedésre és kegyes Beszédekre! Azt mondja
 Pál Apostol, hogy az Isten Beszédének kell bennünk lakozni
 tövzeggel, hogy egymást intünk és tanítunk. Tölekefik is ezt
 azok, a' kik által látták a' dítövzeges, Isteni Beszédnek drá-
 galítás és méltóságát voltát. De a' kik ezt soha nem olvassák,
 vagy ritkán, alkalmatlanok arra; mert mivel ennek édesse-
 get nem érzik, csak a' Világhoz ragaszkodnak. Mitővra hasz-
 nos, épületre és vigasztalásra való dolgok legyenek a' Ke-
 resztvényi Vallásban közönségesen, hogy annak igazságáról in-
 kább-inkább meg-győztesseünk; de különösen is a' Tüdo-
 mányról és Szent Kötelezségeiről, csak a' nem tudja, a' hivat nem
 betővli. Mindeneknél felőbb, ha elmékedünk a' Sz. Isten-
 nak leg-drágább részéről az Evangéliomról, mi lehetne, a'
 mi ott nintsen, a' Jésus Krisztusról, a' ki az egész Keresz-
 tvényi Tudományiak fundamentoma; az ő szentéges életéről,
 szenvedéséről, fel-támadásáról, és meg-betővülhetetlen jó-
 teteményeiről, a' mellyeket nekünk kerzett? Ereklén kellene
 is lehetne a' Keresztvényeknek rend szerinti magokafoglalás,
 ha a' Jésus igen időgen nem volna ő előttök. Ha be-tekint-
 tünk a' Keresztvényi Vallásnak már tükedővő, melly az Eihöl-
 tövőről tanított, Oh! melly sor; különb-külömbb-félé hasznos
 Kege

Regulákat ad az Evangyeliom abban is! Mit nem lehet^{59.}
ott találni az Istennek Szerettségéről, alázatosságról, é' Vi-
lágnak meg-vitéseiről, és egyebekről, mellyekről tanita-
tunk a' Jésus Kristus által! Hát ha megyünk az indító
okokra, mellyek e' szent Hivatalra minket ösztönöznek, és
a' módokra, mellyel ezekben végtelen-vitelére segítenek,
vallyon nem találunk-e azokban ismét elegendő materi-
át a' szent Beszélgetésekre? Ezek, a' mellyekről szólok,
mintegy traktátusok, a' mellyekből lehet meg-efmér-
ni, melly börséges utaink és módaink legyenek a' szent és
jó Beszélgetésekre.

De, úgy itélek, ide való az is, hogy vannak némelylek,
a' kik magoktól a' beszélgetésre való materiát fel nem ta-
lálják, és azt kívánják, hogy erre valaki nekik utat
mutasson. Erre pedig találhat magának akár ki utat a' Val-
lái dolgairól íratott Könyvekben: Lehet erről olvasni a'
kai a' Sz. Irásban, akár másuttan a' Kegyesekről szóló
Könyvekben, és azokról, a' miket olvasunk, beszélgetni.
A' Predikatiók is, a' mellyeket hallunk, erre börséges mate-
riát szolgáltatnak, a' kegyes Conversatiókban.

Ezekhez a' közönséges Materiákhoz ragaszthatjuk azo-
kat a' különös dolgokat, mellyet nézik némelylek embereknek
lehet akár-mikor épületesen és nagy haszonnal beszélgetni.
p. o. A' Papok, a' Theologusok, a' kik rend szerint hivatalo-
sok a' Kezességem Vallásának őntalmazására, a' kegyességnek
örög-

örögbitésére, nem hozhatnák elő akár-mikor is olyan materi-
 ákat a mellyek közönséges hasznra szolgáljanak? Mit nem szól-
 hatnak azok a Kereszténységnek mostani állapotjáról; az
 Uralkodó bünökéről; az Isten telenségnek neveléséről; a
 gonoszságoknak eredeti kuszfejeiről s azoknak orvoslásáról!
 Ithon vagyon, a miiben kellene nekik foglalatoskodniól és
 a miót beszélgetniök; nem pedig az ő különös vélekedéseik-
 ről és haszontalan vitélkedéseiről: Ithon vagyon a mi
 körül kellene nekik dolgozniök mind beszéd, mind írás
 által. A Magistratumnak nintzené oka, hogy beszéljen a
 törvénytelenségnek és minden rendeletlenségnek el-távör-
 tatásáról, s az igazságnak helybe-hozásáról? Hát a Házi
 Gardának, az Ágyának és Árnaknak, nintze elég ma-
 tériájok, hogy beszéljenek trédjéknek igazgatásáról, hogy
 azókat szótassák a kegyességre, hogy gyermekeiket jobbi-
 trák! Nem adnák mind ezek ••••• elég okot és materiát a
 szent és kegyes beszélgetésre?

II. Ezek a közönséges Hasznról folytatott beszédek s
 de ennek felette vagyon különös haszn is, a mellyre ha vi-
 gyázunk, könnyebbit bennünk a kegyes Beszélgetésben, és
 újonnan utat nyit bizonyos materiákra. Ezek pedig azok
 a különös Hasznok: Igen meg kell keresni a materiákat,
 a mellyek mintha magunkat illetnek, araggy azokat, a kik-
 kel beszélünk. Vane gondunk valami lelki dolgra? Kétel-
 kedünk-e valami Vallás trékelyében? Veszünk-e észre, hogy
 valan

61.
Valami kötelességünk véghezvitelében hibázunk? a mö-
bák alatt tüsszederők vagyunk? Kereszünk fel azokat, a
kik fene beszédjeikkel minket taníthatnak, erősíthetnek,
vigasztalhatnak és bátoríthatnak. Ha vannak oly fe-
lebarátunk, a kikkel hasznos bajunk vagyunk, és velünk
egy kötelességben vagyunk, igyekezzünk azon, hogy azo-
kat is nagy okossággal a magol hiátaljokra szeressük;
ha késettükben vagyunk, vigasztaljuk, és adjunk ne-
kiük a szükség szerint jó tanácsot; és, ha tüsszedernek
a szemücsükben, bátorítsuk.

Ezelnek-felülte, tekinthetünk mind magunk, mind fe-
lebarátunk állapotjára, a mint annak külömb-külobb
változásai vannak: néha vagy magunk vagy felebará-
tunk vagyunk szerencsés boldog állapotban, bőséges ál-
dásos körött; néha pedig szegényrűgben; most egerűgben,
majt betűgűgben; most örömben, majt keserűgűgben;
mind ezekben találunk magunknak, ha szivesen kereszünk
módat és okat a fent és legyer Beszélgetésekre és Társal-
kodásra. Lehetne itt igen sok történeteket, külömb-kü-
lobb eseteket elő-számlálni; mert azok igen sokak: de most
azokat el-hallgatom; s elégnek tartom, hogy meg-jelentem
a fellyebb meg-iet utakat, mellyel a Beszélgetésre olat
szolgálatni, nem olyan haszontalanok és sorányok, mint
nemelylet gondolkodnak, a kik az ilyen dolgokra nem igen
szoktak figyelmeztetsek lenni.

Mit kell a kegyes Beszélgetésben megtartani annak materiájára nézve. Negy Regulák adatnak erről elő.

Szükséges itt egyhét és mind a jó Beszédnek mind materiájáról, mind módjáról valami Regulákat adunk; mert néha meg-ezik, hogy némelly annak Materiáját fel-találja; de mikép-pen kezdje, és miképpen adja elő, módját nem tudja; néha meg-ezik, hogy a' dolog, a' miről kezdjük a' Beszédet, jó; de a' folytatásának módja hamar meg-hibázik, ha valami szük-seges dologra szemesen nem figyelünk.

Itt mindjárt körömrészesen meg kell jegyeznünk, hogy a' do-log nagyjából függ a' kútfőtől, melyből beföllünk, és a' tréltől, melyet magunknak fel-tesszünk. Ha a' Kútfő vagy Erődet és a' trélt jó, egyáltalában a' Beszélgetés is hasznos mind mate-riájára, mind módjára nézve; és így könnyű munkával elő-mehetünk a' jó Beszédben.

Szükséges pedig, hogy itt a' Kútfő legyen a' Valóságos Ke-gyesség és az igaz szeretet; a' Trélt pedig legyen magunk és felebarátunk épülése. Az a' kegyes Conuersatio, a' hol a' Beszéd foly a' Kegyeségből; mert olyankor a' szív jól, és azt mondja, a' mi Valósággal benne van. Az ilyen Beszéd pedig, a' melly kegyeségből származik, és a' szívöl jő, sokkal hasza-losabb, mint az olyan, a' melly csak az ajakaton és nyelven né-linnen. Látnuk és tapasztaljuk néha, hogy gyakran az együgyű,

vékony tudományu Embereknek Szájokban hathatosabb,
 lelkesebb, a beszéd, mint némely nagy híri Tudornak
 és Böltsnek Szájában, a ki jól nagy mesterséggel és keressett
 trüfjaival. Midőn az ember valamely dolgot elevenen ér
 a szívben, ingyen sem úgy szól, mint az olyanról, a mely-
 től a szív nem igen illeődött meg. A szívben lévő indu-
 lat mikor erős és hathatos, ki-mutatja az magát még
 a beszélen is. Midőn az ember e világi dolgokról beszél,
 melyekkel a szív teljes, lám mely eleven, mely hat-
 atos beszéddel tud beszélni! Bizony ha a Szent
 Javalkodásban a szív jól áll, az igyerezet tisztá és töké-
 letes, azt szerzi mi-bennünk, hogy mikor a Beszédet
 folytatjuk, legyen az is jó, hathatos, eleven és haszná-
 latos. Ezen körönfegy elöre-botátott meg-jegyzéshez,
 ragasztok én még négy különös Regulátat.

Az Első ez: Hogy midőn az ember a Kegyessegről
 beszél, vagy kegyesen akar beszélni; legyen a Beszéd
 kedves, könnyű, a természeti rendszerint folyo: Ebből
 esmerjük meg, hogy a ki beszél, érti, mi legyen a kegyesség.
 Ugy kell arról beszélni, mint igen nagy méltóságú, ked-
 ves, Isten és Embereket előtt kellemetes dologról. A kegyes
 Embere beszél néha holmi világi dologról is, olyan kör-
 dologról, a melyekben bűn nintsen; s igen nagy jó sin-
 tzen; de ingyen sem úgy beszél az olyan dologról, mint a

a Kegyeségről. Mivel a Beszélgetés az a file köz dolgot fordul a kegyességre, ugyanaz ugyan él és elevenedik, mint mikor a hal a szárazról ugrat a vízbe; és mindig megismerjük az ő befédéről, hogy semmiel sem olly telyes az ő szíve, mint a Kegyeséggel.

Ezen Regulából által láthatni, hogy a Kegyeségről való Beszédnek nem kell trigázottnak és erőháborúnak lenni; mert semmi e világban habadtabb és önként valóbb nem lehet, mint a Kegyeség. Tal a Beszédnek mindig megismerjük, ha valamely ember a Kegyeségről tal tündetőleg szívesen beszél, vagy pedig a szívnek telyeségéből.

Ugyan ezen Regula azt is megmutatja, hogy az illyen Beszédnek nem kell nyegédornak, trikoronyának lenni: Ami illyen nyegéd és magát mutogató, nem foly a természetnek rendi szerint; azért nem is lehet kedves. Az illyen nyegéd Beszéd éppen el-vészti a maga hitelenségét, és azt a hi beszél gyánba hozza; mert a kinek beszél azt gondolja, hogy nagy kevélységből, vagy valami természetnyi nyavalyából beszél olly kegyesen és nyegédesen.

Mind ezek felett, Trükkös az is, hogy ez a Beszéd ne legyen mód, kedvesen. Vagyunk olly személyek, a kiknek igazságot jó, és trélor a kegyességre; de valamikor a Vallás és Kegyeségre tartozó dolgokról beszélnek, örvé rántolják homlokukat, mód, kedvesen, ijedő befédéssel élnek; Holott pedig

pedig az ilyen kegyességre tamito beszédnek mindenkor
 édességgel s kedvességgel kell együtt járni, hogy annál fu-
 ganatorabb legyen. E dolgban a Gyermekre néve
 igen nagy kar esik: Mikor a Világi dolgokról beszél
 vélet az Atya vagy a Tamito, szabadon, folyóat, vi-
 damon beszél; de mikellyt a Religiozól, Vallás dol-
 gairól kerdi, leg-ottan ábrázatját s beszédit változ-
 títja, Sopánkodik, bosszankodik, fenyegetődik; mind
 beszéde, mind maga-viselése izetlen, sorány, romor.
 Mit használ vele? Azt, hogy a Gyermeket ugy el-rettén-
 ti az illető izetlen sorány beszéddel, mint szintén a
 veszkörel, vagy még inkább; és midőn a kegyesség
 s Vallásnak titkait alarna a Gyermek elméjébe trep-
 penteni, éppen akkor ugy el-rettenti, hogy soha jó-
 formán nem lehet hozzá édesíteni: Sokakban eren-
 detből esett s esik most is, hogy egész életben olyan
 gondolatban vagnak, hogy a kegyesség az ember
 minden örömtől, mindennemű vidamságtól éppen
 el-ronja. Igen frükséges azért, hogy midőn az
 ember beszél a kegyességről, ne legyen az mond
 kedvel, hanem szabadon, vig-kedvel; mert ez a beszé-
 det éppen kedvesíti tősi, és a dolgar is, a melyről
 beszélünk kedvesíti.

A második Regula ez, hogy beszéljen az ember
 tisztán

tisztán, egyenesen, tökéletesen: Ebből esmérjük meg, hogy
 a szívnek teljességéből beszéltünk. A' Szemérem, a' meg-
 vetetéstől való félelem, ne zárja be szíjundat; hanem, pala-
 mit kíván a' mi felebarátunknak épülete, mondjuk ki az
 egyenesen, sírösen. Ha ez a' szív egyeneség, mintson a'
 kegyes Beszédben, igen kevés gyümölcset lehet várnunk,
 ha pedig e' mellett vagyon, olyan hathatos, hogy felis-
 aly adja-cto az ember beszédének, s' már okosan az
 egész dolgot által-éretti. Vagyon-e valamely dolgot er-
 löttünk olyan, mely felebarátunknak hasznos és sír-
 séges? ne nyomjuk, ne hallgassuk azt el: Szüksége
 hogy ötöt intrül? vigyük véghez azt minden tetővárs
 nélkül: Vagy, ha magunk kívánjuk valamiben már
 tanácsot, segítségét, jelentünk meg azt is bátran, sí-
 rösen. Ha ez a' szív bátorság és egyeneség nem lenne
 fitt s' elevéti a' mi befédünk, igen kevés hasznos
 tisztelet vele; és nem is viszünk kötelességünket nagy
 véghez, a' mint kellene. Midőn beféd foly a' kegyes
 ségről, Istenhez való kötelességünkről, egyenes libbal
 és tiszta sírvel kell akkor járnunk; nem kell az igazsá-
 got el-titkolnunk, és lelkünk esmérnie meg-odtamunk.
 Sokatban itt a' nagy szeméremtelőség nagy kási tisztelet, mert
 az az ember hallgatásra tanítja; vagy azt telereszi,
 hogy ha sír is, nem mond mindent ki, a' mit kellene,
 hanem

hanem a dolognak jobb 's nagyobb részét el-nyomja,
 el-titkolja. El-kész valomint befellessi, de azonban
 meg-állapodik, 's attól fel, mintha eddig is szólt mon-
 dott volna. Az ilyen dolog éppen nem illik az igaz
 és egyenes szívű emberhez. Le-kell azért tenni az
 a' vért, semérmet, és bátorsággal egyenesen kell jó-
 lam; úgy mindaráltal, hogy az a' bátorság és egye-
 neség ne legyen mód, zűrtlen, és okosság nélkül
 való, mint szintén egyéb dolgokban mindenütt, úgy
 itt is, a' semis és vigyázó Okosságnak ki-nem kell maradni.

A' Harmadik Regula az, Hogy a' kegyes Beszél-
 getésül járjon együtt a' Szeretet és a' Felhirdetés. A' Sze-
 retet éppen lelke a' Kegyesnek, ~~azért~~ be-
 azért attól el nem lehet választani; e' képi az
 éppen hasznossá és épületké. Ez a' Szeretet je-
 lőg abban mutatja-ki magát, ha a' Beszédnek
 módja kellemetes, tisztes, és semmi elszűrés, daco-
 brosságot 's haragoságot nem mutat; mert az ilyen
 dacbrossággal meg az it a' mi jó el-tömbök, és
 a' hallgatást el-vezetja. Az ilyen szeretettel teljes
 ember befellessi türelmes, engedelmességgel meg az ol-
 lyanokkal is, a' kik vele mint enné azon egy értelen-
 ben, 's a' kemény és haragot indítható Beszédet 's dis-
 mutatót el-távoztatja.

Sokan vannak olyanok, a' kik a' Kegyesigyet meg-

meg. költöttek; de olyan gondolatokkal telgyesek, hogy
 csak ők járnak a jó úton; azért azt akarják, hogy
 csak ők tanítsanak másokat: Senkit hallgatni nem adnak,
 azért mások előtt lépnek kedvetlenekre, és nem is felelnek
 hozzájuk, hogy építsenek. Ez olyan nyaralya, a melytől
 igen sűrűség örzhető; azt a mi a természetet hi-
 bája, nem kell a kegyelemmel tulajdonítani. Az olyan
 beszédet is, a melynek Disputatio menneként, a
 megnyire lehet, el kell távoztatni; mert hamar meg-
 eszik, hogy a Szent Conuersatio villongása nyisson utat,
 és több gonoszt szüljön mint jót. Még kell tanulnunk,
 hogy tudjunk engedni: néha jobb hallgatni, mint szólani;
 és még kell azt gondolnunk, hogy mind a kegyességre
 mind a Tudományra néző dolgokban, kevés épüle-
 tet tévesen az Ember a Disputatio által. A Szeret-
 ket mindenkor együtt jár a fehé alázatossággal; Valaki se-
 reti az ő atyafiát, azal engedelmesen is felelve
 befelell, hogy az kedves és épületes legyen; ha valamit
 mond néki, azt engedelmesen meg-hallgatja; mert min-
 denben annak épületit kívánja munkálodni. Ez a se-
 retet azt telerezi, hogy ha valakit feddeni vagy in-
 tenni kell, az is mennyen-vezher jó indulattal, si-
 ves szánakorissal, hogy a hit intünk, vegye észre abból it,
 hogy őtöt szeretünk. Ha a vétés kárhörtatjuk valakiban,
 a szeretet azt telerezi, hogy őtöt azért ne káromoljunk,
 és

és a vértet ha feddjék is, a vétkerőt ne utáljunk. ^{69.}
Ha így folytatja az ember az ő kegyes Beszélgetését,
lehetetlen hogy annak rossz gyümöltre legyen; Sőt a
melly ember ilyen igaz kegyességgel járót be-
töltötte, kedvetlen és sejtő bekedésre nem is járhat.

Igen még kell e trükköt jegyeznünk, mivel vagy-
nak felel sámmal olyan emberek, a kiben látják
hogy nagyon kegyes, és midőn a kegyességről is
vallás dolgairól nagyon szó, sőt ahoz érte-
sen és hatalommal; mindazáltal a Szeretnek
reguláját által-hággák; Mindemel felett való l-
telő-Bizák, Cenzorok alarnak lenni; felebarát-
jokat könnyen kárhoztatják; minden nehérsé-
get bátran és rahmerőppen le-határoznak;
és így teljesen magokkal; azt ítélik hogy az ő i-
télet-tételük is értelem mindenekénél jobb: Holott
pedig az igaz kegyesnek Szélsőséggel, Evangelio-
mi lelekkel, és alázatossággal kell ki-mutatni és
ékeztetni. Tehintd-meg mitőda trükket a Fa-
kab Apostol (1. Kor. 11. 17.) a Kegyességnek: A mely
bölcsőség onnan felhül nagyon, mértékletis, enge-
delmes, teljes könyörületességgel, itélet-tétellel,
és tettis nélkül való. A kiben olyan fennye beáll-
nak, mint felhőbb meg-mondam, nem minden az
igaz kegyes; Sőt azt mondhatni rólok, a mit u-
gyan

gyan Jakab Apostol mond (1:26) Ha valaki láttatik
 közzületek Istenfelőnek lenni; de az ő nyelvé meg nem
 zabolázra; hanem az ő maga szívét meg-trálja, ennek
 hiába való Isteni-szolgálatja. és azt is mondhatni az
 olyannól Salamonnal: A' jól beszédlen sok hiába-valóság-
 A' Negyedik és Utolsó Regula az Okosság, és a' dol-
 goknak meg-választása. Ez a' vigyazó Okosság arra való,
 hogy mind beszédünket, mind magunk-viseletét regu-
 lázra, igazgassa. A' leg-jobb dolgát is, ha oktalannal
 és nem a' maga idejében telikre, haszontalanná te-
 szi. Ez az Okosság pedig abban áll, hogy jó idején vi-
 gyázzunk reá, mit szólunk olyannal, a' mit lehet helye-
 sen szólani; és minőden szólunk azt úgy, hogy hasznos
 legyen. Ez az Okosság tanít meg arra, hogy hallgassunk
 el a' mi el-hallgatni való, és mikor a' sülsőj horra,
 szólunk; míg pedig annyit szólunk, a' mennyi elég-
 ség és sülsőség. Innen azt mondja Pál Apostol:
 A' ti beszédetek mindenkoron kedvességgel meg-főzött
 legyen, hogy meg-tudhassátok minőden helyen néltetek
 mindennel meg-felénnek. Kolos. IV. 6.

Amakoláris vigyámi kell a' szemelyekre, a' kiket be-
 szellünk, és arra is mitőde állapotban vannak, mi-
 kor velük beszellünk. Olyan alrahmatosságot kecsünk,
 a' mellyben öket meg-nyerheszük; mikön pedig lájuk,
 hogy magunktól el-vadítanak, olykor jobb bíket hagyjunk;
 az ő

az ő gyengeségéhez kell magunkat alkalmartatunk;
 és néha, mikor látjuk, hogy semmi kedvel mintben
 a kegyesség-tanulásra, jobb hallgatunk, ne hogy
 elméjébe, olyankor annál nagyobb unalmat öntünk.
 E' dolozban maga Jézus ad minékünk parancsola-
 tot, midőn azt mondja: Ne adját a mi szent az
 abérnel, és a drága gyöngyöt ne veszté a diákok el-
 ké. mely szöveben arra int Jézus, hogy midőn az
 idegen vélekedéssel igen el-tölt, vagy nyihán go-
 nosz és istensulin emberel körött vagyunk, az o-
 kosság azt jorallja, hogy azokkal ne beszéljünk, úgy,
 míg nyihán a gonosságbán vagyunk, mint beszélhe-
 tünk ollykor, midőn góbol valamit meg-termi láttat-
 nak. Maga is az Füzösök és ezen Regulával:
 Néha a Fariseusok kérdéseire semmit nem felelt;
 Sokszor nem mondotta mind el, a mit mondhatott
 volna; néha csak felét mondotta-ki a doloznak,
 még azt is meléi beszéiben: innen is vagyunk, hogy
 példabeszédekkel és, nem tartván illendőnek, hogy
 mindonok értsék a mit beszéll: Nemelly dolozat
 még a maga Tanítványaitól is el-titkolt, mivel azok-
 nak meg-értésére még nem valának alkalmatosok.
 Még for' dolozok vagyunk: úgy mond Jézus Jan. XVI. 12)
 mellyeket nektek kellene mondanom; de mostan el-
 nem hordozhatjátok. A' Jézus Krisztusnak ezen tre-
 lede-

lekedetében s maga-viseletében látni igen nagy okosság
és isteni böltséget; amit ebben ötöt követnünk kell.

Továbbá, meg-kiintatjuk ez az ország az időnek és hely-
nek meg-választásában is. Nem minden hely s idő alkal-
mas a kegyes és szent Beszélgetésre. Néha valamely
dolog, a mely jó időben s jó helyen jó gyümölcsöt ter-
meszt s nagy hasznot tesz, az alkalmatlan környül-ál-
dolgokra nézve elleneső gyümölcsöt terem, az az, látsz
tehen. De ezen dologról illő különösebb Szarvasban is be-
szélni.

HARMADIK RÉSZ.

Az olyan Személyekről, a kikkel lehet folytatni a ke-
gyes és jó Beszélgetésért: És előbb is a Kegyes em-
berekkel való Szent Beszélgetésről.

Háttra ragyon meg, hogy beszéljek valamit a jó Beszélge-
tésnek környül-állásáról, Circumstantiáiról; a melyek is
kivált lényesen e'lettől: a Személyét és az időt.

Hogy a' dolgok az elsőn kezdjünk: Három korból kell
osztanunk az embereket: I.] Vannak kegyesek. II.] Vagy-
nak olyanok, a kik a kegyeseknek néminemű izét meg-
kóstolták, és kívánják is kegyesek lenni. III.] Vannak
olyanok, a kik a Kegyesektől távol ragyonak, gonoszok.
Meg kell határozatnunk, miképpen kell ez három
rendbeli emberrel a jó Beszélgetést folytatni.

Könyv

Könnyű meg-ítélni, hogy kiálékíppen 's leg-könnyebben tarthatnák Beréllgetést és Társalkodást az igaz kegyes Emberekkel; és ugyan ezél körött is nagyon leg-nagyobb háfina a kegyes Berédnek; az ilyenekkel való Társalkodás merő kuty-feje a társfágnak 's éjületnek. Az igaznak nyehé olyan, mint a tista valybtott ezüst, az mondja Salamon Péld. x. 20. XIII. 14. és a böltsnek tudománya életnek kuty-feje. Amaloláéit az ilyen Emberekkel való társalkodást ugyan keressé kell keressni. Azonban azt mondom, hogy az ilyenekkel való társalkodás nem-trá háfnos és éjület, hanem ugyan könnyű is; mert az ilyeneknél ajtajok nyitva áll, a-horrajok menőket jó szírel fogadják, 's mindenkor készek felbarátjónak éjítésére. A Szerető, melly a kegyességgel együtt-jár, éppen nem engedi, hogy valakit meg-versegél, a-ki ő horrajok jó indálattal és éjülettel-oláéit jó. Az ugyan szólások is a jó felé Embereket, hogy ők rend-szerint egymással társalkodjanak, egymást fel-keressik, és szerestnek köteleivel egymást ugyan öszre-lőpik.

De nem elég ezt így közönségesen el-mondani; tudnillik, hogy jó és könnyű a kegyes Emberekkel társalkodni és azzal beféllgetni; Hanem sürtig valami timereket keressünk, a-mellyeből a kegyes Embereket | a-menyire lehet Embereket meg-esméim | meg-esméjük; m. hogy tökéletesen 's gőzsen való meg-esméjük, a-bal ityü.

24.

lekedetében s maga-viseletében látni igen nagy okosság
és isteni böltséget; azért ebben ötöt követnünk kell.

Továbbá, meg-kiintatuk ez az ország az időnek és hely-
nek meg-változtatásában is. Nem minden hely s idő alkal-
mas a kegyes és szent Beszélgetésre. Néha valamely
dolog, a mely jó időben s jó helyen jó gyümölcsöt ter-
més s nagy hasznot tesz, az alkalmatlan környül-ál-
dolyokra nézve ellenző gyümölcsöt terem, az az, látsz
tehen. De ezen dologról illő különösebb Szarvasban is be-
szélni.

HARMADIK RÉSZ.

Az olyan Személyekről, a kikkel lehet folytatni a ke-
gyes és jó Beszélgetésere: És előbbem ír a Kegyes em-
berekkel való Szent Beszélgetésről.

Hátra ragyon meg, hogy beszéljek valamit a jó Beszélge-
tésnek környül-állásáról, Circumstantiáiról; a melyek is
kiváltképpen e'lettől: a Személyek és az idő.

Hogy a' dolgot az első kezdjük: Három korbba kell
osztanunk az embereket: I.] Vagynak kegyesek. II.] Vagy-
nak olyanok, a' kik a' kegyességek némiképpé ismét meg-
kóstoltak, és kívánják is kegyesek lenni. III.] Vagynak
olyanok, a' kik a' Kegyességtől távol ragynak, gonoszok.
Meg kell hát mutatnunk, miképpen kell ez három
rendbeli emberrel a' jó Beszélgetés folytatni.

Környü

Könnyű meg-ítélni, hogy kiválsképpen 's leg-könnyebben tarthatnák Berzélgetést 's Társalkodást az igaz kegyes Emberekkel; 's ugyan ezek között is ugyan leg-nagyobb háfina a kegyes Berzédnek; az ilyenekkel való Társalkodás merő kuty-feje a' társfágnak 's éjületnek. Az igaznak nyeké olyan, mint a' tizta valy'stott ezüst, azt mondja Salamon Péld. x. 20. xiii. 14. 's a' böltsnek tudomány a' életnek kuty-feje. Amaloláccs az ilyen emberekkel való társalkodást ugyan keressék kell keressni. Azonban azt mondom, hogy az ilyenekkel való társalkodás nem-tráé háfnos 's éjület, hanem ugyan hozzájár menőket 's szírel fogadják, 's mindenkor képele felebarátjómár éjütése. A' Szeret, melly a' kegyességgel együtt-jár, éppen nem engedi, hogy valakit meg-vevener, a' 's ő hozzájár jó indolattal 's éjüt név-oláccs jó. Az ugyan szólások is a' jó féle Embereket, hogy ok rend-szerint egymáshal társalkodjanak, egymást fel-keressék, 's szeretetnek köteleind egymást ugyan öszre-kövik.

De nem elég ezt így közönségesen el-mondani; tudniillik, hogy jó 's könnyű a' kegyes Emberekkel társalkodni 's azzal berzélgetni; Hanem sütség valami trimeret keressünk, a' mellyerből a' kegyes Embereket | a' ményire lehet Embereket meg-esmérni | meg-esmérjük; m. hogy történeten 's gészfén való meg-esmérjük, a' tal' isten.

A' kegyes Emberek midőn emlitem, nem étem mind azo-
 kat, a' kik magyar kegyeseknél tartják 's mondják, vagy né-
 mely Discursusokban azt bizonyítják is; méit sokakniak
 kegyes a' hájok, a' kinek egy mustár magyi kegyesség finta
 a' szivében. Ha harokas nézed, láttatnak kegyeseknek;
 méit az istenről hatalmazon befellenek; de, belől éppen
 nem azok, a' minek láttatnak. El is mondhatom nyil-
 van, hogy mi az ilyen Embereket nem mindenkör es-
 mérhetjük meg; meg-eshetik néha, hogy a' szin-mutatást
 kegyességnek, és a' szin-mutatót vagy hipokritát kegyes-
 nek tartunk; mindazáltal még is azt mondom, hogy ha
 közeleől az ilyeneket meg vizsgálja az, a' ki jól tudja, mi
 legyen a' Valóságos kegyesség, nagyon reájok esmér.
 Hogy a' hipokriták néha meg-tralnak bennünk, o-
 ka az, hogy magunk sem tudjuk néha, mi az igaz ke-
 gyesség. a' mely dolgot jól meg nem tanultunk, arról
 való ítélet-tételünkben hamar meg-tralatoshatunk.
 Többire az Embereinek vékony és alaváló Conceptusok,
 értelmek vagyon a' Kegyességről; néha még tralárd is,
 az ő értelmek, a' mint meg-tetik gyakran annak
 éreslen és izetlen gyümölcseiből; 's azért nem tudunk
 egyenes ítéletet tenni a' hipokrita és a' kegyes ember
 között. Ha valahol egy nevezetes Virtust lát az em-
 ber, azt, ha azért, nem kell mindjárt a' kegyesek
 köré számlálni. A' kiből ugyan gyökerelesen és fun-
 demensomafon vagyon a' Kegyesség, a' nem könnyen tra-
 lathozik meg. Vagynak a' Kegyességnek bizonyos meg-es-
 méit

75.
mértető timerei; melyekről itt szólani nem lehet
helytelen és haszontalan. Találol pedig erre négy
kiváltságos való jegyét; úgy mint: a tiszta és
valóságos Keggyességben vagyon vagyon értelm aragy
világosság; vagyon egyenesség, kedvesség 's alázatos-
ság; és azt követi a jó és szent élet.

1. A' Keggyesség világos aragy meg-világosított;
mert a' fundáltatott az Istennek esméretin 's az ő
Sz. Beszédének értisen. Azért mikor kegyes Embert
keresünk, olyas kell keresni, a' ki jól tudja a' ke-
gyesemi Vallást. Találhatna olyan Embereket, a'
ki a' Törvényben és egyéb elmes dolgokban gyako-
raltattak; de a' Vallás dolgait, minthogy nem ta-
nultak, csak homályosan értik; azért midőn a'
Vallásról és kegyességéről vagyon a' beszéd, mind magok
meg-aladnak, mind másokat meg-aladályoztatnak;
fő néha a' kegyességet rendszerlen befűd; érte utálat-
ba hozzák, midőn az illetőnek magokhoz hasonló
gyenge értelmű Emberekre találunk, a'rolat is ma-
gokkal el-ronják, és a' vezembé ejtik. Nem az itt
az én elmes, hogy az ilyen Embereket meg-utáljunk,
és hogy valami hason ne lehet az ilyenekkel
való beszélgetésből: Ha az Isten el-szennedi öze,
nékiül is öze szeretnünk kell, és azt, a' mi őbennek
ditsézetis, betsülnünk; Hanem azt akarom mondani,
hogy

hogy az ilyen emberekkel való beszédből igen nagy hasznot nem várhatni. Midőn a Kegyeség's buzgóság együtt jár az értelmével és a hitnek világával, ilyenkor a beszédből sokkal több hasznot lehet venni.

2. A Kegyeségben vagyok egyenesség és rendszer bátorság. Eriől mai a felyebb való készlet is szólottam. Itt tart az jegyzem - meg, hogy ezen egyenesség vagy tökéletesség a mely a Társalkodásnak éppen a lelke, igen szükséges a Beszédgetésben; minthogy semmi dologban inkább nem kell a szívet fel-federése és tisztasága, mint az Istent és a mi idvességünket néző dologban. Ezen szent dologról való beszéd nem lehet hasznos, hanem ha egyenes tisztaságban, minden tettetés nélkül lépen. De talán itt azt mondod: Hiyába beszéllek én itt a Kegyeségnek eriól a timerez-jeléről; mert az ilyen egyeneség a szívet nagyon el-rejtve, azért eriól a kegyes embert meg nem esmérhetni. De azt mondom erre, hogy ez a Virtus nem oly el-rejtett dolog, hogy magát külsőreppen ki-ne jentse, és az ellenébe-tétett vétek meg ne esmértesse. Mindenkor vagyok az ilyen egyenes szent ember beszédében valami olyan szabadság, tisztesség, szemérmesség, a mely ötet meg-timererzi, és a mely nem tállatja fel az olyanban, a ki nem beszél egyenesen. Itt azért legyen azt elég meg-jegyezni, hogy a Beszédgetésben, azokat kell keressünk, a kik tisztán egyeneségben beszélnek.

3. A Valóságos kegyes emberek nyájáról, magokat kedvelők

kedveltekéi s alázatosak, még pedig azon mértékben, a mint vagyon benne a Kegyesseg. Ez olyan trimere, a mely magát leg-ottan leg-mutatja. Valahányszor ilyen szelid nyájasság s alázatosság nintsen, jele, hogy Kegyesseg is ő benne nintsen, és a való befelgyetéstől igen kevés hasznot remélhetni. mert hogy a Beszélgetés hasonos legyen, szűkegy, hogy a legyen Szeretéstől, barátságoson, és úgy beszéljenek egymással, mint hasonló hasonlótól. A' kik magokat nagyra tartják, fennjén beszélnek; azt kívánják, hogy mindenek tral ő tőlök hallgassanak; azért nem igen félrekerhetnek-be az ilyen Szent Társalkodásba. Ezen Regula által, az olyan emberek, a' kik mást könnyen szidalmaznak és meg-trufolnak, a' kik tral magokat tartják értékeseknek, mintha tral ő tudnak a' titka Kegyessegét, és magokhoz lépést másokar semminek alítanak, nyilván meg-esmértetik, hogy iradjék a' Valóságos Kegyessegétől, és szűkegy, hogy a' Xerepdyemi Vallásnak leg-elsőbb Letelést tanulják meg, legmint a' Szelidségét és Alázatosságot.

4. A' negyedik meg-esmértető trimere a' Kegyes embernek a' jámbor és szent Élet. És ugyan ez az a' trimere, a' melyről, leg-könnyebb a' Kegyes Embert meg-esmérni. A' jó példa erőtítetik a' jó és Kegyes Diszciplína által, és ugyan akkor leg-hasonosabb s fejtartatosabb a' Kegyes Beszéd, midán a' Kegyes Embert azon

beszédet és tanácsot, mellyet más előtt beszélt, maga is körvonalozott. Külömben a kegyes beszéd az olyan ember szájában, a ki keresztényi módon nem él, inkább botránortat, mint épít, és a hellyt, hogy mástban a kegyesség öngyötényé, inkább a mi volt is el-lontja.

Imé! vértől ezre, kik legyenek olyan emberek, a kikkel a Sz. Beszélgetésben társalkodást tarthass. De azonban jegyezd-meg azt, hogy, ha nem találk is olyan embert, a kiben mind ez az elő- számlalt Virtusok meg legyenek; minthogy ritka is az olyan: mindazonáltal lehet vele való beszéd és Társalkodás hasznos és építő. Erre a fenn meg- írt tisztelet, hoztam tal elő ilyen utokra név: 1.) hogy az ember meg ne trahja magát vagy másról vagy magáról való ítélés- tételben; kizáró- képpen, hogy ne adja az ember magát oly személyhez, a ki, üres lévén a kegyesítől, ott is vitébe ejtse. 2.) hogy, ha olyan szerenték vagyon, hogy ezen Virtusokkal ékeskedő embert találunk, tartóztart azt nagy nyereségünkre, és azon alhatatossággal éljünk a magunk építésére. 3.) hogy, ha magunkban ezen jószágok vagy mind fel nem találjuk, vagy egyiket sem; tehát ne hi- zelkedjünk magunknak, meg- tralran magunkat talál- ítélésünk által; hanem azon legjünk nagy jószágos- sággal, hogy azokra szert tegyünk.

Nem tartom itt szükségesnek, annak meg- mutatására ki terjesztém, hogy az ilyen kegyes emberekkel való Beszél- getés

79.

getis a' Kegyeségnek mely nagy Segede legyen; már arról valamit mondtam; de most ujjobban rövidebben azt mondom: Az Isteni Kegyeseknek munkája után ennél egy foganatosabb mód arra mintsem: nem lehet elég-géti- beszélni az ilyen kegyes Emberekkel való Társalkodásnál hasznát. Ugyem mondaní, hogy a' ki az Ilye-ténekről tart egyesség, magával az Istennel tart; mert azokkal tart, a' kitnek Istennel vagyon társalkodások, a' kitet az Isten úgy tart mint Barátit, mint Valaféltőt, a' kitet mindenél felett szeret e' világon. Külömb-külömbb utak vagynak a' mi meg-szenteltetésünkre: erre szolgál a' mi nagyunk munkánk az olvasásban, elmélkedésben, könyörgésben; de a' Isten és kegyes Emberekkel való Beszélgetésben, ezét felett, igen nagy 'cső' vagyon. Néha az ilyenektől, tal' keresés idő alatt, nagy épületet vesünk, és a' kegyességnek útjában többet haladunk, mint tal' majandra haladnánk, bár nagy munka és tanulás által is. Midőn az Ember valamely utra indul, sokkal könnyebben és gyorsabban halad, ha olyan társa vagyon, a' ki az utat jól tudja, minysem ha maga keresi az utat.

Mindezer olyan dolgok, a' melyekben mintem ne-hézsi; de az a' Kérdés: Hol találhatni ilyen Em-bereket, a' kikkel az Ember épületesen társalkodjék? Meg-vallom, hogy könnyebb e' Világi dolgokról való be-szélésben

széden társat találni, mint a Keggyességről való Discursus-
ban. Mindeholáéit nem is kell Emberek mindenekhez ki-
ereszlednie, és minden rendbeli emberrel mindjárt Társal-
kodást vetni: igen szükséges az emberek között választást
tenni, a' kikkel az ember közös kötelességet és társaságot
tartson. Maga Jésus előre meg-mondotta, hogy keresen
járna a' keresem és közös uton; a' melly fölbanfel-tépi,
hogy nem igen forán vagynak azok, a' kikkel lehet tá-
rsaságot és társaságot tartannak épületesen.

Mindazáltal ugyan-
tra nem oly úrú e viláig a' ke-
gyes és jó fele emberektől, hogy éppen ne találta/sa-
nak istenfelől, és a' kikkel társalkodjunk. Minden rend-
ben és körben találhatunk ilyen embereket, ha sim-
ten kevés számmal is. Ha keresi az ember az olyateno-
kat, meg-találja's meg-isméri; de a' mit nem ke-
res, azt nem is találja-meg. Nem is kívántatik az il-
lyen kegyes és pient Beszélgetésre igen nagy számból ál-
ló Sereg: elég ide két vagy három személyből álló Tá-
saság. A' jól számból álló Sereg nem is alkalmatos
az ilyen pient beszélgetésre. Azonban, a' kikkel jól ál-
mentem a' Keggyességben, mintsem egyedül magolra;
könnyen találhatók olyak, a' kikkel beszéljenek, a' mint
meg-mutatam a' következő Készen.

De mindeelőtt e Készt el-végezném, meg-jegyzem azt
vagy a' Keggyességről beszélgető embereket körött rend, a'
kikkel a' kikkel a' Keggyességben építeni akarnak, a' Beszélgető

tes által nagy előmenetelt várhatnak; citem én itt
 a Papokat. Mind azoknak a timerelemek, melyekről
 feljebb szólottam, minéművel az éitellem, buzgóság, e-
 gyenesség, kedvesség, jó példa-adás, fel kell találtat-
 ni azokban, a kik a Szentrígi Papi hivatal fel öltözik;
 mert ezek részit az ő Beszédnek épületéje. Olyanok-
 nak kell azoknak lenni, hogy ő horrájor aláérti bí-
 tran meheszen; kivált ha azok, a kik az ő gondvise-
 lések alatt vagnak, különbben a jobban nem épülhe-
 nek, hanem beszéltetés által, azokat magokhoz
 kell befűtaniok és felidőszel tanítaniok. E' dolgo-
 nar el-hívésében ne kerübbi teleredjék a Pa-
 pok a magok Hivataljokat, mint a predikálás-
 ban; és ha ezt el-hívetik, könnyebbitik a magok
 lelke-esméretit mind az Isten előtt a sám-adás-
 ban, mind az Eklefia előtt. Az ő Hivataljoknak
 valója abban áll, hogy a lezér alatt lezér nyájra
 vigyazzanak joranon és szorgalmatosan: látogassák
 a Ház-népüket; tanítsák a kiker sülvégi tanita-
 ni; terítsék a tervlygőket; erősítsék a fen-állatit;
 és mindeneda veréreljener jó tanátraikkal. De ugy
 látom, hogy ezt e' mai napon nem aradják citem!
 Minden okor, melyek a kegyes Beszédnek hátrát és
 sülvégi voltat jorallják és erősítik, még annál hasza-
 tosbab, ha azokat a Papok, mint a Nyájnak
 Verérelje

Vezérvé, Szabogatjuk; a mellyet meg-mutogatni igen könnyű volna, ha az idő engedné és itt helye volna.

NEGYEDIK RÉSZ.

A gyenge Keresztyénekkal és a Bűnösökkel való Beszélgetésről.

A Szent Beszélgetés nem-trá a Kegyeségnél magunkban való meg-tartására s örögbitására való; hanem arra is, hogy a gyengéket, a kik a Kegyeségnél trá kezdetben vagy nál, építsük; sőt hogy az olyanokkal is, a kik azt éppen nem tudják, meg-izelítsük. Mindenre nézvé arra a kegyes Beszélgetést gyakorolni kell.

Felsőbb is a kik gyengék, de meg-erősödést kívánól, találhat magoknál az ilyen Beszélgetésben világosodást, és szükséges bátorságot. Vagyunk olyan emberek, a kikben nagyon jó igyekezet, és kívánják idvességüket munkálodni; és abban előbb is mennének, ha segítségük volna: de vértomyon mehetnek elő; mert nem tudják, mimódon fogjanak e nagy munkához, egyedül trá magokra arannak munkálodni ut-mutató-vezés nélkül. Nem látom által mimódon reményhezmenek az ilyenek elő-menekelt, hanemha jó tanácsor által, a mellyeket a jó és kegyes emberek adhatnak nékiük; mert különbben az elő-forduló aradikolai el nem hárihatják. Ezt láthatni abból, hogy a kiknél az Isten a kegyességben elő-menekelt adott, hiattattak arra, hogy a gyengéket erősítsék.

Er a Keresztényi Kezdetnek egy munkája, és olyan
 dolog, mellynek el-köztise nyíltan szantoltatik.
 Az Apostol mondja: Történet mi, lid erőset va-
 gynak, arzal, hogy az erőtlensémet erőtlenséget
 hordozzuk Rom. xv. 1. Az ilyen erőtlensé, annak
 sine alatt, hogy talán semmit nem építhetünk rajta,
 nem kell meg-venni, meg-utálni, és a védel való
 Társalkodást kerülni; sőt ellenben kezdetet kell hozzája
 mutatni, és bátorítani kell, hogy az a hitim jó, a
 mellyet benne tapasztalunk, veresége ötöt még jobb
 és nagyobb dolgokra. Így bánt edes idvezítő Urunk is
 az emberrel; noha jól látta az embernek szívét,
 de még is hozzájár csesztetett, és kegyesen társalko-
 dott vele: Nem öltötte ki a füstölő gyertya belét,
 és nem rontotta el a meg-törött nád-szálat Mar. xii. 20.
 Az ilyen emberrel semmiképpen nem kell ki-vele-
 tem a mi szeretetünkből és a jó Beszélgetésből.

Másodszor: A mi azokat illeti, a kikben a Kegy-
 ségnek semmi nyoma nem látik, és még a bűnöknél
 halójában ragynak; úgy tetik, hogy azokat itt nem
 is kellene szólani; mivel azok nem alkalmasok az
 ilyen Beszélgetésre, a minémnétről mi jellebb szól-
 tunk, és azokkal lehetetlen is ilyen beszédbe társal-
 kodást tartani; reájok szabhatjuk a Jánosnak címe,

Szavait: Ők é Világból valók, azért világiak is jólanak.
 1. Ján. IV. 5. és Jánosnak ama szavait: A gonosz ember hoz-
 ló az ő kintéből gonoszokat Mat. XII. 35. Mindazáltal ő
 meg nem tartóztat bennük, hogy a kegyes beszéd által va-
 lamit ne próbáljunk az illetőnek körül.

De itt mindig is különbséget kell tennünk, a kegyes Együtt-
 való Beszélgetés körül, és a Kegyesről való Beszéd körül:
 az olyan emberrel, a kikben semmi kegyesség nincsen,
 nem lehet Együtt-való-Beszélgetést, Colloquiumat, foly-
 tatni; mert az ilyen Beszélgetésnek természet az, hogy
 a mint egyik, úgy a másik is, adja elő a maga érdemét,
 és így a beszéd egyaránt legyen, és egyik fő a másik fel-
 váltva mind a kettő körül. De azok, a kik még meg-
 sem köztölték a Kegyeséget, hallgatnak akkor midőn más
 arról beszél; akár-menyit befellegnek nekik, nem felel-
 nek semmit, vagy igen kevés; nem beszélnek a Társal-
 kodásban, mivel semmi tudományuk nincsen az ilyen
 materiában. Azért ilyenkor kell előtök a Kegyesről
 beszéllem, és a mennyire lehetséges öket arra indítani
 és vezélni. Erre ő hozzájárul kötelességünk. Ebben is
 János példát mutatott nekünk; mert ő nem sajnálotta
 a Bűnösökhöz menni, és alkalmatosságot találni arról
 a jóra tanítani. Nem jöttön, úgy mond János, az igazat
 ért, hogy arról hívnán, hanem a bűnösöket a meg-
 réfé Mat. IX. 13. A Szeretők mintha is arra kötelez,

85,
hogy így teledjünk a bűnösökkel. De ez a kötelesség
rajtunk meg-öregbedik akkor, midőn az ilyen Bűnös-
höz még valami különös relationk, kötelességnek
vagyon; ugymin: vagy atyafiság, vagy hivatalunk
hozra majarával, hogy az ilyenekre keressük fel, és
térítsük az idrisség utára. Az ilyen alkalmat-
osságban mindenkiféle helye vagyon a tiszta Szer-
etetnek és feles okosságoknak; minden beszédben,
discursusban, ezeknek ott kell lenniük, a' mint már
feljebb is meg-mondottuk; de kiált' olyankor, mi-
dön olyanokkal beszélünk, a' kikben semmi kegyes-
ség nincsen. A' kegyes emberrel való Beszédben
nem kell olyan nagy vigyázat; azok magok is fő-
lanak jó dolgot a' mi beszédünkhöz, és épületet
vérsznek: De a' Világhoz ragadott Bűnösökkel nem
ugy van a' dolog; azok, ha nagy vigyázással nem be-
szélünk, hirtelen el-vadulnak tőlünk; azért minden-
kor, midőn ilyenekkel beszélünk, a' Szeretetet kell
fel-öltöznünk, és oly formán bánni velük, hogy észre
vegyék, hogy mindeneiben az ő jóságát munkálod-
junk. Egy szóval: arra kell vigyáznunk, hogy minden-
utón-módon vélel a' Kegyességet kedveljünk; erre
pedig jobb ut nincsen, mint a' kedves Székség és a'
Szeretetnek lette.

Az időre nézve is nagy okossággal kell élni. Vagy-
nak

nak olyan idők, a mellyekben a leg-jobb beszéd is több
 kárt téhen mint hasznot. A jó dolgok teleredmi vagy
 beszélési kell általmas időben. Ha beszélés az il-
 lyen kegyesség nélkül való emberrel, olykor, a mikor
 ahoz nintsen semmi kedre, midőn egyéb dologgal telyes,
 vagy haragban, vagy egyéb nehéz gondolatban vagyon,
 éppen az okosság ellen telereszel. Mert ilyenkor nem
 hallgat arra figyelmesen, a mit beszélés, hanem in-
 kab meg-haragszik, bosszunkodik, tréfolódik, és meg-
 azt is, a mit jónak itél valamennyire, meg-vehi's
 meg-pöki; és ha egyszer így el-vadított magadtól, más-
 szor elő-nem vetheti. Más helyebb is meg-mondottuk,
 e földön mitoda Regulákar adott János: Ne vessétek a
 mi ként az ébernek's. a. t. úgy kell arcát vigyázni
 a véletl való beszédben, hogy meg ne vessék a Tamitást,
 és gonoszabbat ne legyenek, mint vőltak az előtt. In-
 nen a Krisztus ilyen parancsolatot ad az ő Tamitá-
 nyinak: Midőn valamely Házhoz be-mentek, és nem
 hallgatnak-meg benneteket, menjétek el onnan Más. X.
 Az ilyen állapotban hallgatniul kell; úgy mindarák-
 tal, hogy az ilyen Embert ne hagyjuk-el egészen;
 hanem más időben ismét próbáljuk meg, ha valami
 jót tehetnénk vele.

Ezen Vigyázó Okosság által figyelmeztünni kell arra is,
 hogy

ha Sinter hajlandó is a Bűnös és kegyességtől
 őrös ember; de meg- vizsgáljuk jól a dolgot, midly-
 ről arazunk vele beszélteni. Ha valamely materi-
 áis elő- hozunk intífiá, tanítási, nem kell an-
 nak minden részét egyszer elő- adnunk, ne hogy
 unalomra olar adjunk; tsak lapsan- lapsan, gra-
 ditronként kell az igazságra vezélnünk: időt kell
 vekié adnunk a gondolkodásra; és mindeneben illő
 magunkat az ő állapotjához szabotnunk.. Erre
 is vagynak példáink a Jéhus Krisztusnál az E-
 vangyéliomban meg- írt Beszélgetéseiben.

Itt ilyen Kérdés fordul elő: Vallyon inkább sa-
 badore az olyan emberrel beszélgetésből társal-
 kodást tartamunk, a ki a felékez nem tudnak?
 Erre azt feleltem feleesebben szóltam, hogy az illye-
 nekkel igen hosszú társalkodást nem kell tartamunk;
 sőt, a melyben lehet, el- kell távoztatnunk; de az-
 eit tisztán ide, hogy a melyre lehet el kell távo-
 zatnunk; mert nem mindenkor lehet: Vagy az élet-
 nek vundi, vagy hivatalunk, vagy valami egyéb kö-
 telegségünk, relationk, éppen kötelez 's kényszerít, hogy
 az illyenekkel találkozzunk; sőt néha, hogy életünk-
 nek nagyobb része az illyenekkel töltünk. midőn azéit
 illyen

ilyen környül-állo' dolgok között vagyunk, külső a' helyebb meg-jegyzett regulára figyelmeztünk. Horra-tikem azt is, hogy az ilyen gonoszban meg-rögzött, kegyességtől őrült emberrel nem kell igen fontos ba-ratságot és társalódást tartanunk; hogy meg-mutat-suk nekik, 1.) hogy nem igyekezünk úgy társalódni velük mint a bűnben vagyunk, mint telerednők az, ha valami kegyességet beünk tapasztalunk. 2.) hogy meg-értésül velük azt is, hogy igen nagy kedvünk a' velük való *Conversatio* mellett. 3.) igen óltalmazzuk magunkat attól, hogy nekik hittelkedjünk, és valami találat fin alatt az ő illetlen, és a' keresztényiséget nem illető beszédet helybe-hagyjuk; mert különben az ő gonosz gondolatjaikat neveljük, és a' kegyességtől annál-inább el-idegenítjük, és őket szolgáltnak vejük, hogy azt inkább-inább kezdik unni és meg-rehni.

De úgy látjuk, hogy ez a' Regula nem igen tartatik meg. Hol vagyunk most azok, a' kik választást tennének a' kemények között, és a' *Conversatio*ban és beáll-gotiferben így vigyáznának magokra? Keresen vagyunk a' kik vigyáznának az embernek teleredésére, és amál is inkább az ő diszfusfóra. Innen vagyunk, hogy beállnak mindent nagy szabadsággal, meg pedig min-

den rendbeli személyekkel; belé elegyednek minden
 hitván, tragár, tisztátalan Conversatióba; sőt azt u-
 gyan keresik, és életnek jobb részét abban töltik.
 Nem igen vizsgálják, ha valyon lelkek esmértek nem
 sértire meg? felejtik azokat a Szép Parantrolatokat,
 a melyeket a terintésben az Evangyelium előnkbe-
 ad. A' Jéhus Kristus és az ő Apostoli így szól-
 nak: Az ember az ő beszédéből esmértek - meg.
 Mat. xii. Intsék egymást és építsék egytől a'
 másolat; és a' keresztényeknek beszédje hasonló li-
 gyen az építésre 1 Tim. v. Sid. iii. Az Apostolok
 tilják a' gonosz és hivalkodó beszédet Efes. iv. 29,
 és parantolják, hogy a' gonosz társaságot el-
 röhjék, 1 Kor. xv; mert azok a' jó - erőtörök meg-
 vesztetik és megrontják. Még is sokan úgy veszik
 magokat, mintha az Úr ezrel semmit nem paran-
 trolt volna; vagy nem hisznek a' mit mondott. Az isten
 ki-marad majd minden beszédjéből, csak a' világ fo-
 rog-fenn. Ugy társalkodnak egymással, mint a' Jo-
 gányok. Az ilyen Beszéd nem - hogy Szóltatának
 minket a' Keggségre, hanem inkább el-ronnak attól:
 Minden épület az ilyen Conversatiókból nem egyéb,
 hanem káromlás, kevélység, felbarátnaknál meg-
 g. u.

gyűlölete, e Világnak Szerelmé; végeretbe a hivalko-
 da's, mellynek nagyobb sekere nintzen, mint a fellelt Dis-
 curfus. Mind eret onnan származnak, hogy a Dis-
 curfusnak, jó Beszédnek Reguláit meg nem tartjuk;
 a Személyek között a Conversatioa valasztást nem ti-
 sítjuk; és semmit az olyan emberekkel való beszéd-
 től, a hitől semmi épülés nem vesztünk, nem jutó-
 zunk; még tal kérdőre sem vesztünk: jöe aokkal be-
 kellennünk és társalkodnunk, vagy nem?

ÖTÖDIK RÉSZ.

Különösen az olyan Személyekről, a' kiknek kell ilyen
 jó Behéllgetést egymás között gyakorolniok.

Minekutánna meg-jegyzetem, mit kellefik közönösen meg-
 jegyezni a három rendbeli Személyek aránt, mint kelle-
 sük aokkal beszélni; most akarom meg-mutogatni ki-
 lönöfebben, kik legyenek szorosabban kötelefik az ilyen
 Személyekhez, azok között, a' kikkel közebb való
 szoroságok és egységesség vagyon.

Az holott előbb ir azt jegyzem-meg, hogy az il-
 lyen Behéllgetésnek ott vagyon leg-inkább helye, az holott
 a Személyek egy állapotban; vagy a hit között szoros e-
 gyesség vagyon. A' különböző állapotok, és egymáshoz ép-
 pen

pen nem tartozó emberek között nehez ilyen Beszélgetést folytatni; mert olyan helyt a bátorság, és egymáshoz való kedvesség igen vékony; és Beszélgetésnél pedig éppen ez a lelke és fundamentuma; a nélkül keveset járhat le. Az ilyen kéns Beszélgetés igen nagy kívánja a barátságot és az egymás között való egyenlőséget és szeretetet. Azért leghe-lyesebben és könnyebben ott mehet véghez az ilyen Beszélgetés, ahol a Személyek egymáshoz kötelesek és egyesek. Bizonyos dolog is, hogy ha az olyatani emberekkel folytatjuk az ilyen beszédet, a hittel minden-nap látunk, és a hittel bátran beszélünk, leg-fogyanatosa a jószágos-treledésben való érintés.

I. Előbben is azért és néz a Szülőkre és a Gyermekre. E kötelességnek fundamentuma a természet kötelesség is; de annak felül az Istennel világos parancsolata is. Ezek az igék, melyeket adtam előbb s. a. t. 5 Mos. VI. 7. Ha a Szülőket kötelezte és Parancsolat, még sokkal inkább a Keresztényeknek. Pál Apostol azt hagyja az Atyáknak, hogy neveljék a magok magzatjait az Iudományban és az Úrnak Beszédével indítsák Efes. VI. 4. ezt pedig jobban véghez vinni nem lehet, mint a kegyes Beszélgetések által. Többre megyen az emberek az ilyen beszélgetés által, mintsem a más rend-
béli

beli tanítás, intés, és feddés által. Igen jó itt nekik eljelen-
 ba adni a Vallásnál igazságát és akkor való köteleseget;
 inteni őket a Kegyessege: és az éppen szükséges dolog
 is; De a berendezés által még inkább lehet az ilyen
 ifju elmébe beönteni a Kegyesseget; mert ez által nem
 csak tanítatik, hanem ugyan mint egy szünetik és for-
 máltatik a szív; a testi munkálatok az ifjában ez által
 szabályoztatnak, és önként hajol az ifju elme, az ilyen
 vezérlés által, a Kegyessegek Szerelmére. Er a mód arra
 is igen hasznos, hogy a Szülők szerettségük magokat gyer-
 mekeikkel; és, úgy tetik, ennél egy jobb ut is mód min-
 tsem, melly által a Szülők az ő magzatjaikat magok se-
 retetési és tisztaságukhoz meg-dására szerkesztetik.

Erre nézve igen jó és helyes dolog, hogy az Atyák és
 Anyák legyenek együtt az ő gyermekeikkel, és azokkal be-
 szállgassanak. Eppen nem lehet azt nemely Atyában
 diktálni, hogy az ő gyermekeivel majt semmit sem berüll.
 Pál Apostol azt mondja, hogy a keresztény Anyák ott-
 hon-ülők legyenek, és feddi az ollyanokat, a kik hi-
 vallodik lenni, meg-tanulják a házanteni való járást
 1 Tim. v. Ekippen kell a keresztény embernek a jó-
 ban gyakorolnia a maga tetteit; és kíváltképpen
 a Vasárnapi innepet e Felében kellene tölteni, mivel az
 egyéb

egyéb kislő' munkáktól szabadosabb, és aronban az^{93.}
Istennel szentelt Incep-nap, semmi jobb dologban az
nem lehetne tölteni, mint a' félé Szent Buzellgeté-
sében. Illyen formán igen rövid és könnyű uton lehet-
ne a' gyermekeknek szívét a' Keggyesség szeretetére és
annak gyakorlására készíteni. Ha e'képpen járnának
el az Atyák - Anyák a' magok kötelességeiben, meg-
ismerhenek hamar időn a' Keresztények között az
erkölcseiben való meg-jobbulás. Az ifjaknak szívét
szüntéri úgy az Istent teremtettet, mint az öregeté;
arok is tartoznak az Istent kerezni és szeretni; aréit
szüntéri még gyenge korokban, mihelyt egyéb dolgokat
szeretni, erre az Isteni szeretetre hivatni. Ha akkor
el-mulatja az ember ez aránt való kötelességet,
az után sokkal nehezebben öntheti gyermekének si-
vébe ez Isteni szeretetnek olaját. Midőn valamely
Háznál a' Gyermeket nem hallanak egyebet, hanem
e' Világi dolgokról való beszédet, és midőn az A-
tyák és Anyák csak e'féleketre hivatják; a' Keggyesség
éppen idegen dolog képen előtök, és vagy nehe-
zen, vagy semmiképpen nem lehet ortán öket az
igaz Keggyességre hivatni. A' mindennapi beszéd sok-
kal inkább el-tagja és meg-veztegeti az ifju elmét,
mint sem egyéb dolog.

II. Másodszor is kíváltképpen nézi ez a' kötele-
ség a' Férfit és az ő Feleségét, minthogy ezek öpre-
kötetel

köthetnek egymással, nem - trah egy testé lévén ketten,
 hanem leterben is egymáshoz kötelezet lévén, el - mulha-
 tatlanul tartoznak egymást építeni. Vagyon is erre ide-
 jér; mert hiszem együtt lának, és egész életüket egy-
 mással töltik; azért minden - naponként ezen kötelessége-
 ket követik. Azonban úgy esmérnek egymást, hogy sen-
 ki őket úgy nem esmérheti mint ők; azért úgy imádják
 egymást kegyes indulattal 's Istent Ditsőségére trélorá
 dolgozra, hogy senki jobban nem. Ennek felett, minthogy
 egymással egyesek, beszélhetnek egymás között egész bátor-
 sággal, minden szívbeli titkaikat ki - nyilatkoztatva
 val; mert a szegény és felelő nem tartoztatja
 őket egymástól, mintha más idejével beszélne.
 Ez az együtt való Beszélgetés bizony egy igen hasznos
 arra, hogy egymást szeretettel, és egymáshoz való jó-
 indulattal és engedelmével ugyan be - töltse egymást.
 Ez által lehet azt tréledni, hogy mind magok a Há-
 zar személyek, mind az ő Tréledjék lássák a jó békesi-
 gét és annak kedves hasznát az ő Házaikban. E' világi
 dolgozról való beszéd pedig igen hathatós arra, hogy
 a Házasok között tréledés történjen; és e' gyakorlata ö-
 ket is szolgálta arra, hogy az együtt - való Házasok
 elméjükben meg - erősödjön, egymással háborogjanak,
 és ez által meg kísérel Gyermeküknek elméjükben is
 kait tigyenek. Soha nincsen ott jó békeség, a hol mintzen

a Vallásban és Isteni félelemben való egység; mert
mint a böltségnék kezdeti az Urnak félelme, úgy
bizony egyéb jó dolgoknak is ez a kezdete és lelke.

III. Nem lehet azt meg fel is tennünk, hogy a Ház-
nál lakó Személyek, kivált a Vérséggel örvé-
kötött Atyafiak között ne legyen arra való alkalmatosság, hogy
egymást építsék. Mi lehetne az, a mi őket ebből el-
vonná? Bizony nem az, hogy idejek nem volna, hi-
szem mindenkor együtt vannak: nem is a Szemérem
vagy félelem, hiszem egymás között egész bátorsággal
és bizodalommal vannak. Itt azért ezek miatt nem
mutik-el egymás között való Beszélgetések, és egymást
építések, egy általjában a miatt mutik el, hogy egy-
mást nem szeretik keresztjémi módon, és az Istennék
szeretete és a kegyességnék kedvesége miatt a szívben.

IV. A mit mondek az Atyafiakról, ugyan azt mon-
dom az egymás között való barátokról, Jó-akarókról.
Mind azok az orok, melyek a legyes Beszélgetésnek
szabolását könnyűvé tehetik, itten fel-találhatnak. A
jó Barátot néha még inkább szeretik egymást, mint az
Atyafiak. Bátisan, minden félelem nélkül, meg-mond-
hatja az ember jó Barátjának azt, a mit másnak
nem mondana; annak meg-mutathatja az ő szívét, és
az előtt minden titkait fel-fedezheti; és annál tanácsos
is olyannal talál, a minémit másnál nem könnyen ta-
lálna

látja. De azt mondod: igen ritka most az ilyen barátság.
 Hol vannak most az olyan emberek, a kik annyira szeretik
 a Keggyességet? Az én Felbarátommal beszéltek, én akár mi-
 kor szívesen alá-minémű dolgozól; és az a barátság nem
 is könnyen bomlik fel, miglen a mi egymással való dolgainkról
 beszélünk; de mikélyt a Keggyesség fordul elő, felhatni, hogy
 a Barátságnál edesége leg-ottan meg-változik. Hol va-
 gyon! hát mitóda barátság az, a mellyben a leg-jobb
 dolgok el-mulatod? E' tról világ szerint való barátság.
 A' pozányos is tartanak egymás között ilyen barátságot
 az egymással való kereskedésnek és külső békességnek meg-
 tartásáért; de az igaz Vallásnál törvényeit nem tud-
 ják; e' pedig reájor nézve nem is igen nagy truda, mivel
 ők a' tudatlanságnak sűrű homályában vannak: De
 a' Keresztények között valóba nagy truda, ha az ilyen
 pozányi Barátságnál tovább nem mennek; ha az egy-
 más között való életben is tisztaságban semmit a'
 Keresztény Vallásnak Törvényei szerint nem beszélnek;
 hiszem ez által kellene magokat leg-mlább a' barátság-
 ban és szeretetben meg-csöfnének.

V. Vagynak ötöd rendben az olyan emberek,
 a' kik különb-külömbb próbák és kemények között vag-
 nak; az ilyenek között is az ilyen kegyes Beszélgetés
 mind szükséges, mind igen hasznos. De mivel az ilyen
 Beszélgetés illeti a' próbák és kísértetek idejét, mint a'
 lább meg-mutatom; azért itt most erről nem szól.

VI. Végeredre, Senti nem tagadhatja, hogy ezen^{97.}
szent és kegyes Beszélgetésnek helye ne legyen a Párok
és azoknak Hallgatóik között; vagy, hogy így mondjam-
ki, a Jásztai és Juhok között. Itt a Pápnak nem lehet
arra ki-fogása, hogy az ő rendéhez nem illik; sem
arra, hogy ő mintén olyan állapotban 's olyan készü-
lettel, hogy az ilyen Beszédhez gyadorolja; sem arra,
hogy neki arra ideje és alkalmatossága mintén; Mert
ötöt az ő hivatalja éppen erre kötelezi: A' Pápnak
olyannak kell lenni, a' ki tudjon az ő Kintbes-hízá-
ból elő-hozni öt és újat, azóknak különböző állapotjok
szereint, a' kik az ő vigyázása alatt vannak; kell ö ne-
ki tellyesnek lenni világossággal, lelki ajándékokkal,
és olyan buzgósággal kell szívében lenni, a' mellyel
azt mondhasa Pál Apostol: Kivánnálak titkos látni,
hogy valamik lelki ajándékokat közölhetnék velünk (Ro. 12.)
hogy egymás hiti által meg-erősítvének.

Fol tudom én, hogy az Isten szolgálói sokat imithu-
nak a' közönséges intézet által; de nem kevésbé hasz-
nálhatna az ő Hallgatóinak az ilyen szent Beszélgetés
tísel által. Mindemik munkánál vagyon bizonyos hasz-
na. A' Predikationál és egyéb közönséges Diszputa-
ciónál annyiban nagyobb haszna vagyon mint a' különös
beszédnek, hogy abban, azon-egy órában, sok szemé-
lyek tanítatnak, és az Evangéliomi beszédnek magra
szélesebb mezőben hintetik. De a' különös beszédnek
megint

megint ez a kereszties haszna vagyon, hogy ott az ember
 beszell barátságosan, és mindenki ki-nyilatkoztatja a maga
 gondolatit. Ez olyan alkalmatosság, a melyben a Pap
 még olyan dolgokat is hozhat elő, a melyeket a közönség
 predikációjában nem volna illendő elő-adni. Az ilyen Be-
 szélben a Hallgató is fel-federheti a maga Tanítójának
 még leg-titkosabb gondolatit is, hogy azokban magán Tan-
 ítója által világosítsa. Ez a Beszélgetés olyan kötelesség,
 a melynek egyenlőképpen kell a hű köztől végbé-ma-
 ni, hogy egyik is beszéljen s a másik is, és így minde-
 nik ki-beszélje szívének gondolatit. Illetti pedig ez a
 hivatal leg-inkább a Papokat, hogy keresik-fel az ő ju-
 háikat, és a hol s a mikor lehatározzák, a közönség in-
 tések felett, kövessék el a hitonos tanítás és Tanfel-
 kodást is; köztém, ebben Pál Apostol, a ki azt mondja,
 hogy ő az Efésusbeliek tanította, mind közönségesen, mind
 házaient. Tsel. xx. De, a mint látjuk, a Papokat na-
 gyobb része ezt el-mulatja, meg-elégedni a közönséges
 predikációval. De valamely Pap csak abban marad, hogy
 a közönség predikációval meg-elégedik, oly távol va-
 gyon az ő hivatalának végbé-vitelétől, hogy azt in-
 kább nem is tudja miiben áll. Valaholott azért az il-
 lyen rend-tartás le-tétett, igen nehezen töltetheti-le a
 Pap a maga hivatalját. Miolta a Papok tisztis magjátossá-
 gát predikációra szentelték, nagy akadályok fordultak elő,
 midőn ezt a Mandát avarnak, véghez-vinni, és most magj

trak ugy is gondolkodnak sok helyeken a Papságról,⁹⁹
mintha nem volna egyéb hivataljok, hanem csak a pre-
dikálás; bizony ugy is tapasztaljuk e mi Hazánkban,
hogy ha valamely ritki Conversatióban a Pap egy
intést talál ejteni, mindig azt mondják: Ha Pap
menjen a Templomba prédikálni, ne hozza-
maga Conversatiót! Szólik ezekben a Személyekről, a
kik között kell az ilyen Személyekről beszélni
tartania: hátra ragyon mai az idő, hogy arról szóljék.

HATODIK RÉSZ

Az időről, mellyet szakítani kell a kegyes Beszélgéssel.

Itten e tükelyben e kettőt jegyezzük-meg. Elsőben: a ke-
gyes Beszélgést gyakorolni kell, a mennyire lehet, min-
den időben. Másodszor: Ugyan-
trak kell erre valamely
időt különösen is parasztani.

Valamit oda fel mondottunk e Beszélgéssel könt-
ségis is Hazánk voltáról, azt erősíti, hogy ennek gyakor-
lása kell lennie. Bizony, ha ez olyan kötelesség, a mel-
lyet az Isten Beszéde igen parasztól, a mi-
ny felhebb
meg-mutogatott, arra se lehet bennünk, hogy az
tselekedjék szorgalmatossággal. Kivált a mit mond
Pál Apostol: Intsetek egymást minden napon Sid. III.
igen meg-jegyzéssel méltó. Nem csak azt mondja,
hogy intsetek egymást, hanem hozzá-
teszi azt is, hogy
intsetek minden napon; mellyel azt jelenti, hogy ennek
az

az intésnek gyakran is minden időben kell lennie; és
 ennek az intésnek fundamentuma igen hathatos, midőn
 azt mondja: Mig az Urnak szavát halljuk; ezzel ser-
kenti a' hívet a' burgóságia. Azt teszi fel, hogy legyen
 olyan idő, mellyben az Ur a' maga szavát hozzánk kü-
 di; azért azt az időt betöljük-meg, annak minden
 szempillantásait fordítsuk hasznunkra, és az ő kegyelmével
 idejét ne engedjük el. folyó hijába, hogy attól valamiké-
 meg ne fosztásunk. Ez azért igen hathatósan serkent
 bennünket a' mai feljebb meg-itt szent Beszédnek gyakorlására.

Ha a' Sz. Társalkodásról szűkebbet és hasznosol ar-
 ra, hogy a' Keggyességét öregbítsük, Istenhez való burgó-
 ságunkat neveljük, és mind felbarátunkat, mind magun-
 kat az idességre készítünk, egy általjában illő, hogy
 az ilyen társalkodások legyenek gyakran is rend szerint
 valók; mert a' szeretet, a' burgóság, és idességnünk
 kivánása éppen serkent is bennünket arra, hogy szünté-
 lenül magunkat az ilyen szent Beszédekben gyakoroljunk.

Ha a' Szent Discursus egy hasznos mód arra, hogy
 tulajdon magunk is építsünk a' Keggyességben, és a' mel-
 lett másokat is építsünk, a' mint mai feljebb meg-
 bizonyítottam, minden kétség kívül e' méltó dolog arra,
 hogy minél jobban is törebben lehet, gyakoroltságunk
 a' mi lelki épületünk nekünk e' világon leg-főbb tri-
 lum, és midőn még egyéb dolgokban vagyunk is fog-
 laltosok, erre kell figyelmeztünk. Minden utón-
 módon

módon azon kell ^{hívni} lennünk, hogy az ilyen Szent 101.
Discursus nagy Szorgalmatossággal gyakoroljunk.

Nem azt akarom ezzel mondani, hogy éppen ne
legyenek egyéb dolgokról való beszélgéseink: A
Kör - melly Keresztény ember is, nem tudja magát
attól meg - tartani, hogy egyébről is ne beszéljen;
Hare az akarom mondani, hogy a Keresztény
Embernek arra kell vigyázni, hogy rossz beszédbe
ne elegyedjék, és ne tartson olyan Conversatio-
kat, a mellyekben minden ^{beszéd} csak a világról, és
annak dolgairól ragyon.

Nem is mondom, hogy minden idő egyaránt al-
kalmatos legyen az ilyen Szent Beszélgésre. Mi-
dön az idő meg - tartatato Okosságról fellyebb be-
széltem, meg - mutatottam, hogy két tennet
a Vallás dolgában, ha, gondolatlanul, minden alkul-
matorig nélkül, arról beszélgemünk. Valljon ol-
lyan idő, mellyben, az ember a jó beszéddel több
kártsízen, minis hasznos. Minden trédom nekem
itt csak az, hogy az istenfelő ember arra szeren-
tem, hogy ezt a kegyes Beszélgést, minél inkább
lehet, gyakorolja.

Ne is ved itt azt ellenem, hogy nem lehet min-
denn a Kegyeségről beszélni; mert nem is tud az
ember mindent arról beszélni. Fellyebb, midőn
meg - mutatottam, hogy ennek a Szent Beszélgésnek ma-

materiája elég bőrséget, és ugyan ki-meríthetetlen, ez
ellenvetést el-vontottam.

A mi pedig az Unalmas nézi, hogy talán meg-umna
az ember a Kegyesseget, ha süntelen arról beszélne; ez
ellenvetésnek val azok előtt vagyon ereje, a kik nem tud-
ják valójában a Kegyesseget drágálatos voltát. Nem kell
attól félni, hogy azok, a kiknek szivekben meg-gyökered-
zett a Kegyesseget szeretete, meg-umna annak gyak-
ran való elő-forgatását. Az olyan beszédek, melyek
inyunk, kedvünk és indulatunk szívint esnek, akár mely
gyakran legyenek is, nem unjuk-meg; sőt, mennél
többször hallunk az olyanokról beszéket, annál inkább
kedveljük. A Kegyesseget azért is éppen így kell gon-
doloznunk, ha annak nagy méltóságát és hasznát
völtaképpen meg-gondoljuk.

További, ne mond azt is; hogy ha az ember ezt a Sz.
Beszéltetést igen gyakorolja; tehát minden egyéb munká-
ját a kell mutatnia. Ennek az ellenvetésnek léte-
je az ereje. Valamine az ember akár-milyen munká-
jában gondolkozhatik sívesen az Utéről; úgy meg-le-
het még a foglalatosság között is, az ilyen Sz. Beszél-
getés. A Mester-embert a munkelyben, a Szántót
a Szántás körben, a Házi-Gazda-afszonyt Házi-mun-
kájában, Gyermekével való dajkálkodásban, semmi meg-
nem tiltja, hogy jó dolgot ne beszéljen: hiszem,
látjuk, hogy a gonosz és hitván beszédhez szólott em-
beret

berék, véghez-visük az ő rothadt beszédjeke munkájoknak el-mutatása nélkül. Ezt parancsolja az Isten a' Sidóknak: Ez az én Törvényem, eről beszélgess a ti fiaid előtt házában, uton, mikor le-férjél és mikor fel-tesz s Mos. VI.7. Lehet mindenkor egy folytatnunk dolgainkat, ha magunk-ra vigyazunk, hogy a' Kegyesegről is elmélkedjünk és beszélgessünk.

Az olyan időt, mely az ilyen Beszélést különösen nézi, két Szafra orzhatni; úgy mint: Vagy az olyan időt, melyet erre magunk szabunk; Vagy az olyanok is, melyeket az Isten gond-visel; vagy az igaz Vallásnak Törvénye s az Ekleziának.

Valaki a' Kegyeségben imádni akar, sünkéig hogy a' Beszélést is valamilyen bizonyos különös időt szabjon. Ez pedig Szabhatja kiki a' maga jö-tetése és alkalmatossága szerint. Csak hogy itt arra intet akar kit, ne mondja azt, hogy éppen mintsen arra ideje. Kérés Ember az, aki azt igazán el-mondhatja. Talál az Ember időt mindenre, csak akarjon. Találhatni időt, nem-trak a' sünkéig dolgotra, melyet között az idesség dolga leg-főbb; hanem meg a' hijáon való beszédre, és hason-talan látogatásra is. Mindent felett vagy az olyan emberek, a' kiknek itt semmi mentésük nem lehet

leher, ugyan: azok, a kik henyek, és majt egész éle-
 telen hivalkodásban töltik-el; szeretik a Gyülekezet, a
 Conuersationat gyalorlani, de trák idő-töltésért: Az il-
 lyen Emberek miért ne parafizhatnának valami időt
 idvességnek munkálkodására? Tovább, azt mondán,
 hogy neked sem idő, sem alhatmatosságod mintén
 a Beszélgetésre és imádkozásra; igen veszedelmes dolog:
 jobb volna, hogy vallanod-meg, hogy mintben arra
 sem kedved, sem hajlandóságod: jobb volna, mondóm,
 ezt meg-vallanod, mint magadat meg-tráfnod, és az
 Istent is meg-tráfnod alarnod, ezt mondán, hogy mint
 időd arra. Itt igen jóval tartom azt, hogy az
 ember, bizonyos időben, vonja-el magát egyéb dol-
 gaitól, hogy önmagán és elméltedjék jó dolgoktól, és
 nevezetesen tartson illyen sem Beszélgetésre, tudós-
 kegyes Emberekkel, a kik alhatmatosul másokat jó
 tanátraikkal vezélni és igazgatni. És ugyan bá-
 torodom azt mondani, hogy és majt minden vünd-
 beli Embereket frükséges; de még is azt mondóm,
 hogy hivalkodó és leg-inkább azoknak, a kik hűnne-
 lenül való munkában, és el-mulhatatlan dolgokban
 fáradoznak, és a mellett talán a fietségől és ke-
 gyességől el is szoktanak. Az illyenek, hanem hajra-
 lami különös időt parafiztanak magóknak, nem látha-
 +100

tom- által, mimódon Szokásának a Kegyeség utjá-
 hoz; mivel csak nem fiútelek való foglalatosságban
 vannak. Olyan nagy dolog, miném a fiútelek válto-
 zása, ujja-kiutása, nem mehet véghez e világi dol-
 gok körül való foglalatosság körül; Szükség erre vala-
 mi időt venni, melyben elmélkedésnek az elmlés
 és követkeendő dolgokra való tekintéssel, s készre
 magát; ezt a szabadságot pedig kintombban magának
 nem veheti, hanemha magát egy ideig kintön-
 kaptja, és magát egy gyakorolja.

Menyer már arra az időre, a mely rendeltetik a
 kegyes Beszélgetése, vagy az Isteni Gondviselés, vagy
 a vallás Törvénye, vagy az Eklezia végerése által.
 Elsőben a Sanyargatásnak vagy Kiszétkelés ideje ugyan
 van azon bennünk a Sz. Beszélgetése. Eppen ez is
 az Isten tréje a Sanyargatásban, hogy őregbitse ben-
 nünk a Kegyeséget és a bürgöságot. Haylandóbb is
 olyankor az ember a jó beszélgetése. Még az is,
 a ki boldog állapotjában a jó intészet és kegyes
 beredelest meg-vevni, mindön beteg, vagy valami e-
 gyéb nyomorúsága vagon, inkább fel-vevni azt. Ol-
 yankor inkább el vonatunk ettől a világtól, meg-
 esmérjük semmifügünket, és a fens dolgok hamarabb be-
 fejeznek a szívünkben. A helyett, hogy némelyek be-
 tessé-

teggésekben világi mulatságokkal akarják magokat orvosságnak, és így a látogatásnak teljén éppen elfordítják: jobb Istenhez térni, fordulni, és kegyes bezzelgetésekkel nyaralóját enyhíteni; és ilyenkor a Sz. Társalkodásban nem csak lehet hasznát venni ember a kegyes Bezzelgetésnek, hanem még tudni is a nyaralójának Személyes erőfőti. Valamint pedig kötelességben áll a betegnek vagy egyéb késettében lévőnek, hogy ily módon orvosok magokat, hirtelen úgy arra kötelesek azok is, a kik őt látogatják, hogy így érítsék a Személyt. De látod, hogy gyarorta éppen ellenkezőt tevének: Bezzelgetnek a betegnek mindenféle világi dolgokat, hogy azal mulassák el foglalják a betegnek elméjét. Az ilyen bezzelgetés Társalkodás csak olyan mint a Világhoz ragadott emberé, mint a Pajanyolé, mert ő is eféle el-könytnek a Személy személyek körül. Errel éppen ellene-állanak az olyan emberek az Isten Gondviselésének teljén; a melly az, hogy a személynél alatt az ember jobbulást vegyen az időségnél. Ha pedig az ilyen időben is alkalmatosságban ritka a jó Bezzelgetés, holott ilyenkor leg-bővebbnek kellene lenni; hat az egészségnek s boldogságnak idején hogy ne volna ritka.

2. A közönséges Isteni tiszteltetére rendeltetett időt kell a Személy gyakorlására fordítani: Itt pedig a jó Bezzelgetés

szellgetésnek igen is helye vagyon; mivel olyander^{107.}
készültebbnek kell lenni a Kegyeségre, az idő is
a fent hivatalnak véghez-vitelére bővebb. Így az
Vinak napja, vagy Vasárnap, minthogy nyugoda-
lomnak napja, illő, hogy bár-trak valamely ré-
szre szakasztassék a Sz. Beszélgetés. Nem elég, hogy
ezen a napon trak a közönséges Istemi Tisztületin
jelenjünk-meg; hanem kell valamit különösen is
szakasztani az Imádkozásra, a Szent Conversatio-
ra. Előben is kell az embernek magán a Tem-
plomban mevetel előtt szentségre készütnie; az Is-
temi Tisztület után pedig igen nagy haszonnal le-
het a Sz. Beszélgetést gyakorolni, azokról kér-
dezkedni, a miket hallottunk a Templomban.
Kivált heppsen ezen Vasárnap- innepen a Házi
Gazdak nagy érintés tehetnek Belidjeh körött,
beszélgetven azokkal a Kegyesigről. De e helyen
nemeltyek, a Templomból ki-jöven, világi mulattói-
sorra mennék; haszontalan látogatásolat tisztek,
játékokat, míg pedig néha vétkes játékokat, gya-
korolnak. Majt egy nap fintsen olyan tellyu a vi-
lági haszontalan is vétkes Discursusokkal, mint
a Vasárnap. Imé ez az oka, hogy az Emberek a ke-
gyeség

gyességben lankadoznak és nagy melegekbe lépnek. Ezek által lépnek, hogy a mit az Urnak házában hallunk, sikerülnie lépnek: ezek azok a madarak, a melyek elkapdossák a jó magot a szivből leg-ottan hogy him-tetett. Így térszint a könyörgést, az intést, és minden Keresztényi tevékedtet háfontalanná.

Nem állhatom, hogy itt valamit ne mondjak arról az időről, mellyben hívtattunk az Ur Vatorajának vételére. Lehet ilyenkor készülni ohajis, elmélkedés által; de nagy házna lehet itt is a Sz. Beszélgetésnek. Ha az ilyen Beszélgetések háfnosok a kegyesség, nevelésére, a buzgóságra, a szívnek istenhez való hájtására, kitődés igazadhatna, hogy az Ur Vatorajához való készületre is nagy házna ne volna? És azt kell nevezetesen megjegyzem, hogy, ha a Sz. Beszélgetés háfnos elmenek világsítására, lelkiismeretünk trendefítésére; soha egyszer annak jobb háfnát nem vehetünk, mint olyankor, mikor a magunk meg-probalására hívtattunk.

Igen hálandó vagyok arra, hogy magunknak hírtedjünk, vétkeinket palástoljuk; és ezen válságunkban meg-maradunk igen kevés: ennek pedig meg-orvoslására minten jobb ut, mint olyan személyekkel társalkodunk, a kik minten magunk meg-esmerésére és

109
és javunknak meg-gondolására segítségel lehetnek.
Nemelly területekben mások jobban esmérnek ben-
nünket, mint mi minnen-magunkat; ha az ilyenek-
kel siver barátsággal beszélünk, mind állapotunkat
fel-federik, mind pedig jó tanácsot adnak. Ki-
vált a kik meg a kezességben gyengék, nevere-
tesen kötelesek az ilyenekhez Beszélgetéshez,
és azokat magok kérek nélkül el sem mulathatják.
Az ilyen Beszélgetésben vehetnek másfajta oly-
tanácsokat, melyeket magától fel nem talál-
nának; és így a jobban ugyan erősítetnek.

Igen jó volna az Úr Vátságjához való készü-
letnek idején Sz. Conversatiókat tartani olyan em-
berekkel, a kiktől épületet vehetünk. Kivált jó vol-
na ilyen alkalmatosságban a lelki Tanácsot meg-
keresni, hogy attól vehetünk jó tanácsot és bátor-
tást. Innen mondotta Calvinus; Hogy a Hallga-
tóknak jó volna az Úr Vátságjához való készü-
letben a magok Tanácsjait meg-keresni, és azok-
tól seürsítés tanácsot és tanácsot venni. Az il-
lyen Úr Vátságjához való készületnek idején es-
meéskül-meg, ha kiből vagyon valami kezesség;
és ugyan ekkor vagyon annak leg-jobb ideje, hogy
Fel-

fel keressük azokat, a kiknek kegyességeiről bizonyo-
 sok vagyunk, hogy beszéljessünk azokkal. Az ilyenfor-
 ma kísérlet által erősítetnek hitünk, növekednek ke-
 gyességünk, és szívernünk magunknak ilyen módon be-
 kesége, öröme, lelkünk-ismeretében való trendezés;
 és ilyen módon szolgálma minékünk az Ur Vatosorájával
 való élés meg-szenteltetésünkre. De midőn ezt nem
 tréleresziünk; sőt ellenben a hársontalan Világi Conver-
 satioékban, hitván Beszélgetésben, az időt el-töle-
 jük, nem kell tudni, hogy az Urnak Vatosorájából
 való éléstől vékony hasznót látunk. Minden hiba
 onnan ragyon, hogy az Istennel nem telhes a szí-
 vünk, és ha mi Istent szolgálatot tisztán is, csak
 külső kísérlettel vizsgáljuk vighez, nem egész szívvel in-
 dulattal. Itt is helye ragyon a Krishtusnak ama sa-
 rának: A Szívnek tellyességétől jól a Száj. Amint
 áll szívünk, úgy vizsgáljuk vighez Istent tisztelésünkkel.
 Ha valaha valamely alkalmatosságban pünkösige,
 hogy szívünk kegyességgel telhes legyen, minden kétség
 nélkül kell annak lenni ilyenkor, midőn a K. Va-
 torával élünk, a holott a Keresztényi Vallásnak
 minden méltosága is kintre egy summában jellemmel
 eleibe tetetik. A ki pedig ilyenkor félre teszi a ke-
 gyet Beszélgetést, és csak a Világot: annak dolgait

beszélli, annak bizonyára, hogy mintem tökéletes^{III.}
kívánsága e Sacramentommal való élésre.

BÉ-REKESZTES.

Mai egyéb nints hátra, hanem csak azon kérem ez irásom-
nak olvasóját, hogy elmélkedjék szívesen azokról, a melyek
ket elő-adtam. El-hiszem, hogy a kis Munka, s ki-
vált ennek materiája, némellyel előtt új dolog lehet;
mest lesznek olyanok, a kik erről vagy nem olvastak,
vagy talán jó formán nem is gondolkodtak. Meg-kell
art vallanunk, hogy, noha a Keresztyeni Vallásról
és a Kegyeletről sok könyvel jöttel mai e világra;
de azért vagnak még olyan materiák, a melyek
homályban vagnak. Nem csak ez a kegyes Beszél-
getésről való hírs olyan; hanem felesen vagnak
még egyéb is, a melyeklen kellene tanítatnunk, a
melyeket a körönjáró jobban munkálkodó emberek
talán nem vesztetnek úgy szívesen s elméjére, a mint
kellene. Remélnem azonban, hogy a kik jól meg-gon-
dolják a miét irtam a Sz. Beszélgetésről, meg-
fogják esmérni, melly szűcses legyen és hasznos
az idősége; és körözésképpen olyan dolog, mel-
lyre nem kell el-muladni. Nem kétsim dolog az-
ról gondolkodni, mi-módon regulázzuk a mi
Beszédintet. A Beszédben még több vétek menyti,
vagy

112.
víghez, mint a' trelkedésekben. Az ember beszéli minden
orában, beszélget másokkal minden nap hol egy hol más
dologról; sükéséget azért vigyázni, mimódon ei miről
beszéljen, különben el nem kerülheti, hogy majd min-
den szempillantásban bűnbé ne esék, s mások irába ne ejtse

Végeretbe ismét elő. hozza a' J. Krisztusnak más jól.
szó említett szavát: A' Szívnek teljességéből szól a' szív. Hi-
jába való a' beszédnek minden regulája, ha a' szív nem
áll jól, és a' nem jékent bennünter a' kegyes Beszélgetősu-
lt azért minden attól függ, hogy az Ember a' Szív ve-
gye jó rendbe, bönitve abban az Isteni felelmet, a' kegyes-
sége, az Istennek szeretetét, és a' maga idrességének ki-
váltását. Mindennek felett azért azon légyünk, hogy a'
Szívnek meg-tisztításán munkáladjunk, és az után
minden dolgaink reguláson léfnek, mind beszédünk,
mind trelkedeteink jó rendel folynak, és azokban az
igaz Kerestényiségnek petéje és timere tündöklék,
és a' Istenünk dicsőítésére, felebará-
tunk' építésére, és magunk idrességének is munkáló-
dására.

Végerim 1753. d. 23 Dec. Engedem.
Seditatran Francis nyelvöl J. Colle-
gan Desi György Nam által. H. D. J.

113

EGY PRUSSIAI UR-ASZSZONK' ÉLMÉLKEDÉS A' BIKÁK TISZTELETÉNEK EREDETÉRŐL.

Mellyet az Egyiptombéliek gyakorlottak, és azon példán indulván az Izraeliták is két ízben ARÁNY BIRA-BORJAKKAL boszszontottak a' JEHOVÁI.

Leg-elsőben is meg kell azt bizonyítanunk, hogy az Isten az Éfer után, meg-igéren' Első-Szüleimnek is áldott Magot, leg-ottan meg-kiránta az áldozatot, és arra éppen azt az Állatot rendelti's parancsolta, melynek bőrébe Adamot és Évát öltöztette Melly is ki-tetük ezérből:

1. Valamennyiszor az Isten emberrel szövetezett, mind annyiszor annál a' Szövetségnél valami látható külfő Jelt valósított és rendelt. p. o. Noéval's minden ő maradvánál Szövetséget kötött, hogy sírha többé Víz-özönt e' földre nem öntne; 's ennek Sacramentománál a' Szívá-ványt az igen helyherteté 1 Mos. ix. Abrahámmal is Szövetséget kötött, hogy az ő Magyában e' földnek minden Nemzetiséget áldottakká tenné; 's ennek Sacramentománál a' Környül-mutélást rendele 1 Mos. xvii. Az Izrael fiaival ujonnan Trügyes köte 1 Mos. v. 2 3. 's annak látható jezzé vala a' Függy Szétrénye; Sacramentomán pedig a' Pascha-báránynak eledele. Telhet-lehetetlen volt tehát, hogy midőn az Isten az Adammal's Évával azt a' Szövetséget kötött, a' melly leg-első, leg-nagyobb, leg-díjazabb dologról való Szövetség vala, 's abban azt igéret az Emberi nemzetnek

zetnek, hogy el-jöne az Arzponyi-állatnak Magra, meg-
rontaná a Kigzónak fejét; de a maga Sarcának meg-seb-
sedéfével; meg is a mellé a nagy Szörvetség mellé semmi lát-
ható Jelt ne' rendelt volna. Ha pedig ez oly igaz, hogy ez
nem igen lehet kétségbe hozni, hogy meg-volt; abban sem fo-
kat lehet kételkedni, hogy az Aldozatok leg-alkalmatorabbal
váltak olyan Szörvetségi külfő jelelnék, mint hogy nyíltan is
tanítja a Sz. Írás, hogy az áldozatok a Krístust példázatak
Síd. IX. Nem is kerüi dolog kívántatott arra, hogy Elő-szín-
leink egész hittel meg-nyughassanak azon, hogy ölet is ma-
radékaikat, az Eset által bi-jött minden nyomorságo'kbul
meg-mentené az a Sz. Mag; holott azon meg-nyugozni
igen sürtéget vala az idusségre: Tehat hihető, sőt hitkre
méltó, hogy Adam és Eva szintén ugy erősítették Aldozattal
a mint a Manoa is felesége hiténél így kelle erősíteni
hogy az ő fiok által szabaditást tenne Isten. Bir. XIII. 16.
Mellyel így lévén, nagy okának kellett lenni Mózesnek, hogy
nem emítette a látható Isten Jelt, midőn le-írta azt az
Elő idusséget Szörvetséget, mellyel az Eset után Adámmal
is az emberi Nemzettel kötö az Isten; holott már Ször-
vetséjének historiájából ki-nem hagyja vala az a féle
Külfő Jelelnék.

II. Ugyan maga a Sz. Mózes, midőn le-írta volna azt a
leg-régibb Szörvetséget Istennek, mellyel eddig próbánk; azt
jegyzé meg 1 Mos. III. 21. hogy a Jehora Isten Adámmal és
annak feleségének bőz kontost trináts. Mely kevés fiok, a ke-
gyesen elméllendő elmérel, ilyen dolgot ad: Ami Elő-Színle-
int, minden-bizonytal, olyan engedelmis és mely tartományban
Isten.

teremtettek 's laktak, hogy ott minden ruházat nélkül le-¹¹⁵
hettek 's voltak; a' mint mind e napiglan is, a' Viz-özön
után is, vagynak olyan engedelmes levegő ez alatt való
Tartományok. Nem is kellett nekik öltözet egyebre, ha-
nem az Esz után szégyenséggé lett mezítelenségnek
el-federésére; a' mellyre a' zöld levelű ágak, lapinok,
széles levelű nádak 's hasonlok, szintén elégségesek vol-
tak volna; mint azon végű a' fige-fának levelű ágai
a' Paradisomban. Azra bizony szükseje Istennek nem
vala, hogy valami élő-állat ölettefét-meg, 's bőre vonat-
tasát le, hogy a' legyen az Adam 's Eva öltözetének ma-
terijája, holott azol a' segégy barmok egyéb hasonra va-
lók is valának. Midőn pedig 1 Mos. IX. 3, nyilván íra-
tik, hogy az ottalan-állatok hufának meg-étele vég-
re a' Viz-özön után engedték-meg az Embereknek;
ki-látzik, hogy nem konyhára 's meg-enni ölette Isten
azt az Állatot, a' mellynek bőréből az Adam öltöze állott.
Nem tudsz azért egyebet elméddel fel-érni 's nem lehet
egyebre menni, hanem hogy az az állat, mellynek bőré-
ből első-szüleimnek köntösök állott, meg-áldoztatott;
és így lett annak az Adammal 's maradjával kötött
első 's nagy Szövetségnek látható szent Jele. És az ilyen
szent Áldozatnál bőréből Istentől készített példátlan öl-
tözet, igen szépen is jegyzette, példázta és jelentette az,
a' mit Esaiás LXI. 10 idomsággal ruhájának 's igazságnak
palástjának nevezett, mellyel a' léleknél mezítelensége, mel-
lyen oltozott ama' nagy Esz, el-federetetik.

III. Nem tsak az Adam fiai, Kain és Abel áldoztanak, hanem Noé is, és a régi emberek áldoztanak élő-állatokkal, úgy vélvén, hogy azzal az Isten megengesztelhetik. De azra öles nem taníthatta a természeti okosságnak világa; mert azt az elme magától soha semmiképpen által nem láthatja, miképpen teheszen az Isten megbántott Bűnös Ember eljut annak a Felségnek, hogy ő általan-állatot öl 's éget-meg valami oltáron. Ugy kellett tehát lenni, hogy azt az Isten parantsolta elsőben, annak titkos okát is ki-jelentvén, leg-elsőben Adamnak, ő pedig a maga fiainak, 's azok másoknak. És így az első-mondott három okokból világosan ki-látzik, hogy minden Sz. Áldozatoknak első Szerzője az Isten legyen.

Már annak kellene végeire menni, Micsoda oktalannal élő-állatot áldoztatott-meg elsőben az Isten? Melly kétség eppen szükség kívül való dolog volna, hanemha olvassunk, hogy mind a régi Egyiptombéliet (kik a Noé fiaitól, a víz-özön után, könnyen érthették 's fel-vehették az Áldozatos Religiót; mert a Noé fiai az ő Attjótól könnyel meg-tanulhatták az Adam idejétől fogva való dolgot) mind az Izraeliták kétféle is, holott az igaz Vallást tudták, az Örök-Borjút imádták. A' mellyből méltán vehetünk arra alkalmatosságot, hogy az leg-első Áldozat Tuló vagy Borjút volt; 's azért kaphatott léte végre, az Adam maradéki között, az a babonás-Tisztelt, hogy, a' melly meg-áldoztatott állat kezdetben az Isten Szószóigénehez Sz. Jele volt, 's a' vízszin-perzendő idővel

ségnél ama' nagy Okai, az Arzhangyi-állatnak Magyar
 példájára; azt fellyebb betűlnék ennél a Magnit, s
 az Istennel tenniük egyenlőt, azt imádkoz-
 tásukban; mint szintén ma is meg-vagyjon a Romai
 Egyháznak Isteni tisztületében, hogy az Isten képe, éppen
 azzal a tisztülettel illetésük, a mellyel az Isten maga.
 És ez aliggy meg-bizonyosodik abból a Sz. Historiából,
 mellyben elő-ádatik, mint bántották-meg Istent az Izra-
 el fiai az Arany Borjával; mert az iratik. 2 Mos.
 xxxii. hogy midőn, első ízben a Moses hat hétig mu-
 latott rótna a Sinai hegyen Istennel, Aronhoz gyűlt
 a nép s ezt mondotta: Ne csinálj Istent nekünk,
 a melly előttünk megyen; mert márt nem tudjuk, mi
 lette Moses, azt az ember, a ki mindez Egyiptom-
 ból ki-hozott. mellyben azt hívánja a nép Arontól,
 hogy csinálja látható Jelis vagy képe annak az Isten-
 nek, a melly felől ígértet vették vala, hogy előttük járna;
 mert eddig Moses járt előttük Isten lépésében; de ő honn
 lett, nem tudatik. Meg kell itt jegyezni, hogy a nép
 jól tudja vala azt az Istent, a melly láthatatlanság
 ő előtt mege; mert azt az Isten Moses által meg-
 mondotta vala 2 Mos. xxiii. 20-23. xiv. 19. Azt is jól
 tudják vala az Izraeliták, hogy az az Annyal jár-
 na előttük, a ki az ő Nagy-Atyáknak Abrahamnak
 sófőre meg-jelent vala, s meg-ígérté, hogy az ő Mag-
 yaról egy származnék mint ember; sőt Jákóbbal u-
 gyan bajt-vita. Ezek nem is igen régi dolgok valának, hogy

hogy az Izrael fiai ne tudták volna. Azert annak az Istennek szemmel-látható Jeleit kívánták Arontól. És monda nekik Aron: Le-szalasztván vegyétel-le az arany fülbe-valókat — és vévén arólat, formálá véfövel, s önté Borjura. Az Egyiptomi nagy tudat-eleleiben a Mózesnek Segéd-társá, ki az égnek s földnek Teremtőjét is szemmel látta vala 2 Mos. xxiv. 9. 10, az Aron, miképpen tudta volna ki-gondolni, hogy az igaz Istennek látható Jeleül a Borjúr választá, hanemha eleitől fogva hallotta volna, hogy az Isten régentin ezt az állatot választotta áldozatra, hogy a Messiást ábrázolja, mely Messiasnak, mint Szövegnél Angyalának, most a Nép előtt kell járni. Azra pedig, hogy tulod választassék áldozatra, hogy legyen a Szövegnél szem Jegyje, és a Messias példázatja nintsen s nem volt, és nem is gondolhatatik alkalmasabb alkalmasosság, mint az az idő, melyben Adámmal és maradékival Szövegnél kötöt, Kigyó fejét meg-rontó Magot jget, és ennek Jeleül áldozatra Tuldot kívánt. Ebből az Isten rendeléséből ortán, idő jártában, a lett, hogy a melly élő-állatot áldozatra a Sz. Szövegnél Jegyjéül választata, azt az után mindenek igen kezdettik betölteni, és lapan-lapan az a meg-betölési bálványozó tífus lett, s a Tulok Bálványi kezdett valni. Az Izraeliták bizony az arany Borjúr kizről ezt mondák: Ez a te Isteni kiz tífus ki-hortak Egyiptomból, Izrael! Ezt nem mondhaták tulajdonképpen arról a Hasonlatosságról; mert azt az

ő fölön. függőjéről, az ő tulajdon Szemek láttára, az Egyiptomból való ki-menetel után egy néhány hónap múlva, önté az Aron. Okának kellett tehát lenni, hogy azt a képet annak Has onlatosságánál, Symbolum-ánál nevezték, a ki őket ki-hozta Egyiptomnak földétől; erre pedig talál ama leg-első áldozat adhatott okát. Aron is meg-vallotta, hogy abban a képer Jellen a Jehova imádtatnék; mért az imeper a Bozjunariggy hirdeti-li más napra: Holnap a Jehovának impere.

Innen már azt könnyű fel-venni: Micsit nem emlekerett Mozes arról, mi volt az Adámmal kötöt Szövetrénél Jele. Tudniillik: Látta a val-burgorágot 's Bálványozást, hogy az ő idejébéli emberek gonoszra fordították az Istennek régi Szent rendelését; azért tud-ra fiantszándékkal hagyta el ama leg-első Szövetrének Czeremoniát solennitását, ne hogy annak leírása erősitné 's gyöleresitné a Népeknél Babonájait. Es szintén úgy teleledett ő arról, mint Ezekias Király a réz kigyóval, mellyel bálványozó babonára él vala viszta az Izrael 2 Kir. xviii. 4. noha azt ír Isten rendelés 's Mozes által szerzett vala Szent Jeggül; és a Mefiást példaró képmül Jan. iii. 14. 15.

IV. Ide járul az is, és meg kell jól jegyezni, hogy midőn az Izrael népének az Isten föl és különb-külömb-féle áldozatokról parantsolna; nevezet seint meg-hagyta, hogy a Fő-Cap magáért Tulhat áldozna, 's annak vért vinni-bi a Szentséges helybe 3 Mos. xv. 3. xvi. 6. Adám

lévén

lévén e Világon az első Fő-Pap, igen hihető, hogy az az
 ő áldozatra-való állatja, mellyel a' maga és Eva büneért
 áldozott, Tulok volt. Mellyből kapott fel a' Bikák' Cultusa.

DU BOSCH PREDICATIOJA Francia nyelvből fordítva:

EFFS. II. 8. Kegyelemből tartattatok-meg.

Az Istennek a' régi Izrael körül való munkája ei gondviselése
 mindenekben igen trónilatos volt, és annak minden rész-
 kéiben az Istennek ki-mondhatatlan böltsége ki-trónózik.
 De még is, a' többek felett, amaz Egyiptomból való ki-szaba-
 dításban; a' mellyben az Istennek jósága ei a' maga Né-
 péhez való kegyelmessége, ugyan sem-látomást ki-muta-
 tónik. Ugy folytatta az Jn' azt a' Szabadítást a' maga ke-
 zein, hogy abban semmi az Izraelnek nem tulajdonitasha-
 tik, hanem minden egyedül az Istennek. Kenyherítettik a'
 kegyetlen Király, a' népet el-botrátni; de az Izrael mit tre-
 lereszik? ragadé fegyvert a' hadakozásra? száljaé-meg a' Sa-
 ras Király Várait, otthonjái esőfőjeit? Nem. az Jn' ma-
 ga harról a' sok trónjástól által; maga küldi-el az Annyalt
 a' kiáltal az első szülöttet megöli; ugy hajtja-meg a' ki-
 rály sírú, hogy a' népet el-botrátna. Meg-índul máz az Iz-
 rael és érrezik a' vrac-tengerhez; Hát itt mit trónal? imité
 hajókat, emeli ártotzfalat s vitorlátat? fogadé hajókat?
 Nem; hanem az Isten választja ki felé a' Tengeret, hogy az
 Izrael

121.
Izraél Százaron által-mehetsen. Haí mikor az Izraél
a Pusztában bujdosik, szantjác a földet, veté gabonái?
Nem; hanem az Isten az égből szállit kenyere. A'
zugolódásait meg-mardostatnak Tüzes-kőjök által;
haí e'kor folyamodnak Oxoshoz, keressnek Patidai,
hogy onnan vennének, a mély ellen, Koryio olajat?
nem; hanem az Isten maga emeltet, fel egy élt
kőjöt, és a' kik arra tekinttek meg-gyógyultak.

Midőn a' Jordánhoz jutnak, vane hidnak való-fajok,
vane Atrok, hogy vagy hidakat vagy hajókat trinaljanak?
Nintsen; hanem az Jn' állítja-meg a' Jordán vizeit
a Szövetség ládája által, s úgy mennek által. Mi-
dőn Jerikóhoz mennek, mimódon veszik-meg a Várat
lövike ágyúkkal, gynytyáki bombákkal? nem; hanem az
Isten a' Papoknak leheltet által, a' trombita fura le-
ontja a Várat ké-falait.

Miért valok mind ezek, Keresztien' Atyámfiai! bizony
arra, hogy itt az Izraél semmit magának ne tulaj-
donítson; hanem egyedül az Jn' mind azt, valamí dol-
gát az ő meg-szabadulására. Ez az Izraélnek ton-
dalatos szabadulása példája volt az Jn' körönséjén
Agyasronyghára' Szabadulásának; azért midőn az
Isten az Izraélét úgy szabadította-meg, hogy abban
az Izraélnek semmi munkája, semmi érdeme nem volt,
hanem

hanem folyt minden egyedül az Isten kegyelméből; ugy
 azt akarja, hogy a lelki Szabadulásban is, senki se mun-
 kájai, se érdeméi, sem tehetségét ne hányja vissza; hanem
 egyedül a dicséret és dicsőség legyen az Istené; tulajdomi-
 tron mindent az Isten kegyelmének. És ugyan ezen dol-
 gar adja elő az Apostol a Letterében, midőn azt ta-
 nitja, hogy senki semmivel nem dicsőíthetik; mert a meg-
 tartás vagy Szabadítás lett az Isten kegyelméből hit által.
 Vegyük fel itt im' e két dolgot. I. Lássuk minémű ke-
 gyelem az, a mellyről szól az Apostol? II. Mi módon tar-
 tattunk és tartatunk meg azon kegyelem által.

I Rész.

Rögen Augustinus azt mondotta a békességéről, hogy annak
 meg trak a neve is igen kedves; maga pedig olyan jó, hogy
 e Világon annál drágább és kellemesebb kincs nem lehet.
 Szintén így azt mondhatjuk a kegyelemről, hogy annak
 trak neve is igen edes; maga pedig olyan kellemes jó,
 mellyhez hasonló e Világon nincsen, mert ez jelenti e ma-
 gába foglalja az Istennek nagy könyörületeségét, ki-merít-
 hőséget, és mondhatatlan Szeretést. Több dörön-
 ségesen szólva is, jelenti a kegyelem valakinek másod va-
 ló jó-árazatját. De meg kell azt jegyezni, hogy a ke-
 gyelem ténben olyan jó-árazatot, tartu, a melly annak a
 Személynek, a kivel körültekint, minden érdemét és méltó-
 ságait.

+ annak
 segítségére
 való lesz
 hajlandó-
 ságai.

roltat

hanem folyt minden egyedül az Isten kegyelméből; úgy
 azt akarja, hogy a lelki szabadságban is, senki semmunkájait, se érdemét, sem tehetőségét ne hányja vissza; hanem
 egyedül a dicsőség és dicsőség legyen az Istené; tulajdoni-
 tron mindent az Isten kegyelmének; és ugyan ezen dol-
 gát adja elő az Apostol a Letkiben, midőn azt ta-
 nitja, hogy senki semmivel nem dicsőíthetik; mert a meg-
 tartás vagy szabadság lett az Isten kegyelméből hit által.
 Vegyük fel itt im' e két dolgot. I. Látszik minémű ke-
 gyelem az, a mellyről szól az Apostol? II. Mí módon tar-
 tattunk és tartatunk meg azon kegyelem által.

I Rész.

Rögen Augustinus azt mondotta a békésről, hogy annak
 megtrák a' neve is igen kedves; maga pedig olyan jó, hogy
 e' Világon annál drágább és kellemesebb kincs nem lehet.
 Szintén így azt mondhatjuk a' Kegyelemről, hogy annak
 trák neve is igen edes; maga pedig olyan kellemes jó,
 mellyhez hasonló e' Világon nincsen, mert ez jelenti e' ma-
 gába foglalja az Istennek nagy könyörületségét, ki-merít
 hűvös jószágát, és mondhatatlan Szeretést. Több törön-
 ségen szólva is, jelenti a' kegyelem valakinek másról va-
 ló jó-árazatját. De meg kell azt jegyezni, hogy a' ke-
 gyelem tiszten olyan jó-árazatot, farbu, a' melly annak a'
 Személynek, a' körül körölkedik, minden érdemét és méltó-
 ságát.

+ annak
 segítettje
 való szer-
 hajlandó-
 ságai.

voltat ki-rekeszi, és tési csak egyedül a Jól-törőnek
favorát, jó-indulatját, jó-akaratait.

Tudjunk közönségesen mi legyen a Szeret. Ez is
olyan indulat, a mely az ember a jól-tételre indítja;
és hasonlít valamit a Kegyelemhez; de még is vagyon
a kettő között különbség. Így a fiak szeretik az ő Attyo-
kat, a föld népe az ő Királyait; mert bizonyos okok és fun-
damentumok vagynak ezen szeretetre és kötelességre ennek
gyakorlására. De a Kegyelem mindenkor szabados, és
minden kötelességet ki-rekeszt. Midőn az Ország népe
betrüli az ő Királyait, a teremtet-állat az ő Terem-
tőt, ez a betrüli és jó indulat tulajdonképpen
szeret; de nem Kegyelem; mert mindkét esetben
köteles az ő Urának meg-betrülsére. Ellenben pedig
midőn a Király az Országban valakivel jól tészen, és
a Teremtő az ő kezének munkájával, és máz nem an-
nyira Szeret, mint Kegyelem; mert nem valamiféle
kötelességtől lépén, hanem csak az ő szabados
tetszéséből: Királyképpen ha az Istent nézzük, és
a Jól-tétel vagy jó-akarata az Istenben csak tésztá
Kegyelem; mert a Teremtő a teremtesnek nem tratorik.

Továbbá fel kell art is vennünk, hogy a Kegyelem két
félé. Vagyon olyan Kegyelem, a mely csak tésztán jó-ara-
rat (Gratia Gratuita) valakivel való szabados jól-tétel.
Vagyon olyan Kegyelem is, (Gratia Misericordiae) a mely pá-
nalozásfal, könyörölkétséggel van öszre-hótt. Az
Isten

gy
m-
em
om-
dol-
ta-
neg-
által.
ke-
tar-

nak
hogy
his-
nak
jó,
ma-
merit-
zon-
a va-
a de
a
lő-
oltat

Isten az első Kegyelem gyakorolja az ártatlan Angyal-
 lokkal; a második pedig, a melly egyszer s mind könyös-
 tesség, gyakorolja a Szegény bűnös Emberral. Ha az Isten
 a leg-jobb, tisztább ei Szentebb állatokkal valami jót tesz,
 a mind gratia, tiszta kegyelem; mert senkinek semmi-
 nem tartozik, mindennek pedig neki minden-
 del tartoznak.
 p. o. hogy az Isten az Angyalokat ama' magasságon hely-
 be helyezette, hogy az ő oltára előtt imádkoznak, hogy
 az ő szentségében meg-maradjanak, e' mind kegyelem;
 mert semmi arra az Istent nem kötelezte ei lénszeritette,
 hogy őket e' méltóságba helyezte; esett ez csak egész-
 sen az Isten tetéséből. Hogy Isten Adámot a Paradi-
 zomban helyezte, hogy minden állatokon Ura' tette s
 mintegy Vité-Isfenné e' földön; ez is kegyelem volt;
 mert semmi az Istentől kívül nem volt, a mi ő Fel-
 ségét indította volna, hogy Adámmal ilyen nagy jókat tegyen:
 ha tettett volna Istennek, teremthette volna ötöt éle-
 fántát, vagy egyéb állatát: Ha szintén meg-maradott
 volna, is Adam az Éjszékben, valamennyi jót tett vol-
 na vele az Isten, a' mind csak kegyelem lett volna;
 mindens az Istentől csak úgy vett volna, mint a-
 jándékot, nem úgy mint adóságot. De, hogy már a'
 feljebb el-mondott szövegekre térjek, ez a' kegyelem nem
 lett volna könyörülő kegyelem; mert ez Ilyen kegye-
 lemnek csak ott van helye, a' hol a' Majestas meg-
 fi-

bántatik, és a' hol a' teremtettség bimbó, és így
nyomorúságba esik. Lehet hat az Isten Kegyelmei
ékeppen különböztetnünk - meg: Vagy az Isten-
ben teremtő Kegyelem, vagy idézítő kegyelem.
A' Teremtő kegyelem az, a' mellyel az Annyalólar
és az Embereket kezesben szerzővel, toziletés-
séggel meg nemefitetti: Az idézítő Kegyelem az,
mellyel a' nyaralás bűnös emberet esetenből
fel-emel, a' maga szerelmes Fiát nekünk adja,
Sz. Lehelül világosít és tamit, bűneinket meg-
tsátja, és vigye az örök dicsőségbe is fel-részen.
A' Sz. Fiát nevesi e' Kegyelmei olyan szóval, a' melly
a' belső részektől (mint a' méh) és azoknak meg-
indulásokat jelenti Luk. 1. 78. 2 Kor. VII. 15. 1 Jan. III. 17.
a' mellyel azt adja életünkbe, mintha az Isten,
látván a' mi nyomorúságunkat, ugyan belsőképpen
meg-indulna, mint mi emberek meg-indulunk,
mintegy meg-háborodnak belső részeink, midőn va-
lamely felybarátunknak nagy hiányát látjuk; mint
meg-indul az édes Anya, midőn az ő kedves gyer-
mekének betegségét vagy halálát látja. Ez a' Ke-
gyelem az a' Gratia misericordiae, a' mellyből azt
mondja az Apostol a' Letrűben: Kegyelemből tartat-
tatok - meg. Ez a' Kegyelem a' bűnösnek menedék he-
lye, a' nyaralásnak orvossága, az Isten engedelmese-
désének, indulgentiájának tár-háza, a' mellyből jár-
lanak

lanak mi-zeánk minden jó-adományol és tökéletes a-
 jándékok: Ez az Istennek ama' kedves Szája, mellyel a
 bűn-botránatot kiáltja; az ő keze, mellyel magához
 int és hívogat; az ő Királyi-keze, mellyel bizodalom-
 mal járulhatunk, hogy igazságoságot nyessünk és ke-
 gyelmet találjunk az alkalmatos időben való segítség-
 re Sid. IV. 16. Ez a Kegyelem az Istennek olyan mun-
 kája, melly a bűnt meg-gyógyítja; a szomszéd vi-
 oasztalja; a Várat világosítja; a tévelygőt meg-teríti;
 az el-vehetet fel-keresi. még pedig: a miur illő igen
 meg-jehezünkkel ingyen való kegyelem, a mellynek
 Semmi oka és fundamentuma mi bennünk mintón; hanem
 egyedül az Istennek ki-mondhatatlan jóságán. Egy szóval:
 Ez olyan Isteni Kegyelem, a melly egyenesen ellenebe ti-
 tetik az Emberek tevékedésnek, a mint ezt az Apostol
 igen világosan tanítja Rom. XI. 6. itt a Letéleiben is e'
 kettőt éppen ellenbe teszi az Apostol egymással, midőn azt
 mondja: Kegyelemből tartattatott meg, nem a tevékede-
 tésből. E' hat az Apostolnak értelme ez igében: Hogy a'
 mi meg-tartatásunk vagy idvességünk nem fundáltatik a'
 mi érdemünkhöz, hanem egyedül az Isten kegyelmének, meg-
 mondhatatlan igazságnak munkája.

II RÉSZ.

Hogy ezt annál világosabban meg-értünk, vizsgáljuk meg a mi
 idvességünknek dolga annál rendi és mintegy grádusai se-
 rű. Ezt a mi idvességünknek dolga úgy is tehetjük se-
 mind.

münk elejibe, mint ama Jákob lajtorjáját; és ennek akár
 melyik gráditrát tekintük-meg, mindenkéé é vagyon
 írva: Gratia! Gratia, Kegyelem. Negy nevezetes grá-
 ditrai vagynak a mi idrisségünknék: A Választás; az
El-hívás; a Meg-igazítás; a Meg-ditörítés. Rom. VIII. 30.

Itt a Választás a fundamentom: az El-hívás a Tornáté;
 a Meg-igazítás a Sz. hely; a Meg-ditörítés a Szente-
 nek Szenté; a mellyben az Isten szemléjünk az ő di-
 töségében. Szánk mindenkében a Kegyelmet.

A mi az EL-VÁLASZTAST illeti: é nyílván nevezetetik
 az Isten kegyelmétől való választásnak Rom. XI. 6; melly
 azt tészi, hogy ebben az Isten nem nézi érdemünket, tie-
 lekedésünket; hanem egyedül nagy kegyelmességéből kö-
 nyörül rajtunk. Az Isten é dolgban nem úgy telege-
 szik mint ember. Ha a Király valamely Tisztis akar vá-
 lasztani, azt azért választja, hogy annak tudományai,
 éterei, természet kegyelvi: Ha Házas akar építeni,
 olyan Mester-embereket választ, a kik az építésee al-
 kalmasok; De az Isten, midőn az Embert választja,
 nem azért választja, hogy jó, hanem azért, hogy a ke-
 gyelem által jó legyen. ezt igen nyílván tanítja az
 Apostol, így szólván w 4: Az Isten el-választott mindet,
 hogy legyünk Szente és feddhetetlenek; úgy hogy a Szen-
 tisé nem ok az Isten előtt arra, hogy mindet el-válasz-
 ston, hanem inkább annak az Isteni el-választásnak tül-
 je és gyümölte. erről mondja nyílván májfut az Apo-
 stol:

20.

hanem folyt minden egyedül az Isten kegyelméből; ugy
 azt akarja, hogy a lelki Szabadulásban is, senki sem mun-
 káját, se érdemét, sem tehetőségét ne hányja vissza; hanem
 egyedül a dicséret és dicsőség legyen az Istené; tulajdomi-
 tron mindent az Isten kegyelmének; és ugyan ezen dol-
 gar adja elő az Apostol a Letzkében, midőn azt ta-
 nitja, hogy senki semmivel nem dicsőíthetik; mert a meg-
 tartás vagy Szabadítás lett az Isten kegyelméből hit által.
 Vegyük fel itt im' e két dolgot. I. Látszik minémű ke-
 gyelem az, a mellyről szól az Apostol? II. Mi módon tar-
 tatlunk és tartatunk meg azon kegyelem által?

I Rész.

Rógen Augustinus azt mondotta a békességéről, hogy annak
 még trák a neve is igen kedves; maga pedig olyan jó, hogy
 e Világon annál drágább és kellemesebb kincs nem lehet.
 Szintén így azt mondhatjuk a Kegyelemről, hogy annak
 trák neve is igen edes; maga pedig olyan kellemes jó,
 mellyhez hasonló e Világon nincsen, mert ez jelenti e ma-
 gába foglalja az Istennek nagy könyörületességét, ki-merit-
 hűségi jóságait, és mondhatatlan Szeretkét. Több dörön-
 ségen szólva is, jelenti a kegyelem valakinek más hoz va-
 ló jó-álaratjait. De meg kell azt jegyezniünk, hogy a ke-
 gyelem tiszten olyan jó-álaratot, tartu, a melly annak a
 Személynek, a kivel közölszik, minden érdemét és méltó-
 ságait.

+ annak
 segítettje
 való szer-
 hajlandó-
 ságai.

voltat

voltán ki-rekeszti, és tési csak egyedül a Jól-törőnek
 favorát, jó-indulatját, jó-akaratait.

Tudjunk közönségesen mi legyen a Szeret. Ez is
 olyan indulat, a mely az ember a jól-tételre indítja;
 és hasonlít valamit a Kegyelemhez; de még is vagyon
 a létő között különbség. Így a fiak szeretik az ő Attyo-
 kat, a föld népe az ő Királyait; mert bizonyos okok és fun-
 damentumok vagynak ezen Szeretetre és kötelességre ennek
 gyakorlatására. De a Kegyelem mindenkor szabados, és
 minden kötelességet ki-rekeszt. Midőn az Ország népe
 betűli az ő Királyait, a teremtet-állat az ő Terem-
 tőt, ez a betűlés is jó indulat tulajdonképpen
 szeretet; de nem Kegyelem; mert mindenképpen
 köteles az ő Urának meg-betűlésére. Ellenben pedig
 midőn a Király az Országban valakivel jól tészen, és
 a Teremtő az ő kezének munkájával, és máz nem an-
 nyira Szeret, mint Kegyelem; mert nem valamiféle
 kötelességtől lépken, hanem csak az ő szabados
 tetszésből: Királyképpen ha az Istent nézzük, ez
 a jól-tétel vagy jó-akarata az Istenben csak tiszta
 Kegyelem; mert a Teremtő a teremtetnek nem tartozik.

Továbbá fel kell art is vennünk, hogy a Kegyelem két
 féle. Vagyon olyan Kegyelem, a mely csak tiszta jó-aka-
 rat (Gratia Gratuita) valakivel való szabados jól-tétel.
 Vagyon olyan Kegyelem is, (Gratia Misericordiae) a mely pe-
 nátorással, könyörületességgel van öszre-kötve. Isten

Isten az első Kegyelem gyakorolja az ártatlan Angyalokkal; a második pedig, a melly egyszer s mind könyöszerű tetség, gyakorolja a Szegény bűnös Emberről. Ha az Isten a leg-jobb, tisztább és szentebb állatokkal valami jót tesz, a mind gratia, tiszta kegyelem; mert senkinek semmiért nem tartozik, mindennek pedig nekik mindennel tartoznak. p. o. hogy az Isten az Angyalokat ama' magasságon helybe helyezte, hogy az ő osztaja előtt udvarolnak, hogy az ő szentségeiben meg-maradhatnak, és mind kegyelem; mert semmi arra az Isten nem kötelezte és kényszerítette, hogy őket és méltóságba helyezte; esett ez csak egyszer az Isten tetéséből. Hogy Isten Adámot a Paradisomban helyezte, hogy minden állatokon Ura' tette, és mintegy Vitéz-Istenné a földön; ez is kegyelem volt; mert semmi az Istenen kívül nem volt, a mi ő Felségét indította volna, hogy Adámmal ilyen nagy jókat tegyen: ha tettett volna Istennek, teremthette volna őtől: léfántá, vagy egyéb állattá: Ha szintén meg-maradott volna is Adam az Éjszékben, valamennyi jót tett volna vele az Isten, a' mind csak kegyelem lett volna; mindens az Istentől csak úgy vett volna, mint ajándékot, nem úgy mint adósságot. De, hogy már a' feljebb el-mondott szókra térjek, ez a' kegyelem nem lett volna könyöszerű kegyelem; mert ez Ilyen kegyelemnek csak ott van helye, a' hol a' Majestas meg-

125.
bántatik, és a hol a teremtett állat bűnbe, és így
nyomorúságba esik. Lehet has az Isten Kezdelem
ékeppen különböztetünk - meg: Vagyon az Isten-
ben teremtő Kezdelem, vagyon lávazító Kezdelem.
A Teremtő Kezdelem az, a mellyel az Annyalodas
és az Embereket kezdetben szentzeggel, tökélet-
séggel meg nemefitteti: Az lávazító Kezdelem az,
mellyel a nyaralásai bűnös Embereket életükből
fel-emel, a maga szerelmis Állai nekünk adja,
Sz. Szellem világot és tamit, bűneiket meg-
bocsátja, és vigye az örök dicsőségbe is fel-vészen.
A Sz. Állai nevezeti a Kezdelem olyan szóval, a melly
a belső részektől (mint a méhek) és azoknak meg-
indulásokat jelenti Luk. 1. 78. 2 Kor. VIII. 15. 1 Jan. III. 17.
a mellyel azt adja értésünkre, mintha az Isten,
látván a mi nyomorúságunkat, ugyan belsőképpen
meg-indulna, mint mi emberek meg-indulunk,
mintegy meg-habozodnak belső részeink, midőn va-
lamely felebarátunknak nagy hiányát látjuk; mint
meg-indul az édes Anya, midőn az ő kedves gyer-
mekének betegségét vagy halálát látja. Ez a Ke-
zdelem az a Gratia misericordiae, a mellyről azt
mondja az Apostol a Letériben: Kezdelemből tartat-
tatok - meg. Ez a Kezdelem a bűnösnek menedék he-
lye, a nyaralásainak orvosága, az Isten engedelmese-
lisének, indulgentiájának tárháza, a mellyből párl-
lanak

lanak mi-reánk minden jó-adományok és tökéletes ajándékok: Ez az Istennek ama' kedves kaja, mellyel a bűn-botránatot kiáltja; az ő keze, mellyel magához int és hívogat; az ő Királyi-híre, mellyhez bizodalommal járulhatunk, hogy igazságoságot nyerjünk és legyenek találgatásunk az alkalmatos időben való segítségül te Sid. II. 16. Ez a Kegyelem az Istennek olyan munkája, melly a beteget meg-gyógyítja; a síroment vi-oasztalja; a Valót világosítja; a tévelygőt meg-teríti; az el-vestet fel-keresi. még pedig: a miur illő igen meg-jehezünkkel ingyen való kegyelem, a mellynek semmi oka és fundamentuma mi bennünk nincsen; hanem egyedül az Istennek ki-mondhatatlan jóság. Egy szóval: Ez olyan Isteni Kegyelem, a melly egyenesen ellenébe tette az emberek telesheditének, a mint ezt az Apostol igen világosan tanítja Rom. XI. 6. itt a Letélelben is e-kettőt éppen ellenbe teszi az Apostol egymással, minden azt mondja: Kegyelemből tartattatott meg, nem a telesheditésből. E' hat az Apostolnak értelme ez igében: Hogy a mi meg-tartatásunk vagy idvességünk nem fundáltatott a mi érdemjünkön, hanem egyedül az Isten kegyelmének, meg-mondhatatlan igazságnak munkája.

II RÉSZ.

Hogy ezt annál világosabban meg-értünk, vizsgáljuk meg a mi idvességünknek dolga annak rendi és mintájá grátsai szerint. Ezt a mi idvességünknek dolga úgy is teleshedités szerint.

münk elejébe, mint ama Jákob lajtorjáját; és ennek akár
 melyik gráditrát tekintük-meg, mindenkéé é ugyan
 írva: Gratia! Gratia, Kegyelem. Negy nevezetes grá-
 ditrai vannak a mi idvességünknék: A Választás; az
 El-hívás; a Meg-igazítás; a Meg-ditörítés. Rom. VIII. 30.

Itt a Választás a fundamentum: az El-hívás a Törvény;
 a Meg-igazítás a Sz. hely; a Meg-ditörítés a Szentek-
 nek Szentsé, a melyben az Isten szándékján az ő di-
 törésében. Lásunk mindenkében a Kegyeelmet.

Ami az EL-VÁLASZTÁST illeti: é nyilván nevezetetik
 az Isten kegyelmétől való választásnak Rom. XI. 6; mely
 ezt írja, hogy ebben az Isten nem nézi érdemünket, tie-
 lekedésünket; hanem egyedül nagy kegyelmességéből kö-
 nyörül rajtunk. Az Isten é dolgokban nem úgy teke-
 dik mint ember. Ha a Király valamely Tisztu akar vá-
 lasztani, azt azért választja, hogy annak tudományát,
 értékét, természetét kedveli: Ha Házas akar érvéni,
 olyan Mester-embereket választ, a kik az éntefee al-
 kalmatosak; De az Isten, midőn az Embert választja,
 nem azért választja, hogy jó, hanem azért, hogy a ke-
 gyelem által jó legyen. ezt igen nyilván tanítja az
 Apostol, így szólván w 4: Az Isten el-választott mindet,
 hogy legyünk Szentek és feddhetestelenek; úgy hogy a Szent-
 ség nem ok az Isten előtt arra, hogy mindet el-válasz-
 tson, hanem inkább annak az Isteni el-választásnak tül-
 je és gyümölte. erről mondja ismét másként az Apo-
 stol.

Istol: Nem az akarói, sem nem a' futoje, hanem a' könyörüli
 istene. Kérlek, vedd-fel, mi lehet az emberben annak az
 oka, hogy el-választassék? az hogy jót akar terekedni? Im
 az Apostol ellene mond, így szól: Nem az akarói. De
 azt mondod: talán hát az az oka, hogy igyekezünk ne-
 veredni, clébb-clébb haladni a' jótan? de epröl is azt mond
 ja: Nem az akarói, sem nem a' futoje. Isak meg-marad
 ház mindenekben az Isteni kegyelemnek munkája ei tekintet.
 Meg-tetrik ez, a' hircz Kisdédjeinek állapotjából is: Ugy
 látjuk, hogy ezekben semmi jó-trekedés mintsen, a' mely-
 nek az El-választásban helye ei tekintet lehetne; mert
 némellyek igen kisdéd korokban meg-halnak; még is az id-
 vezítő azt mondja: Illyenkei a' mennyeknek országa Mat.
 XIX. 14. Rom. IX. 15. Ezen dolgar munkája az Apostol az
 Esau és Jákob példájában. Fel-tűri az Apostol, hogy az
 Isten azt akarta, hogy az Abrahami Sene magva ei örökösej
 legyen Isakban is nem Ismaelben; De erre azt mondha-
 ta volna patárlí: Nem kell ezt tudátni; mert Ismael is
 síolgálatól, Isak pedig Sárától az Abrahami Sene felesége-
 től született; azonban Isak még nem is született vala, mi-
 dön már Ismael némménni vesztettségét ki-mutatta: az-
 eis, hogy ezt az Ellenvetést ei nehersej az Apostol meg-e-
 löred; már példát hoz-elő, ugyan Esau és Jákobot. Kér-
 lek! mit találz ezekben, a' miért egyiter az Isten inkább
 kedvelte, mint a' másikat? Mindeml azon-egy Atyának és A-
 nyának gyermeke, egyszer is mind fogantattak, egyszer is mind

Születettetek, egy házban egy iskolában neveltettek, és
 hogy az ő telerkedeteknek valami tekintet ne legyen,
 azt mondja az Isten, minck előtt valami jót arany
 gonoszt teleredtetés volna: Jakóbat szerettem, Esanrt
gyűlöltem; A' nagyobbak szolgál a' kisebbeknek. Így marad
 meg az Istennek kegyelmébe választása; melyről ifjúsít
 így szól az Apostol: Az Isten el-választott minket az
 ő avaratjához jö- kedre szerint Efes. I. 5.

Lássuk máis az EL-HÍVÁST, melyet Isten minket magá-
 hoz hív, hogy az ő országába bi- iktasson, a maga esmé-
 retére juttasson, az ő hozzá való szeretetre fel- ger-
 jesszen. Ebben is nyíltan fel találjuk az Isten ke-
 gyelmét, a' mint azt igen világosan tanítja az Apostol
 2 Tim. 1.9. De talán azt monderé, Vagynak olyan em-
 berek, a' kik természet szerint is valami jóra hajlandak;
 azis az Isten az ilyeneket látni is hívja az idressig-
 re. De jegyezd- meg erre azt, hogy az Isten kegyelmén
 kívül, a' Sz. Irásban, minden ember egy irakít. és mint
 a' bűnben meg- holt; mit tehet pedig a' meg- holt ember
 abban, hogy a' koporsóból ki- jöjjön? Hiszem minnyájan
 valok vagynak, s a' mennyei dolgotat nem láthatjuk;
 ha ujjá- nem születünk nem mehetünk be a' mennyett
 országába. Azonban azt tanítja S. Pál, hogy a' mi
 hitből mintsen bűn az Rom. xiv. 23. s hit nélkül lehet-
 tetlen Isten előtt kedvesse lenni Sid. xi. 5. mindeleltét pe-
 dig

dig a Hittre nem hivatunk, mintson egyéb bennünk a bűn-
 nél; mitsoda indíthatna' s kötelezhetni hat az Isten az-
 ra, hogy velünk jól tessen? Azert meg-marad itt is egye-
 dül az Isteni Kegyelem. Isten idvezitőnk maga azt mond-
 ja: Halókat adok néked Atyam, hogy el-vezetted ezeket
 a bűnöktől, és meg-jelentted a' bűneidnek. Mat. XI. 25.
 miből esett pedig ez az Isten jelentése? meg-felül Jézus is
 azt mondja: Jól vagyon Atyam, m. e. volt a te jó kedved.
 Hogy az Istennek Hivatála nem talál minket olyan álla-
 potban, a' mellyben valami méltó-voltunk és érdemünk
 volna, igen ki-tetül ama' haszatos befiedből, Dech. XII.
 mellyben elő-ádatik, hogy midőn az Isten az Izzellel jó-
 vetziges a'raus kötni, miképpen találta őt. Illyen példá-
 jat talál az Isteni Hivatálnak az Abraham példájában:
 mit látott az Isten ő benne az ő el-hivatása előtt? egyebet
 nem, hanem báhoányozást; de minekutánna el-hívta, ke-
 gyelmével meg-ékesítte, és tette a' Hivótnak Atyárá. Ve-
 gyül-fel St. Máté Evangyéliát: Ez egy ado-pedő vala,
 egy olyan Jést, a' ki a' Szegénység az ado-pedőben me-
 gazgaj vala; az illyen ember igen gyülöletet fogott lenni,
 de minekutánna Jézus kegyelmével az ő terins s el-hív-
 ja, szent emberé is Apostollá letten. Illyen kétség kívül a'
 Maria Magdalena példája: Ez az ördögöl el-fogultak va-
 la, s tal-nem olyan vala mint egy his porol, de mineku-
 tánna Jézus meg-prabadita s el-hívá, lön egy his Paradisomma.

Mi vala Sanktus, midőn a mennyeből Jézus meg-
szólítja? Egy ordító Országnak, egy kegyetlen Tigris, mely a Jézus
tanításának véreket szomjáhozra vala; De mit be-
lefejtik vele Jézus? azt hogy legyen neki egy válasszott
Édénye a kegyelemnek predikálásában. Mik valának
az Efesusi Emberek, a kiknek az Apostol írja ezt a
Levelet? Bű-bajosok, bűntényezők, ama nagy Diáni-
nal Dajjának imádói; de midőn az Isten reájok ti-
kintet is az idressigner utjára hívta, lettek Szentek
és Isten kegyelmének Édényei. De honnan lett az? meg-
írja az Apostol: Kegyelemből tartattatok meg.

A harmadik gradus a mi MEG-IGAZÍTÁSUNK. Ebben
ki-tetitek az Isteni kegyelemnek igen nagy munkája.
Világosan azt mondja erről másutt az Apostol: Meg-
igazultunk ingyen Isten kegyelméből. Lehetetlen is,
hogy a mi meg-igazulásunk magunktól legyen; mert
a Sz. Irás egészen kiáltja: Kintsem senki a' ki nem
visszernek: minnyiján meg-~~csin~~ sokakban: a' ki azt me-
ri mondani, hogy ő nem bűnös, meg-tralja magát és ha-
zognal találhatik. Sz. János pedig azt írja, hogy a' ki
tral egy parantzolatot háj ir által, az az egész Törvény-
nek meg-rontásában bűnös. Ha azért senki mintsen
a' ki nem visszernek; tehát az embertől magától a'
Meg-igazulás nem lehet; mert lehetetlen, hogy az Isten
igaznak ítélje azt, a' kit lát is tud bűnösnek lenni.

Innen fog azt mondja, 1x. 2. 3. Míródon igazíthatna- meg
 a' halandó ember magát isten előtt? Ha perlemi akar vele,
 nekiz ezer sava is egyet nem felelhetne. Ama' nagy Sz.
 Király a' Dávid is így szól arról: Uram! ha a' bűnököt meg-
 tartándod, kitoda állhat meg előzed? De a' mi ide igen
 illik: minelutánna Sz. Pál az embernek isten előtti való meg-
 igazulásáért solat szólott volna, vigyve azt mondja Rom. III. 28
 Ezt mondjuk hat bizonyossággal, hogy az ember meg-ija-
 zul hitből, a' Törvénynek telkedetét nélkül. Etséd itt a'
 telkedetékben, akár a' teremonia, akár az eröltösi tör-
 vénynek telkedetét; de mindemket ki-zeleddi. Schar
 itt is minden tulajdonitak egyedül az Isteni Kegyelme-
 innen enelli Dávid Sol. xxxii. Boldog a' kinek el-feder-
 tetű bűnei, és a' kinek Isten nem tulajdonitja a' veset-
 Nem azt mondja a' Profeta: Boldog a' ki szent és tisztá;
 mert ilyen mintzen is e' világon; hanem az a' boldog, a'
 kinek bűnei meg-bocsáttattak. Majtt megint így szól Dávid
 Ha a' bűnököt sramba veszed, kitoda állhat meg; de te nyi-
 lad a' bocsánat. mintha mondana: E' Istenem! mit talál-
 nek én magamban, a' mivel magamat igazíthatnám?
 Im' előttem vagyon Betzabé, kivel magamat meg-metszoltam
 keramban az Uriás ártatlan vére mellyen ki-ontottam;
 a' te Törvényed engem kárhoztat, lellem-ermeletti vádol,
 ellenem bizonyít; midőn azért magamban illy meg-hába-
 radott vagyok, te veid vetem sramcimus, keled ligg in-
 galmas nekem; m. tudom hogy kegyelmes Isten vagy. Er-
 re

re nével az Apostol is így inti a Szentek Síd. 10. 16.
 Járuljunk az Isten kegyelmének Királyi Széke el-
 bé, hogy találjunk igazságoságot. nem azt jorolja,
 hogy az igazságnak Széke elébe menjünk; mert ott
 meg nem állhatunk; hanem igazit a kegyelmünk Szé-
 ke elébe. Bizony ha az Isten igazságnak Széke el-
 bé járunk, ottan volna a minél is, mint a Sa-
 lamon Széke, a melyen XII. Oroszlánok őriznek vala;
 és azt mondhatnók mint a Jelen. VI. 16. Heggel epe-
 tel van és rejtet el mint annak színe előtt
 a ki a Székben ül. A' kegyelmnek Széke hat az, a'
 melyhez járunk, nem azért hogy ártatlanságunkat
 hántogassuk, hanem hogy bűn-botsáratot nyerjünk.
 Így szólott erről régen Bernard: A' bűnösnek igazsága
 az Istennek igazsága. Így szól azért az Istenfelő-
 ember: Vallyon mivel keresnék én Isten előtt vala-
 mi érdemet? dicséredhetem beszédemnek tisztaságá-
 val, holott meg-fertéztetett ajakom ember ragyog?
 Vallyon elő-állhatok tiszta gondolatimmal, holott kör-
 nyálméltulán szívem ragyog? Vallyon kérdéshetemi
 tökéletes tudédeimmal, holott gyarorta azt tolehe-
 szem, a' mit nem akarok? Vintzen e' felékben semmi
 bizodalom, hanem minden reményfőlem ragyon-
 tsak az Istennek igazságában. Itt pedig kell va-
 lamik igazságot az Isten Széke előtt be mutatnom, a'
 nem az enyém; mert minden én igazságom ottan mint a'
 meg-

meg-fertéztetett ruha Esa LXIV. 6; hanem az Igasság az én Megváltó Jézusomé; és állhat meg az Istennek szeme előtt; mert az Isten azt tekekedte, hogy az ő fia lenne mi-érettünk bűné, hogy mi lennénk Istennek Igassága ő benne. Ezen Igasságban kirán Sz. Pál meg-állami, midőn így szól: Azt aratom, hogy találtsam a Krisztusban, mivel mintem nekem Törvényből való Igasságon, hanem a melly a Krisztusban való hit által vagyok. Fil. III. 9.

Menjünk mai az utolsó vagy negyedik gráditra, a melly a mi MEG-DITSÖITETÉSÜNK. Ebből is igen nyilván hitetik, hogy kegyelemből tartattunk-meg. Ha meg-gondolod az örök életnek ditsőséges voltát, éppen meg kell vallanod, hogy nem a mi érdemünkből, hanem tőpán és tisztán kegyelemből vagyok. Erősíti ezt maga is az Apostol Rom. VI. 23, mondán: A bűnnek Joldja a halál, az örök élet pedig Isten ajándéka a mi Úrnak Jéhus Krisztusban. Igen böltsen is simefen szól az Apostol: Ha e kettőt aranta volna egymással ellenbe-temni az Apostol, így kellett volna ki-mondani: A bűnnek Joldja az halál; az Istennek Joldja pedig vagy fizetése az örök élet; de nem így szól; hanem az örök életet világosan az Isten ajándékának mondja. a Bűnnek kétség kívül is méltán Joldja és fizetése a halál; de az élet nem a mi tekekedeteinknek Joldja; hanem Isten ajándéka.

TUDOMÁNY.

A mi idvességünknek egész dolga, az El-választástól fogva a Meg-ditsöitkezésig, éppen nem a mi érdemünkből, hanem

Egész

135.

gyedül az Istennek igazságának fundalati. Vilá-
goston azt mondja az Apostol: Regulemböt tartattatok
meg a Törvénynek telekedete nélkül. De bővebben is
e Tudományt meg-mutogatni igen könnyű dolog; melly-
ben is im ezekre kell figyelmeznünk:

Ha valaki azt akarja állítani, hogy vagyon valami érdeme
az embernek, mellyel az idvezítést érdemlené; tehát an-
nak fel kell azt tenni, hogy annak a jó-telekedetnek
mellyel valamit akar ~~teher~~ érdemleni, olyannak kell
lenni, id a melly magától és magából legyen; mert
ha mástól vagyon, világosan ki-látik, hogy azzal,
mint más munkájával, semmit nem érdemel; sőt in-
kább annak, a kitől azt a tehetséget vette, nagy
szolgálatul és hálaadásossággal tartozik. Mai pedig
minkiml minden jóra való tehetségünk tral az Isten-
től vagyon. Fil. II. 13. Ugyan is azt mondja az Apostol:
Senki a Jézust Urának nem mondhatja, hanem a
Sz. Lélek által. 2. Ha valami érdemet akarunk
keresni, szülség, hogy a mi telekedetünk tökéletes és
minden hiba nélkül való legyen; mert ahol hiba
vagyon, ott inkább a botránatnak vagyon helye, mint
a fizetésnek; e hettő pedig, a hibának el-engedése
vagy meg-botránása, és az érdem éppen, nem állhat-
nal meg együtt. Kitoda pedig az emberek között,
a ki azt mondhatná: Tisztá az én szívem, és semmi
bűnt nem telekedtem? Vallyon hol találja olyan
embert, a kinek az Isten azt ne mondhasse, a mit
az

az Egeszi Angyalnál Jelen. II. 4. Vagyon ellened való szem.
 3.) Ha valaki akar érdemei keresni, sütség, hogy a tselepe-
 det és a jutalom arany bir egyenlő s egymáshoz mérhető
 legyen. Vallyon ha te a te Királyodnál egy gyémántot
 vagy egy kis bokréta vizet, kívánhatod, hogy azert tö-
 gedet a te Királyi Székébe ültessen? Mai pedig mitro-
 nagy külömbösig vagyon, a mi tselekedetünk ei az ösök
 élet között, azt akarja is láthatja: a mi tselekedetünk
 trak rövid ideig tartó, a jutalom pedig u. m. az mennyi
 boldogság, öröme való: a mi tselekedetünk hiánosod,
 az örök élet pedig merő aron töltettség s teljesség. In-
 nen azt mondja az Apostol: A mit mi most szenved-
 dünk, ingyen sem hasonlítandók a ditióséhoz, mely nekünk
 meg-jelenik. 4.) Az holott érdemei keres az ember, ott
 ki-relephetik a kötelesség arany adosság. Ha az Adós a
 költsön adónak meg-fizes, azzal magának semmi érde-
 met nem keres s nem keres. Ha az ilyen Adósság fizet-
 tö Törvénybe hívna azt, a kinek meg-fizes, Micsit nem
 ad azert ő neki valami jutalmat, ugy hiszem, a Tör-
 vényben semmit nem nyerne. Mai pedig mi Istentől val-
 túl életünk, léteünk, morgásunk, gondolatunk
 beszédünk; mind ezekkel azert körtünk vagyunk
 az ő szolgálata. Innen maga az Idrisítő azt mondja:
 Ha mind azokat meg-tselekedtetik is, melyek nélkül pa-
 rantoltattal s. a. t. Luk. XVII. 10. Mind ezekkel azert a jó-
 ki minden kétség kívül való viláossággal, a mit fel-tessz
 a Tudományban, h. a mi Idrisítőnk Gúgy az Isten kezébe
 USUS

az Egeszi Angyalnál Jelen. II. 4. Vagyon ellened való szem.
 3.) Ha valaki akar érdemet keresni, sütség, hogy a terepe-
 det és a jutalom arany bir egyenlő s egymáshoz mérhető
 legyen. Vallyon ha te a te Királyodnál egy gyémántot
 vagy egy kis bokrotat veszel, kívánhatod, hogy azért te-
 gedis a te Királyi Székedbe ülteszen? Mai pedig mitoda
 nagy külömbösig vagyon, a mi tereledetünk és az örök
 élet között, azt akárh is láthatja: a mi tereledetünk
 csak rövid ideig tartó, a jutalom pedig u. m. az mennyi
 boldogság, örökre való: a mi tereledetünk hiánosod,
 az örök élet pedig mérő azon töelleteség s teljesség. In-
 nen azt mondja az Apostol: A mit mi most szenved-
 dünk, ingyen sem hasonlítandók a dicsőséghez, mely nekünk
 meg-jelenik. 4.) Az holott érdemet keres az ember, ott
 ki-relepszetik a kötelesség arany adosság. Ha az Adós a
 költsön adónak meg-fizes, azzal magának semmi érde-
 met nem keres s nem szeres. Ha az ilyen Adósság fize-
 tő Törvénybe hívna azt, a kinek meg-fizes, Micsit nem
 ad azért ő neki valami jutalmat, egy hiszem, a Tör-
 vényben semmit nem nyerne. Mai pedig mi Istentől re-
 beszédünk; mind ezektől azért kötelek vagynak
 az ő szolgálataira. Innen maga az Idrerítő azt mondja:
 Ha mind azokat meg-telenedtetem is, mellyek nélkül pa-
 rantoltattal s. a. t. Luk. XVII. 10. Mind ezektől azért a jó-
 a Tudományban, h. a mi Idrerítőnk függ az Isten kezében.
 USUS

USUS MON. Lássuk hát már mire int és serkent mintha ez
az Isten kegyelméről való Szent Tudomány. 137.

Elsőben is, Szerelmes Atyámfiai! fogassatok színde-
len az Isteni Kegyelem szeméttel és szívettel elött. Az em-
beri elme olyan meg-veszett és meg-habóditott, hogy
noha tapasztalja a maga szegény és nyaralásai voltai,
de még is le nem vetkeri a kevélység. Igen igazságot
azon, hogy valamit tulajdonítson a maga erejének.
A régi pogány Bölcsész az ő bölcsességében felette igen fel-
számláltak; mert az alították, hogy minden ő vértelős,
minden ő boldogságot magától ragyon; innen az Isten
igen meg is fogta őt az ő bölcsességében. De még a Ke-
rejtveiben is trakt meg ragyon az a vélekedésnek né-
minem gyökere; ki kell hat ezt a szívől egészen
jártani; mert ez igen nagy vétek; mert ez által az
Istennel dicsőségét ragadoz el. Ha a Templomnak
szent edényeit, az Oltárnak ikerségeit el-lopor, ragado-
zod, valyon nem vagy Szentgyőző? menjid inkább
leledret ebben a bűnben, ha le vonod az Istenről az
a tisztaság, a melly trakt őt illeti? Ha azért azt aka-
rod, hogy meg-adj Istennel a mi az Istené, ha nem
átarod Istennel magadban való bizakodással meg-besz-
szentani, mondjad azt az Apostollal: Kegyelemből tar-
tattan-meg, és nem a Törvénynek tetteiből.
Másodszor, hogy e bűn annál inkább el-kerülhesd, monji-
le minden te érdemedről, és tagad-meg minden te tette-
ke.

kedetidnek érdemlő méltóságát. Ha ide valaminet ragasztod
a magadébol, leg-ottan meg-kiscsébbited az Isten kegyelmét.
Az mondotta régen Augustinus: Az Isten kegyelme nem
leszen kegyelem, hanem ha győzsen ingyen-való leszen. Ber-
nard Doktor is azt mondotta: Az én érdemem az Istennel
„nagy irgalma: Nem fog el a jój érdemem, mivel nem fog
„az ő irgalma. Az Urnak iralmát örökre énkeltem. Az én i-
„gasságomat? Uram emlegetem a te igazságodat.” Ne gondold
hogy az égbe fel hághass a magad erődből: É' ha' olyan
igyekezest volna, mintha hegyet ravnál a hegyekbe mint
régén az Oriások, hogy az égbe fel-hághának; de ezen
igyekezeted hamar le-üti az Isten egy mennyiével. Jufson
esetekbe mint jára Esau: fut, fárad vala, hogy vadat se-
zeren az Athyánal isáknak, és el-vegye az első-falott-
nak áldását; de el-veszte azt; Jákob pediglen ott-hon ma-
radván, és Anyja tanátsá' fogadván, el-nyeri. Valakik
jgy vadásznak az idvesség az ő érdemek és Töredékből
való igazságok által, el-vesztik azt; De a kik a kegyelemre
figyelmeznek, mint Jákob az ő Anyja tanátsá'ra, meg-
találják. Jákob régenten tusalodik vala amas Anggal-
lal, a ki őtöt meg-támarta vala, meg it győzi azt; de nem
fegyverrel és erővel, hanem fiáissal és könyöggéssal. Horx
jgy tusalodik te it, keresztény ember, az idvesség az
Istennel; ne hanyjad elve érdemedet és igazságodat; hanem
kerjed ő tőle alázatossággal a kegyelmé. Kértesd ama 24
Vencúr Jelen. V. 10. 11. Kik koronázolást le tőre tesznek val-
last

139.
lást az Istennel irgalmáról. Valamikor gondolkodol ama:
Ditóségről, melyet az Isten neked tart s jgeit, mondjad
ezt: Nem nélnék Uram! nem nélnék, hanem nevének
adjad a ditóséget a te kegyességed s igazságodért.

Harmadszor, gondoljatok meg, Szerelmes Atyámfiai!
mitoda hapsos és drága gyümölcsöket termő Tudomány
ez a Kegyelemről való elmelkedés. Előbb is: Az igaz
Keresztényi tudományak trimere az, hogy az Istennel
adja egészen a Ditóséget, a mely öre. miben adhat
pedig nére nagyobb ditóséget, mintha meg-vallod, hogy
a te kegyességnek oka és eredet tsar az ő kegyelme?
Ha ezt meg-vallod, abból származik osztán, hogy az
Isten előtt magadat meg-tazadjad és meg-alázad, és az
ő Jóságát örökre emlegessed. Ha magadat Jn előtt
valamiben fel-magasztalod és dicsőíted, abban igen ha-
maz meg-talalkozol; de a magad meg-alázásában
soha meg nem találkozol. Lám S. Pál Apostol a har-
madik egle ragasztatott vala, még is a felől nagy büncös-
nek és idétlennek nevezte magát. Kérlek! ne rőved ama
fel-fuvalkodott Fariszust, a ki magát másoknál jobbnak
tartja vala; hanem, inkább ama büncös Publicanust, a ki
így imádkozik vala: Isten légy irgalmas nekem szegény bű-
nösnek. Örvendez, hogy olyan Tudományod és Vallásod
ragyon, a mely minden felől az Jnt dicsőíti, és azt ki-
időztető kegyelme. Ha a S. Vallástól el-állasz, fel,
hogy mikélyt el-vérsz valamit az Istentől, ő Felsége a te

a' te kevélységednek ellene áll, és úgy meg alá, hogy többé
 fel nem kelesz. Ha érzed magadban, hogy meg-igazitattál;
 hogy kegyes szent életet élés; hogy a' mennyei ditsőségre kö-
 szültes és végvárosod, vadd-meg nagy háladikkal, hogy mind
 ez a' te szívedben az Isten kegyelmének munkája; mert ő
 tőle is jönnek mireánk minden jó adományok. A' planta nem
 a' maga erejé, hanem az égből le-szálló esővel erejé és a'
 Napnál melegé által; úgy, hogy mi nevérdünk a' jobban
 nem mi töltünk ragyon, hanem a' Mennyei Atya ad elő-men-
 netelt. David rájon nem a' maga erejével, hanem az Iste-
 el Istennél nevével mene a' Góliátra s úgy győze meg. Sap.
 xvii. 45. így mi is, ha valami jobban elő-menetünk let látjuk,
 ne tulajdonítsunk azt a' mi erőnknek, hanem adjuk azét egész-
 szen a' ditsőséget az Istemnek. A' Pók magából erefti-ki az
 ő háloját s a' méh az ides mézet; de nem úgy, ragyon
 a' mi természetünk: Valamin a' Manna az égből szállva
 la le az Izrael fiainak tápláltatásolra; sőt in így valami
 jó mibennünk ragyon, onnan felljül ragyon, In ajándék. G. 11. 8.

VSUS CONS. Ha igazságot keressz a' te lelednek, Oh! miben ta-
 lálhatsz nagyobb, mint az Istemnek drága kegyelmében?
 Ha az Isten elcibe kellene menned a' magad igazságodban s
 érdimedben, úgy járnál mint Mozes, midőn látta az Isteni Fel-
 séget s hallotta a' nagy mennydörgést; meg-felomlonél és el-
 futnál, mint Adam az Eden kertiben: Monban, ha ma-
 gad igazságodban bízol, méredé magadat biztatni, hogy abban
 mind vég meg-masak? Oh méh gyenge fundamentomon
 épült ház volna ez, ha el-jöne a' szélvész; ha pedig az

191.
Te kegyelmében bízol, mit félsz? hiszem az mag all örökké.
El-cselé a te bűneidben? ihon az Jn kegyelme, a mely
fel-emel tégedet; mert mint az Atya fiain, egy könyö-
rül az Te az őtöt felötön. Ha meg-nevelkedtél a te
bűneid; a hol börtönödik a bűn, ott börtönödik a kegyelem is.
Rom. V. 20. Régen az örön-Víz felhívul-halásta az
Azarát és Kankafus hegyeit; de az Istennel igazalma
a hegyeket is felhívul-mulja. Az Jn az a kegyelme a
bűnosnek menedék helye; itt talál magának nyug-
odalmas Lóth, Dávid, Sámuel, ama Bűnös asszony
Luk. VII. A' kik a kegyelmen kívül keresnek magoknak
nyugodalmas, nem találhat magoknak egyebet hanem
törjést, mely az ő lelkeket szenvedja, és tsak olyan
fige-fa leredik mint Adam, mely az ő bűneiket el
nem fedezi. Ketszteshet az ember magai életében
a maga kegyességével; de midőn el-gő a halálnal
oraja, akkor támad-fel a lelki-esméret is vadalmi len-
di, mielőt támaszkodott illy gyenge nád-fálhoz, a mely
nem tsak el-romlott, hanem őtöt keserűsen sebesíti is.
Egy nagy Tudos Kardinális rejez J. Bellarming) a kinek
mágnak tudománya e vala, hogy az emberi tölede-
térnek foras tulajdonison, mag-győzöttetvén az igaz-
ságnak erejétől, rejezete jlyen vallást tett: „Itt van
embernek maga igazsága bizonytalan, és a haszontalan di-
toredei veszedelmes, bátorosabb az embernek egyedül
az Istennel igazalmasságában bízni, és nyugodalmas az ő
ke-

kegyelmében keresni. Ugy is ragyon ez; mert embernek
 a maga erejében bizoni igen gyenge is bizonytalan; de a ki
 az Isten kegyelméhez támaszkodik, lásd mint dicsérik Rom.
 De azonban kérlek, Keresztjén Atyámfiai! Midőn ez a ke-
 gyelem így biztos, ne gondolkodjatok úgy, mintha a kegye-
 ségre, a Delila életben való hunnyódorafia hiúna benne-
 teret: bizony e nem arra való, hogy restsége tanítson
 bennünk. Tudom én, hogy régtől fogva ezt a kegyelem-
 ről való Tudományt edzalmazzák az emberek is azt mond-
 ják: Ha a kegyelem ily hathatós az emberben; tehát tájas-
 ut nyitja a bűnökben való élésre; szaporítsuk a bűnt, hogy
 a kegyelem nevedjék. De azon kell éppen önműnk, hogy
 a mi Tudományunkat éppen ezzel az Ellenvetéssel
 lövöldözik; hiszen Pál hitiben ragyonk hat; mert az ő
 Tudománya ellen is ezt hántozatták; De bizony ő meg is
 felelt rája. Maga mondja: Meg-maradjunk-e hat a
 bűnben, hogy a kegyelem nevedjék? Távol legyen, úgy
 mond. Távol legyen, hogy a kegyelem utat nyisson a bűnre.
 Bizony ez a kegyelem tral. azole, a ki alázatos is töredel-
 mes járul meg-ternek Istenhez, s nem a magok bűnökben
 meg-marado lakmerője. Azt mondja David: Uram! té-
 nálad ragyon a kegyelem; de utánna tépiert is: hogy tíf-
 teltefel. Azt mondja Pál Apótol is Tit. 11. 11. 12. Meg-jen-
 lens az Istennek járulító kegyelme, mely arra tanít S. a. t.
 Mit kíván mi tölni a kegyelem? Hálaadatoságot; hogy

meg-csmerjék a mi Istenünkkel joroltai, ei ezert ötoi
 ditöitöül. De mimódon ~~vigye~~ vigyer ez a haládaton-
 ság? A' Szent és kegyes éles által. Vedd fel, kelek, ke-
 resztjei Lélek! Az Isten a kegyelem által hívott teged
 a magával való békeségre; hát te hartot indítasz
 ellene? öpre-es ispedi a Sátánnal, hogy az Isten or-
 száit ostromoljad? Az In' meg-mofott teged a Je-
 sus vérevel; vallyon azért, hogy meg-törj a fertőre? Ö
 meg-mította mindegy az ő szívét s ki-terjesztve véreit
 hód, hogy menny hozzája s találj ő nála nyugodalmas;
 tehát éles fejjével megje ellene, hogy szívű fertőse?
 Oh! hogy lennél oly gonosz, hogy mindeztánna bün-bo-
 tránatot nyertél, mas ez után még gonoszob lennél?
 Hogy lennél olyan ostoba, hogy midőn az Isten tené-
 ked az eget ajánlja, te a portot keresnéd? Az In' öriz-
 zen, Szerelmes Atyánkfia! az ilyen gondolatokról! Ha
 így élnél viszka az In' kegyelmét, alább való lennél
 a Sátánnal; mert ő, mivel nem vette az Istenet azt a
 kegyelmet mellyet Te, nem élhet viszka véli; de midőn
 te vette, s meg nem betűllöd, menthetetlen lédsz
 az In' Sere előtt. Ne gondold, hogy midőn én a de-
 gyelemre tanítlak, el-vonjalak a jó-tölekedeteknek
 gátoelítől; jót inkább azt tanítom, minél többen ves-
 ted a kegyelmet, annál kötelessébb vagy a kegyességre s
 e' Szentgy nélkül senki az Isten meg nem látja. Bernardus
 Bona opera sunt via regni, sed non causa regnandi. Bi-

Bizony ha bi-akarsz menni ama' Ditsőségbe, mellyet az
 Atya Isten készített, a' Fiú meg-nyert, a' Sz. Lélek meg-
 szűkséges hogy járj a' szentsígnél utján; mert az Idrerítő
 Jéhus is így emeltetett fel a' Ditsőségbe. Midőn az Apostol
 azt mondja, hogy kegyelimből tartattunk-meg; azt veti után-
 na: Ő alkotmányi vagyunk, kik teremtetünk a' Jéhu Krisztus-
 ban a' jó-telkekedeckre, mellyet készített Jn, hogy azok-
 ban járjunk. Világosan azt tanítja az Apostol, hogy kegye-
 lemből 's nem telkekedeckből vagyunk a' meg-tartás; de azt
 mondja utánna, hogy a' jó-telkekedecknél utján kell járni
 Jánosnál hat ezen a' királyi uton, a' melly vízen minket
 a' mennyei hazába. Ne mondjuk ama' gonosz fiót. Vétkez-
 zünk, hogy a' kegyelem börtölködjék. Mondjuk inkább: Haggjuk
 a' bűnt, mivel az Isten kegyelmesei reánk tekintett: ha meg-
 vigasztalt egyszer bűn-botrátó kegyelmével, ne borszong-
 tunk újabb vétkeinkel: Ha meg-szabadított az átlól alól
 éljünk úgy, mint Istennek áldottai, áldván és dicsőítvén ő-
 töt lelkünkben minden tehetségünkben: Ő meg-váltott min-
 ket magának; szolgáljunk hat neki lélekben és igazságban.
 hogy az ő kegyelme által el-vigezzen futásunkat, meg-győz-
 ven ellenséginket, mehecsünk-be amaz örök nyugalomra,
 az holott az ő dicsőítet, a' Kegyelemért, mellyel minket
 meg-tartott, szüntelenül énekelj. Amen.

Fordította T. Deji György Kollegam ő Kéglme
 's méltónak tartottam. le-írni. 1754. éven.
 N. Enyeden. d. 18. Januárj; midőn hírei hall-
 jul 's olvasunk vala, h. a' Japó hit szentel innepét
 hagyta 's a' többit csalta róla.

1.

SZIGETI ISTVÁNNAK Enyedi Prof. KÖNYVREGÉSEI. 1719-ben.
Pestisnek idején; mellyel éltek FEL-ENYEDEN.

I.
Nagy és Szudálatos ISTEN! ki feljebb magasztaltattál hatalommal
és ditsőséggel minden Istenek felett. Abrahámnak Istene! Te vagy
örökli áldott Isten: Tejedet illet minden ditséret: Tejedet ditsé-
nek a' magar egék, a' Nap, Hold, és minden fényes trillagok: te-
gedet a' föld, a' mellyet fudváltál; és minden földi állat; mert
te éretted, te általad, és te töled vagynak mindenek. Az Adamnak
minden fiait te rólad térsnek-vallást; mert, te-benned élnek, mo-
zognak és vagynak; te térsz velük jól, adva nekik mennyből
csót, és termő időket, és be töltvén eleddel és örömmel az ő szívüket.

A' te ditséretedet hirdeti a' földön, Oh nagy ISTEN! királtképpen a'
Nep, melly a' te nevdről nevezetik, és a' mellyet a' te ditsője-
gedre tekintettel, formáltál és készítettél; ugyan a' mellyben
igen ditséretes és tudálatossá lenél: Neked szentel linnyeke;
neked tart sz. Gyülekezeteiket, neked fogad fogadásokat, és ne-
ked teljesíti-meg azokat.

Mi is, mi URUNK! te Szerzed, és a' te közelebb való legeltetésed-
nek nyája, minden-nap el-jörünk: meg-hajtjuk magunkat a'
te Szentségednek Sámolya felé; reggel a' te igazságodat
befeeljünk, este a' te igazságodat emlegetjünk. Mostan is a' te fel-
magasztalásid forognak a' mi szájunkban, és te vagy a' mi éne-
lünk, Oh mi ditséretünknek ISTENÜNK! mert méltó vagy.

Melly drágák, mi ISTENÜNK! a' te mi-felőlünk való gondolatid!
és azoknak summájod melly igen nagy! meg-beszélenök azokat,
de a' fővenynél többet. Mikor még nem volnánk; sőt mikor
még a' hegyet sem születtek volna, rendelést-tétel mi felőlünk a'
mi jönkre; mellyek nem tettek mintha a' haragra, hanem az id-
vesség-

2.
vességnak el-nyerésére; Sőt minden jó igét, mellyet el-gondoltál a
te szívedben felölünk, a te könyvedbe írtál, hogy arról annak idejében
meg-emlékeznél a mi jónkra, Oh embernek Szeretője!
Nem is mulék-el, Oh jó ISTEN! csak egy jó ige is mind abból, a
melly végbe nem ment volna. Tündalatos mesterséggel állottál min-
ket a mi anyáinknak méhekben; e Világra be-hoztál nem a te es-
mérteken kívül leső Szülék által; s oly nép hozott, a mellynél vag-
nak a te Testamentomid, és a hazudni-nem-tudo Istennek bizony-
ságtételei; abban az időben, mellyben az élet és hallhatatlanság
újabb világosságra hozatott, a' Kristus' ditsőséger Evangélioma se-
rint. Voltunk természetünk szerint a' tisztátalanokból tisztátala-
lanok; a' bűnökben meg-hóltak; de szültél minket újonnan az élő
Isten fiaivá, és az Isteni életre meg-elevenítettél, hogy kedvelenél
az Istennek jó és kedves álarajjas. Híven tanítottál minket tette-
mőségünktől fogva: Voltunk mi sötétség, de minékiül helyet és re-
adta a' szenteknek örökségében a világosságban, és tőltél világos-
sággal a' Krisztusban; Sőt tetted a' Mennyei Atyának, hogy a' mel-
lyet el-rejtettél e világnak böltséitől, meg-jelentetted e Világ-
nak böltséit minékünk. Haragnai fiai voltunk; de meg-intettel
minket a' meg-békélésel befede által, hogy távoztatnók-el a' jöven-
dő haragot. Hathatossá tetted az igazságnak Befedését mi bennünk
arra a' mire ki-üldötte azt; hogy sírel hinnenek az igazságra, s
jundal pedig temenk-vallást az igazságra; mert e' nem mi tö-
lünk vagyon vagyon, Isten ajándéka ez, hogy senti ne ditsékedjék
Sőt ugyan te, Oh VILÁGOSSÁGOKNAK ATYA! ki-hírdél minket
a' köz nép körül, a' böltségnél Oskolájában, ama te erőt szerint
a' mellyel hírtad a' sötétségből a' világosságot, úgy féltetél a' mi
szívünkben, hogy a' Jésus Kristus ortájan féltél Isten ditsősége' és
mereténél világosságot, a' nekünk adatott kegyelemnek mértéke se-
rint, közölkünk egyebekkel is. Úgy fel-építettél minket, nagy kegyelmi
ISTEN

ISTEN! és úgy meg-erősített minket a te kezéd, a kegyelemben,
a mellyben állunk, hogy még eddig abból is nem estünk; mert Isten
erejétől őriztetünk, hit által, a jövőben megjelenő dicsőségre.

Szudálatosa tette rajtunk, ISTEN! a te kegyelmességedet, a mi meg-
vigasztaltatásunkra, mostan fen-forgó itéletidnek és trapásidnek
idejében is. Felette igen meg-haraguttal. Oh erős ISTEN! zomb
és éger a te haragod lörös-környül egyaránt: nem kedvezte a
Proféták hegyin is, és a Városnak, a mellyet választottál, és
a mellyben látható módon helyheztetted a te lakásodat; de né-
kiünk még is mind eddig kedvezett a mi igazságot Istennünk, és
nem adott minket fegyvernek eledelül, a mellyre fel-emelt az ő
Angyala, hogy azzal trapkodjon. Külömbőliger tett az Isten e Tár-
saság között és a föld népe között. Mi e mai napon is trak-
hallottuk szomorúan másoknak esetéles; minket pedig nem ille-
tett a veszedelem: láttatta az Isten az ő dolgait az ő Szolgáin,
az ő Szabadításának dicsőségét az ő fiain. Menyirel nagyobb
pedig a mi Istennünknek kegyelmessége, hogy ezt a Szabadítást ex-
demeslenekkel telekedte; mert mirel ragynál jobbat azónál,
a hitet mai az Ur Angyálának töre meg-febessített, vagy a fi-
ba is alá-tasított? És ha az igaz is alig maradhat-meg, me-
nyirel nagyobb itéletre tartjuk magunkat méltóknak azónál, a
kiket ártatlan-korokban ragadott-el a Mindentható bűnlájsának szel?
Kinek volna hát minétünk maradnunk jobb, mint te-nálad, Oh mi
ISTENÜNK! holott volna egészegebb lakoznunk, mint a Felsége
Istennek a nyékában? A mi Szivünknek reménsége te vagy, Oh
Menyeknek ISTEN! te vagy a mi köziklünk, Oh Szeregnek URA!
Légy azért minékünk Segítréggel, mikoron leltünkig hatott az ite-
let; fordítod hozzánk ismét a te orzádat, és mindjárajt meg-n-
jultunk, Oh mi Segedelünknek ISTEN! Rejts-el minket a te ol-
talm

4. talmadnak rejtek-házában, míg a te haragod által-menyen. Légyen ez a kitziny hely a te Fiaidnak futottainak mentég-helye, mint régen Soar a Lothnak: találjanak ebben te előtted kedve a te Szőlőid, lám kitziny hely ez, hadd nyughassanak itten, ne éjje-utól öket a veszedelem. Mi hasznod is volna, ISTEN! a mi verűmben? miért il-
letné miattunk az ellenség gyalázzal a te nevedet? e' Szeg pedig a te nevedről neveztetik; ne gyomláld-ki a mit a te kezed plántált.

A' mi ISTENÜNK Városáért, a' Prófiták fiainak szállásolcsit nem tar-
tostathatjuk-meg a mi szónkat, Oh mi URUNK ISTENÜNK! mi-
vel abban a te öldöklő Angyalod pusztitt. A' te Szörnyű ítéletid-
nek ártadáfinál hírére, Sírni abban az ő Tapjai, Sálban járnak az
ő Venei, fohászodnak a' Prófiták, somorinak az ő Szürei, és ő
maga nagy keserűségben vagyon; mert nem kedve a' te semed: meg-
utalad a' Siont; meg-utalad annak innegétt: felhöt vetittel az ő
imádsága eleibe; és ugyan ki-önted abban a' te busnájodat mint
a' tüzet. Oh, mi URUNK ISTENÜNK! meg-vertted mindenestül
a' te Gyülekezetedet? nintzené semmi gyogulda annak verűségének
hol vagynak a' te régi igalmasságaid? Oh Változhatatlan ISTEN!
Meg-kegyelmez vala régen Sodomának, ha őt igazak találtat-
nak vala benne; gonoszabb vagyoné itt Sodománál? a' hol te tisztel-
tetel, és a' hol a' te neved tisztán hirdettetik. Meg-kegyelmeztél ré-
gen Ninivének, ama' nagy Városnak, a' kültő maga-meg-alázásáért,
és azolcsit a' kik kültömbbégget nem tudnak vala tenni jobbei bal ke-
zek között; a' te Városodat, mellyek a' te nevedről neveztetnek, ne-
szánjai-meg a' te Lelked? nem szánjai-meg a' te népednek földét?
Vetkezünk mi, és hamissan teleredett a' te Képed; de miért tenned-
ki Szidalomra a' te népedet s örökségedet? miért illetné borsúság-
gal az ellenség a' te nevedet? miért nem törlöd-el inkább a' te néped-
nek álnokságát? Arany a' miképpen meg-veri az Ur az ő ellenégeit,
azonképpen verie az ő örökségét? azon-egy büntetése lézene mind kettő-
nek

Hi

Térj

Térj

nek? Sőt inkább, Oh Szent ISTEEN! hadd éljenek az igazak az ő jó-trelekedeténél gyümöltreivel, hogy hamisságra ne vessék kezüket, és ne mondják: Mit használ nérem, hogy az én kezeimet ártatlanságban mostam?

Hintessenek-meg, az Isten-felők' házainak külsőbbjei, az Isten Bűrányának véreivel, hogy mellözze-el azokat az öldöklő Angyal: Ama' gyóltba öltözve Tejsjin jegyezze-meg than betűvel, az élő Istennek petrével, azoknál homlokolok, a kik fíznak mind azokon az utálatosságokon, a' melyekkel meg-fertéztette a Föld; hogy a' Pusztító ne illesse azokat. Vagy, ha ugyan nintzen trák egy igaz is, amaz egyetlen-egy Jésumnak áldozója, a' melyet jó kedven illatoztal, nyerje-meg te-tőled, Oh ISTEEN! mint régen Jeruzsálemnek, hadd szánja-meg a' te lelked a' veszedelmis, és mondja ezt az öldöklő Angyalnak: Elég immár; hadd-el! Ha az emberek gonoszokká lettenek éi meg-fertéztették a' földet, miért nem tisztítod-meg azt, hogy kegyelemmel fordulj hozzá'?

Téj-meg, mi Istenünk ISTEENÜNK! hozzánk, és újítsd-meg rajtunk a' te kegyelmességidet: éljünk és ne haljunk-meg, hogy dicsőítsük a' Sion leányának karmiban a' te trüdalator kegyelmességidet. Mig pedig a' te haragod el-műlik, adjad, mi Isteniségünknek ISTEENRE, hogy, mint szentek, legyünk ugy el-leszültek, hogy, ha kiből halálóban meg-áharod dicsőíteni magadot, hallhasson-meg azoknál lelkel az igazaknak halálokkal.

Téj jól, ISTEEN! a' te Házaddal; abban a' Lévi háza népével, a' mely tamítja a' te ítélésidre a' Jákóbot. Téj jól a' te Gyülekezeteddel a' Scholákkal. Téj jól a' Keresztény Országokkal éi a' mi Országunkkal. Legyen emlékezetben te előtted a' mi Királyunk éi az ő Háza: a' mi fő Kendeink, és azok között a' te Házadnak Dajkái, a' mi Patronusink éi Patronáink. Jöjön-emlékezetben
mostan

6.
mostan te-nálad, Oh ISTEN! a jó-tétemény, a mellyel a te Háza-
hoz voltanak, nevezetesen a mellyel a közelebbi drága időben a Szen-
telhez lőnek, midőn az ő falattjolat, Proféta nevében a te Fiaid-
dal meg-orták; mostan, Oh! mostan érezek - meg hafinat, az
ő igazságoknál ör és az ő házod. Tegy jól a te Háza-dnak fok-
képpen süllőlködő Szegényeivel. Legyen áldás az Istennek, eger
Izraelén. Minket oh mi jó Istenünk fedezzen-bé e' reánk bört-
lando ejtzealában a te óltalmadnál paísa minden gonosz ellen. Amen

ILKÖNYÖRGÉS.

Örökkévaló, Mindenható Mennyei Felség! Szergeled URA, Izra-
elnek ditsősége! A te igazságod mint az Istennek hegyei, a
te igazalmasságod mind az égig. A te Szíved, ISTEN! kezdettől fog-
va van; ifélet és igazság annal erőssége, melly ebben áll, hogy
a kik hamisan treléfeznek méltók az halábra; és, hogy te meg-
fizetsz kinek-kinek az ő treléredeti szerint.

El-szemed ugyan, Oh nagy ISTEN! Sokáig nagy békeségeren a go-
noszolat, a te kegyelmességednek és békeséges-tűrésednek gárdy-
sága szerint, és azzal is serkentéd őket a meg-térésre; de mi-
den azt semmiben hajtják, meg-fizetsz nekik nyomorúsággal
és haraggal, melly annyira gy, hogy azt senki meg nem oltathat;
mert a Szent Isten nem tagadhatja-meg magát, nem hallgathat
mind örökre, és nem tűrheti, hogy a gonoszokhoz sokáig hasonlónak
láttassék a Ditsőséges Isten.

Mit mondjunk, ISTEN! e' mai-napon teelőtted, és mit mondjon a
mi Országunk? Bizony heverünk a mi Szegen-vallásunkban, és
a gyalázat emézt minket; mert el-hüldötted a te Beszédet mi-
hózzánk, a mellyben süntelen hallattad velünk ama' jolat: Ha
engedelemmel hallgatándotod engemet, e' földnek jorával éltek;
ha pedig nem, fégyre emézt-meg titeket, és ki-okád benneteket.
a jó

a' jó föld, a' mellyen laktok; De a' mi Népünk nem figyelme-
zett az Urra; Sőt azt mondotta az ő szivében: Békesség lesz
énnekem, ha az én szivemnek gondolatiban járándok ir. El. kül-
dötted, nagy ISTÉN! a' te Lelkedet, a' ki által bizomságot tet-
tel a' bünről; de ellene-állottak és keserűséggel illették őt.

Meg-profétáltattad ottan-ottan, Oh igaz ISTÉN! az Enochnál a' te
kedves Szolgádnak Lelkével és szavával: Ime el-jő az Ur az ő
sőt ezet Szentével, hogy itéletet tegyen mindenek ellen; de sokan
váltak a' kiz azt kétségben hozták, azt mondván: Hol ragyon az
Ur el-jövetelének ígérte? és a' Profétáknak látását, melyre i-
dőre valóknak tartották. Alá tekinté az Ur az égből, és látá
hogy minnyaján el-hajlottanak; látá hogy minden test meg-vesz-
tejtett az ő utát; látá, hogy a' mi Fejedelmünk Sodománál Fe-
jedelme, és a' mi népünk Gomoránál népe; látá, hogy teti-
től fogva talpig nintsen e' testben épség; látá, hogy éppen be-
tehetted a' föld lábóinak gonoszságának száma. Annaoláciit
nem kések az Ur a' Verzelemmel; trínála magának halálát
fegyvereket, mellyeket az ő engedelen népe ellen ki-botrásom
s ki-lőjön, hogy ezt meg-nyomozitra és a' porig meg-alázra.
Alig nyugodott vala meg a' föld a' fegyvertől, s az Ur ismét fej-
vert támaszta; sőt szivöltséssel imé a' Föld' határan lako Po-
gány népnek, melly nagy hamarsággal el-jöve, és a' mi Népünk-
nél nagy rést prédánál el-vir.

Oh gonosz Nemzetiség! hamissággal meg-techelekedt Nép! gonosz
Mag! nem vére míg ir szívté magát; nem színek-meg borshon-
tani az Izraelnek Szentit. Sőt míg a' Jnda ir, az Istennel gyö-
nyörőséget ültetése, nem termé meg az edes szőlöt, és nem tite
meg az Urhoz tellyes szíve szivint. Itta hol az ő Városiban Sz. Gyi-
les gyűjtetett, képmutatásoknak gyülekezeti vala: ha hol böjt hirdet-
tetett, nem léleknek gyötirésével ment véghez, hanem azt techelekedte
minden

zal-
szem-
id-
er-
lok-
2
u-
Ames
ra-
a'
fej-
gy-
go-
dag-
ri-
l
ja;
hat
rlo-
a'
es
mi-
Ha
k;
tut
a' j

8.
minden a' miben gyönyörödött: meg- trufoltatott az Isten és az ő nta
és e' tiszteletéről el- mondhatja az Isten: Illyen é' a' Bőjt, a' melyre
parantoltam, és az Ur előtt kedves nap? a' ti- töleth. rendeztetett in-
nepel terheme vannak énnékem; el- fáradtam azoknak viselésében.
Sőt a' te Szolgáidban is, Oh Sz. ISTEN! nem találtál tökéleteseget,
és még a' te Urimiddal s Tummiddal meg- ékesített Fejfiad is sok-
képpen ingerletlenek tégedet.

Minelőláért, midőn az egész Népek gonossága kiáltana tehorrád, le-
szálál, Oh igaz BÍRO! hogy meg- látnád, ha ugy ragyoné? és ama' hettio
trappással kezdél keménykedni a' mi Népnél leánya ellen. Azt mirel-
ted, Oh nagy ISTEN! hogy az éhségnek miatta, a' kedves gyermekeiből
Anyáknak is szemek irigylene az ő fejjeire és kedves gyermekeiből,
hogy meg ne osztaná azokkal az ő-falattjait. De mind ezzel is nem
múlik- el a' te haragod, hanem fel- huzra lön a' te kezéd, hogy Dög-
lált is ragasztanál a' mi Népnélhez, hogy a' mi földünk lenne a' ta-
lón- fogva való és el- tökéltet pusztulás. Fel- hágatód, Oh igaz
Itéletű ISTEN! a' halált a' mi ablakainkra és a' mi palotáinkra,
és azt mireléd, hogy a' koporsó is igen ki- terjessze az ő háját, hogy
le szálljonak oda a' Tiszteletűek, és a' kik a' földön gyönyörűséggel
élték, a' közönséges sokasággal együtt.

Felette- igen meg- haragudtal, Oh mennyei UR! nem kedves semmi
a' te szemed és a' te kezéd; még az igaz is alig maradhat meg; és ama'
te kedves Embereid, a' Noé, Job, Dániel is, a' magok igazságokkal ne
szabadithatnának meg senkit, hanem csak magokat. Sőt ki- rájod,
ISTEN! szemünk látára az igazat is a' hamissákkal együtt: el-
közelgetett minden testnek vége. Minelőláért, a' te búsulófod mi-
att, Oh ISTEN! szomorú a' mi szívünk mibennünk, jaj minélünk
és az Erőseinek sziveit is el- fogta a' félted, és zúzógnál a' mi
szemünknek látára miatt; és mirelhoggy a' mi életünk is kétségbe
löttünk, jaj minélünk, mert felette igen meg- nyomorítottunk!
Nem E?

9.
Nem menekedik-meg, ISTEN! a' te haragodnak napján, a' te Názire-
reusidnak serege is: el-szélesítéd azt; meg-csözlátéd azt. meg-
parantvold a' fellegetnek, hogy esőt ne adnának a' te kertedre
hogy parlaggi lenne; és mi is hervarunk a' mi Szegyen-vallásunk-
ban, és ugyan azon gyalázat emélt bennünk, mivel-hogy soh-
képpen vettünk. Segítségül-hivunk téged, de nem hallgat
meg; reggel keresünk, de nem találunk-meg; mere gyűlöltünk
a' börtöreges, nem engedünk annak tanátrának, és sokképpen
meg-utáltuk annak feddéseit.

Oh nagy kegyelmű ISTEN! maddig haragszol? mind öröklé égé a' te
busulásodnak tüze a' mi Némünk leánya ellen? Híjába terem-
tetted a' Földet? nem azért, hogy emberek lakják azt? miért
öblitened-hi azt mint a' farakat? Ugyan nem kedves a' te
szemé a' te választott népednek is? és a' mi Istennünk' Városi-
nal, a' mellyek felől azt mondottad: Ez helyet kedveltem,
itt lakozom, ezt választottam magamnak. Nem könyörülsz,
Oh könyörül ISTEN! a' te Városodon, a' Profétáknak hegyén?
a' hoz készülsz, hogy ki-holtörtesed onnan az Urnak dicsőségé?
arany-trak nem térsz ki különböget az igaz és a' hamis között?
azon egy vége léfene mind kétfőnek? és a' Földnek igaz ítélési
Bírója nem trélednéki igazságot?

Néked, Oh mi URUNK ISTENÜNK! igazsági, miénk pedig az ortra-
pirulár, mind azáltal a' mellyerű mi velünk tréledéted. De ha
a' mi bűneink meg-tartándod, kitóda állhat-meg? nálad ragyon
a' kegyelmű hogy tróteltefel. Vegyend elöl minke a' te igazsá-
ságid: gyogytad-meg minden mi bűtségünk. Térts-meg, ISTEN!
minke, és mi meg-térünk; elerents-meg minke, és a' te Neve-
det segítségül hívunk: állas-helyünkre minke; mutasd meg
a' te ortadat, és meg-szabadulunk s. a. t. Amen.

Nekez disputálta, a' Nehai Szigeti István, hogy a' Pestis el-ragad: melly-
köl valóánál is vagy öt Deák Tűserei is.

III KÖNYÖRGE'S BÖJT VASÁRNAPRA. 1739-ben.

Irgalmas, Kegyelmes, haragra képedelmes ISTEN! Nagy Irgalmasságja
 és Igasságn Szent UR! Meg-tartod a' te irgalmasságodat ereny-
 len, és el-veszed a' hamiságot, a' bünt, a' vétke; de a' Bűnöst bünt-
 tetlen éppen nem hagyod; sőt meg-látogatod az Atyáknak álnol-
 ságot a' fiaiban, és a' fiának fiaiban; mert tisztább a' te szemé-
 mindem a' gonosságra nézve. Nyomorúság, és szerongati vesze-
 delim minden gonoszt-treledő ember lelkenek; mert nyilván va-
 gyon mennyből az istennek haragja az embernek minden hamissá-
 gól ellen. Hallgatsz ugyan Te, Oh SZENT UR! földön, midőn a' Föld-
 nek László menten-mennek a' gonoszbán, és a' te szóra, sőt ke-
 mény fenyegetésedre is nem akarnak meg-hunyaszkodni; mert
 nagy-tűrhető vagy. De midőn a' te hozzá-kiérednek gazdag-
 ságát meg-utálják, és az ő szíveinek keménysége szerint gyűjtik
 magoknak a' haragot a' haragnak napjára, akkor meg-fizetnek
 kecs hirtelen busnlással és haraggal.

Oh! böldey népek meg akkor is, a' mellyek, midőn a' Te itéletid ál-
 tal mennek a' földön, meg-tanulják az igazságot, el-hagyják
 gonosz utaikat, és igazságot kezdnek treledni: minden ő ha-
 miságaik nem jönnek emlezeretbe; el-váltottatod a' gonoszt, a' mel-
 lyet el-gondoltál volt, és örvendezik ő rajtok jöt treledve ő véle-
 mer irgalmas és könyörülő az UR a' mi ISTENÜNK!

De jaj a' Föld lakosinak, a' midőn, mentől inkább otortatnak,
 annál-inább nevelik a' bünt! Jaj az el-fordult Nemzeteknek,
 melly nem veszi a' fenyegetés, és az Urnak dorgálására meg nem
 nyáborodik! Jaj, Oh bizony jaj a' Vakmerőségnek fiainak, a' kik
 meg-átalkodnak az ő gonosz utaikban és az UR feddésével nem
 gondolnak! Mert nem akar az Ur tovább kedvezni az ilyen ember-
 nek

nek; hanem fel-gerjed az ő busulása a Val-mező el batoro-
 dott Neje ellen; meg sem óltatik mind addig, mig nem el-veszt
 azt, mig nem pusztára teszi annak földét, mig nem teszi az
 átokká, álméltodásá, és fö-törvállásá minden Nemzetet
 között az ég alatt. Meg-índul a Mindenható az ilyen Otom-
 zetig ellen forró meg-índulással, úgy hogy ama három Fej-
 fiát is, az igaz Noe, a tökéletes Job, és a bonyo Dániel, az
 ő igazságokkal senkit akkoron meg-nem szabadíthatnának.

Mit mondunk mi, Oh UR ISTEN! e mai napon? és mit mond-
 janak a Földnek Lakói ez időben? Bizony ki-költ az erős Isten,
 hogy itéletet telerakdjék a földnek finén; bizony ki-tette az
 itéletnek székét: bizony jölitotta a népeket és törvényt mon-
 dott: bizony ki-mert a káthortató Sententia: Menjetek el
 en előlem, a ki fegyverre fegyverre, a ki Dög-halálra dög-
 halálra. Nyilván el-telének az UR tűrésének és Várato-
 zásának esztendői: nyilván be-tölt a föld hamiságának mér-
 teke: nyilván nem akar többé kedvezni a meg-haragutt Isten:
 nyilván nem akar meg-tenni befalásából valamig véghez
 nem viszi, a mit el-vezerett, hogy telerakdjék.

Oh! mert nem valánk engedelmesek a mi URUNK ISTENÜNK
 jó beszédének: nem figyelmestünk az ő Prófétaira és Szóháira
 a kiter hozzanék küldött: Meg-Szegtük a Sz. Irigyet: ál-
 tal-hágtuk és meg-rontottuk parancsolatit, a melyekben
 kell vala jármmul, hogy jól lenne dolgmul.

Előnkbe tette az UR az halált és az életet, az átkot és az ál-
 dást, hogy válasszanok az életet; de minékmul tett a mi
 utaink szerint való járat, a magunk veszedelmére.

Finstil

Tüctél még ekkor is, Oh hosszú-tűrő ISTEN! minket; de mi a te hosszú-tűrésednek és várakodásodnak gajdagságával nem élünk a meg-térésre, hanem vissza-élünk testi bátorságra, békeségre ígérve magunknak, ha a mi szívének kedre szerint járunk is. Még kemény fenyegetésedre is, Oh ISTEN! nem lágyultunk meg; Sőt találtattak a mi népünk között föl tanszókat is, a kik ezt mondták: Hol vagyon az ő ítélete való el-jövetele-
nek ígérti?

Annalokéért be követték az Uról az ostor is, és a mi földünk különböző-külömbö trapaásokkal büntetették mint Egyiptom. De azokra is nem meg-hajla, hanem meg-keményüle a mi népünknek szíve; és, ha mikor meg-alázta is magát, csak ideig, míg a trapaások fulya tartott; de mikelhen tágnlt az ostor, kiki a mi régi utunkra vissza-tértünk. Így fárasztottuk mi az Urat a mi pártolkodásunkkal; így bosszantottuk vakmerőségünkkel az Izraelnek Szentit.

Miképpen azért a mi Népünk meg-sokasította a viszkálkodást, és is, oh remény, de IGAZ BÍRO! meg-hitkereséd a trapaást, és ki öntid busnlásodat a földre, mint az öron-víz.
Ezt mondjuk vala nagy bátorsággal: Békesség! Békesség! de imé el-véréd a Békesség a földről, és járólél a meszse levő Pogányoknak, kik nagy sebességgel el-jövének; és öfve-hívád a mi félelmünket mint egy innyp-napra. Kivül emészté a fejver, belöl epevte a rettegés, az iffat is, a szívet is, a tetszést is, a ven' emberrel együtt. De ezzel is nem mulik-el az Urnak haragja, még is fel-hurva lön az ő keze. Az

Azért tudálatosan meg-öregbitéd, Oh Borszu-állo ISTEN! a mi ve-
 reséginket; mert hozzánk ragasztád a Dög-halált is forro busn-
 lárodban, és meg-nyitád a koporsó száját, hogy alá-száljanak
 abba a mi népünknek titkeltetési, és törönséges sokasága min-
 den kímélés nélkül, és legyen a mi földünk kietlen puszta. De
 ezzel is nem látjuk hogy el mult volna az Urnak haragja, meg
 is fel-hurva van az ő karja.

Mind ezek miatt, Oh nagy ISTEN! elő-vétel minke a sírnek ves-
 tegése, és a léleknek keserősége: még a mi életünk is kétség-
 lős minékünk. reggel azt mondjuk vala: Ki tudja, ha estrei
 élünk? estrei azt: Ki tudja, ha reggelt élünk? Faj! jaj!
 minékünk a mi népünk leányainak vesesége miatt!

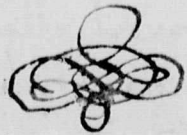
Oh! ha mai veje volna gonoszinnak! De felő! Oh bizony felő,
 hogy a mi megtérhetlenségünkért, ki-ne omoljon ujjalag,
 az Urnak haragja, mint a tűz! Oh! felő, hogy meg ne há-
 martafta az igaz Isten az otort, ama' rettenetes nagy tra-
 pafolat, miglen tellyességgel el-veddünk a jó földiöl, melyet
 adott a jó Isten a mi Atyáinknak örökségül! Mert mi-
 az UR az Országna fiait ma is, egész napon ki-terjeszt-
 ven az ő kezeit, mondván: Terjeter-meg fő-fogadattan fiad,
 én meg-gyoggyitom a ti álnokságitokat. De kitroda a kieszte
 venne magát, és meg-jobbította volna utát? Serlentgeti az
 ő szolgái által, ébreszti a kégyes Magistratus által meg-ti-
 resze, börtölésze, fírássa: de bizony kiádkodod UR ISTEN!
 Ére a Bört mellyet parantoltam? és méltán panaszolhatód.:
 És a

Ez a nép tral szájad közelitt én hozram, de az ő szive tőről
vagyon én-tőlem. Felső azt ne mondjad: Áitroda kívánta tőletek,
hogy az én pítvarimot nyomdokrátok: a' ti-tőletek vendeltetett in.
nepekcs gyűlöti az én lelkem; menjeter-el én-tőlem képmutatónak
magra.

Mind ezekben, Oh nagy ISTEN! tied az igazság, miénk az ortia-
rulás. Te igazságot treleleped, Oh földnek igazán ítélő BIRAJA!
mi pedig herczind a' mi Szegyen-vallásunkban. De még is el-
vetnéle minket, Oh hívőges Teremtő! Oh Könyörületességnek
AITVA! Ha Abrahám nem tud is minket, ha az Izrael nem
esmei is minket, minthogy el-távoztunk az ő nyomdolatol, Te
URAM! mi Atyánk vagy, a' te nevedről nevertetünk mi; nem
vérszenci hát minket elől a' te igazságságid? Sőt emlékez-
zél-meg, Oh kegyes ISTEN! az esküvésről, mellyel meg-es-
küttél magadra, mondván: Elek én Isten; nem alarom a' bű-
nösnek vérszedelmét, hanem hogy meg-térjen és eljen. Emlékezél-
meg szent fogadásidra, mellyelben a' meg-térő nagy bűnösöknek is
kegyelmis és engedelms ígértél. Meg-kegyelmeztél régen
Ninivének, a' te szent Szövevényeden kívül lerő nagy Városnak;
keresztvény szent Esmereteden lerő Népeidnek nem lemméle ke-
gyelmis? Meg-kegyelmeztél vala az égisfel-hatott gonosságn So-
domának, ha tíz igazak találtatnak vala benne; Sőt a' meg-
sententjártatott Jerusalemmel, ha egy igaz találtatik vala abban;
Talam találtatnak ez, Harában egynekány igazak: Amaz egy-
igazait aragy-trak, nem kedveznéle?
Sőt, Oh SZENT ISTEN! ha a' bűnös meg-tartándod, Áitroda áll-
hat meg? Vegyene-elő hát minket a' te igazságságid, és kegyel-
meztél-meg minélünk. Fordíts jó kedvű ortia mihozánk, mi
Kegelemis

Kegyelmes ISTENÜNK! és váltottad - el a gonoszt, melyet elle-
 nünk el-gondoltál: Szűnjék - meg ellenünk gerjedező haragod,
 és ujtód - meg a mi napjainkat mint róttanak a régi időben, mi-
 kor a mi Istenünknek világosságában járnak vala. Ne hagyj
 azút minket, mi Könyörülő Istenünk! a mi hamisfogadunkban
 meg-rothadunk; hanem hajtsd a mi szívünket magadhoz, hogy
 engedjünk a te Szódnak, és hogy szorgalmasan őrizni - meg
 a te Szent parancsolatidnak őrizetis. Térítsd - meg, Oh Isten!
 minket és meg - térítsd; és meteld - környül szívünket a
 Valmerősigtől, hogy meg - térheszünk, és Te is meg - térhesz
 mihozzánk, és békeségednek sokaságába vízsza - állított Ke-
 resztjei Népeiden vigadhas, mint vigadtál Atháinban, a mi jónakra.
 Erősítod - meg, Oh kegyes ISTEN! a te igazságaidat azolon,
 a kiket meg - maradtáronak fiainak és leányainak neveztek eddig,
 a Magon, a melyet meg - hagytál az ujjolag el - szaporításra.
 Építod - fel, nagy igazságaidból a romlást, a melyet tett
 bozson - álló kezűd, nagyon meg - indult bűnösökben. Sőt öl-
 tőd - meg a mi még néhol emérintő túrnak maradtait, a mel-
 lyet gerjesztett vala méltó haragod.

Seregeink URA ISTENNE! állás helyünkre minket mindenestül:
 Látasson rajtunk oltadnak világosságát, és mi meg - ujjolunk,
 és nem távozól el tőlünk; és a Te Kezvedet Segítségül hív-
 juk, a JESUSNAK, ama te Kerékny Fiadnak nevében, mind-
 örökké. Amen.

A. CAROLUS VI. Fegyverinek Török ellen való szerentjeéert An. 1739.

Felleges, Mindenható **ATYA UR ISTEN!** Seregeknek Ura **ISTEN!** Kijé az erő, az Ország, a birodalom, mennyen és Földön örökkön-örökre. Nintzen az Istenek között olyan mint Te; nintzen ki veled éjjen, az E-rösek között, hatalommal és ditsőséggel; Oh Ditsőségnek **ISTENE!**

Fundáltad a földet az ő orzlozin, mely soha örökké meg nem morzsol. Támasztottál, Oh mennynek **ISTENE!** a földön Birodalmas, mely is soha örökké meg-ne romoljon, és állandó legyen mindenha. Emeltél ebben Királyi-Széket, és fel-kented a te Királyodat Sionon a te Szent hegyeden; a te Fiadat, ama' hatalomban Istennek Fia: Ezt tettél, **ISTEN!** urra és Krisztusá. E' mi Urunknál mondotta az Ur: **Urak-kodjal a te ellenséged között, miglen vetem azokat sámlójul a te lábaid alá.** A' Keresztység, **UR ISTEN!** ez a te Fiadnak Orz-sága: ebben rajon az ő Birodalmának Páltrája, a Sz. Evangyelion: Ez a te Szabad-akarát szerint való Népe, mely rajja a te Királyodnak a JESUSnak nevét; a mely titelteli a Fiút mint az Atyát; a mely vireli bomlolan az ő jegyét.

Oh **IZRAELNEK DITSÓSÉGE!** miképpen lön tehát, hogy be-jövének a Pogányok a te örökségedbe? miképpen lön, hogy a te Sz. Templomidot meg-fertéztették? És a JESUS neve bosszúságára épitett kaporná-kat meg-solasították? Oh miképpen lön, hogy a te JESUS nevét való Szoháidat, rász szerint keserű rabágra el-hatolták, rász szerint azoknak testiket a fegyvernek és a meresi vadoknak hányták elédélül? Lám, Oh **UR ISTEN!** Te ígérted, a te Sion hegyén fel-kent Királyodnak, hogy nékie add a Pogányokat örökségül és a föld-nek határit birodalommal; Micsit lön tehát Izraelben, hogy pogány Uraságnak Széke, és a JESUS nevével ellenző Hatalmasra emelje-fel magát, és ollyammá legyen a Keresztységnek nagyobb és szebb része mint a hien eleitől fogva a Krisztus nem uralkodott?

Világot gyujtottál vala, Oh Világosságodnak **ATTYA!** az Evangyelion által
 és fele

e' Réhes Világon, Világosságot a' Sötétben, és a' halálnak ár-nyékában medrbe ültő Nepele között is. Oh miéit lön tehát, hogy ama mélységből fel-jött tudománynak füstje, olly szelgesen el-fogja és meg-setétté a' Keresztény Világnak eget? Hogy-hogy engedéd meg, hogy a' hol Te náppalt teremtetél, ott helyet ta-laljon az ejtözara? Igérted, Oh UR ISTEN! hogy a' melly Nép nem szölgelend a' Krisztusnak és az ő Országának, az min-denestől fogva el-vész. Oh! miéit lön tehát, hogy mai több ezereztendeinél, a' miolta a' hajdon virajzó Asiai és más Keresztény Ekleziák, az öket nyomorgató, és a' JÉSVS hititől szakadásra kényszerítő Pogányok Páltrája és kegyetlen ural-kodása alatt nyögnek? Ugy adtd a' Sionon fel-ment Ki-rilyadnak a' Bixodalmat, hogy meg-rontra vas-verzsióvel a' né-kié engedetleneket, mint a' trex edényt; Imé pedig a' Király Krisztushoz engedetlen, és ötöt az ő Székéből ki-taszítani jár-ndikoro Pogány nem meg-romol, hanem sokszor szerentésen tre-lereszik a' Krisztus Országá ellen.

Támajtottál beszédben, jelében, és tonda-titelében nagy Profetáé Izraelben, a' Názáretből való JÉSVS, kemény fenyegetés mel-lett, hogy a' ki ötöt nem hallgatja, Te meg-keresed azon: Imé pedig ama' Hamis, ötöt betömellő Profeta, Oh melly régi idő-től fogva, nem tral bintetelen maradt, hanem nagy méltóság-gal ül, és tanít a' Keresztény Gyülekezeti között.

Emeltél, Oh ISTEN! e' népemben is, és ez Országod-fiai között a' Krisztusnak Széke, Szentséte Templomolat, Ottárolat, a' mellyeken, az ő Neveben, jó-illatot tegyenek tenéked: De, Oh melly sok ízben el-jöve az az Assiriai nagy folyó-víz, el-lepte

az Immanuelnek földét, és el-seprerte annak minden éhességét és dűlőjét.
 A' mi Urunk Istenünk nevében zárlót is emelt a' Keresztjénél, nem
 egyszer, hogy erősen trelekedjék a' kőborló és a' földnekrontója ellen;
 Te, Oh melly Sorsroz futamt-meg a' JESUS nevé kiáltó Sereg, a'
 Hamis Profeta Seregeinek trimeréi előtt! Oh melly öltron, oh melly
 inggen, Oh melly sokszor adad-el, ISRAELNEK URA! a' Keresztjének
 néi táborás a' JESUS nevé betemelő, Nap-keletieknek kezébe!
 Esméjnk, Oh nagy ISTEN! a' mi bűneinket, és a' mi hamisságink
 mi előttünk vagynak. Bizony vitkerest az Izrael, és azért ada-
 tott el; azért nem állhatott-meg ellenségai előtt. Mi tőlünk is mi-
 belőlünk vagyon a' mi gonoszunk; mert Te töled szabadulásnak
 és békeségnek lett volna. A' mi Atyáink vitkerestek, és bizony mi is
 vitkerestünk és hamissan trelekedtünk; azért nem kedveztetél Te;
 azért lett rab-szolga a' Keresztjénél az ő Gyűlölőinek.
 Már elintin, Oh ISTEN! szemre hanytad a' Keresztjénél, hogy
 el-hagyta az elébbi szeretést. Oh! bizony e' lesz vala a'
 Krisztus Tanítványainak meg-eméltető bélyegei, ha szeretik vala
 egymást! Szemre hanytad, UR ISTEN! az első Keresztjének
 nek a' botránkörtatást; Oh! bizony jajt kiáltott a' mi edes Atyá-
 ránk a' botránkörtatónak! Szembe fogtad, UR ISTEN! a' Ke-
 resztjén Ekleziát a' lajgy-melegségről és burgóságtalanságról, Oh
 mivel untathatta volna meg magát inkább, mint a' sem hő sem
 hidegséggel! Szembe-fogtad a' Vigyázatlanságról; Oh bizony az
 a' földes Solga, a' kit az ő Ura, mikor meg-érkezik, vigyázert
 talál! Szembe-fogtad az el-bizalodottságról; Oh nagy nyara-
 lyája a' lélekeknek, ha ki magát gazdagnak mondotta, mikor nyo-
 moslat, nyaralyás, szegény, val, és meritelin volna!

De mi, e' mai napi keresztjének, mivel vagyunk jobbak eleinknél?
 Söt vallást-teszünk, Oh Szíriának és Verséknek Visgalója! hogy
 fellyebb tetéstül álnorságinat a' mi Atyáink verheknel. Sze-
 retünk a' Krisztusól keresztet; de, Oh! melly messzéről,
 Oh! melly különböző lépésekkel, kövessük ötet! Dicsőredünk a'
 Keresztjéni nérel; de Oh melly nagyon meg-halad minket a'
 Sült Pogány az ártatlan élettel! Valasztott Nemzetjének,
 szent népnek, Isten sajátjának tartjuk magunkat; de hi-
 datlantatuk miattunk a' Pogányok között az Istennek neve!
 Tetessük a' legyességnek képet; de annak erejéi Valóságos meg-tudjuk.
 Hívesz minket, Oh nagy-tűrő ISTEEN! ma is szüntelen; egész na-
 pon ki-terjesztet keresztid és Versényes néphoz, mondvan:
 Tejettek-meg szó-fogadatlak fiaik, En meg-gyógyítom a' ti ál-
 norságitokat; de kitoda a' ki eszébe venni magát, és meg-
 jobbitotta volna az ő utát? Söt bizony az Isten hosszú-tűri-
 senek és váratlanánál gazdag-ságával éppen visszát élünk,
 nem a' meg-terésre, hanem testi bátorságra, békesség igér-
 ven magunknak, mikor a' mi hívünk' kedve szerint járunk is.
 Kemény kézzel és ostorral is nyultál hozzánk, Oh bosszúnállo UR!
 Vertél minket, de minélünk nem fájt; meg-hísperezted a' tra-
 pást, de nem meg-lágyultunk, hanem az adomás kőnél fel-
 lyebb meg-keményült szívünk. Mintha a' portól támadna
 a' nyomasztás, nem a' Bakken-álló Istentől is nem a' bűnert,
 Oh ISTEEN! e' mai napon is a' mi népeink magokat e'
 szörnyen pusztító Dög, és a' pogány fegyvere és rab-szjától
 rebegésnél között is.
 Perzentessz minket Sz. Igéd és Szolgáid által, ébressz a' hegyes Ma-

tröjje
nem
ellen;
a'
melly
ének.
ind
ada-
mi-
ar
ai is
Se;
nek
a'
val
jének
Meg
De
l, Oh
sem
om a'
yázi
yara
ny
De

Ma-

Magistratus által a meg-térésre, bűntölcse, fírástra; de bizony
kérdehet: Ez a bűnt mellyet parantzoltam? És méltán mondha-
tod: Ez a nép trak szájjal közeltt en hozzam, de az ő szíve távol
vagyon en tőlem; és Jelő, azt ne mondjad végre: Mit tészel en
a ti sok áldozatitoknál? Kitoda kiránta ti tőletek, hogy az en Pit-
vaximat nyomdornátok? a ti tőletek rendelt innexehu gyűlöli az
en Lelkem; menjete el előtem képmutatónak magva.

Mindazáltal. Oh nagy ISTEN! míg a te ítéletidnek idejében is te-
gedet várunk mi; a te emlékezetted ohajja a mi lelkeink; mert
te igazalmar, kegyelmes, könyörülő Isten vagy, ezen izziglen vagyon
a te igazalmasságod. Tekints, mi Urunk ISTENÜNK! a fogva-
dásra, mellyben ígérted, hogy, ha a Bűnös te hozzád meg-tér,
minden ő az-előtti álnokságai nem lépnek emlékezetben. Tekints
a Szörtegyre mellyet e népekkel kötöttél. Térj meg, UR ISTEN
haragodból, és szaljon-le a te bűnlásod; ne füstölöggön bosszan-
álljad a te örökigednek nyája ellen ilyen hozzád ideiglen. Imé!
mi minnyájan a te néped vagyunk, a te Nerevót neveztetünk
mi. Trelkedjél Isten a te nevedes, trelkedjél a te Kriszofodéat.
A' bolond nép bosszúnval illati a te Nerevát, nem kezelnéd meg soha?
Mi Urunk ISTENÜNK! Segíjts-meg most: mi Szabaditató Jundának
ISTENÉ! adj elő-menetelt most. Imé a Keresztgyén'ség táborol-
ban vagyon, a Számy nép, el-bátorodott kerelyreje ellen: Jelen-
nyél-meg, Oh Had-meg-Verő ISTEN! azorbán. Zászlót emels
a te nevedben; tedd győzedelmese azt: Fegyvert-fogott Gyű-
lölöi ellen; adj elő-menetelt abban: bajos és veszedelmes had-
korára kecskeredett; hozz jó békeséget-ti abból. Ne is tehintsed,
ISTEN! Jákobban a bűnt, és Izraelben az álnokságot, arra a
végre

A'

Ur

Szent UR! Seregeknek Istene! Kirak királyi. Széked az ég: Ki vagy Ditsőregeked Ura, kegyelemnek Istene, igazmasságnak Atya. Mi, megvesztegetett természetű emberek, leborulunk a kegyelemnek Széki előtt, nézve Te reád mint Urunkra; mert Szolgáid vagyunk; folyamodunk hozzád, mint Atyánkhoz; mert fiad vagyunk. Jóllehet méltatlanok vagyunk, a kik fiaidnak vagy szolgáidnak hivattasunk; mert vétkeztünk ellened, Urunk ellen; vétkeztünk ellened mint Atyánk ellen: Törvényed ellen rugódortunk; tisztánról el-felejtettünk; igazmasságodat meg-utáltuk; a te szerelműdnek s rajtnak való Uralkodásodnak igazát meg-vetettük; úgy, hogy ne legyen egyből hátra, hanem hogy te, mint Ur, számot-vegy tőlünk és számkérésbe-küldj minket; mint Atya, engedetlen fiaidat, meg-vest, törvényed vádolon, Evangéliomod meg-itéljen, s mindenek kárhottassanak. Nyaralásul vagyunk, Oh URAN! állapotunk a mi természetünk, telededitünk s alaratumk miatt. Nyomorultul vagyunk a gonoszunk véghez-viteleért, a jónak el-hagyásáért, és mind e két gonoszunk meg nem szatásáért.

Szánj-meg Te minket, kik magunkat nem szántuk a gonoszba ejteni. Te benned egyedül a mi reményünk, a ki ellen vétettünk, és boldogok vagyunk ennyiben, hogy te hozzád folyamodhatunk, hitöl el-távoztunk. Vonj, URAN! minket, hogy hozzád járuljunk: keress-fel minket, és mi téged fel-találunk: kettőtessék-meg rajtunk igazmasságod, hogy mind bűncinken bánkodhasunk, mind bűncinken botránatját el-vegyük. Hintessék reánk a Krisztusnak Vere; árradjon reánk igazmasságodnak kez-feje, hogy meg-mosattassunk és meg-gyógyuljunk: bűnösök, meg-fertéttel, nyomorult-

tak vagyunk; de a mi istenünkkel kegyelmében és a Krisztus
 vetében meg-találtatik az a mivel meg-igazításunk, meg-
 tisztításunk, meg-váltásunk: Légyen mincünk a Krisztus böl-
 tességünk, igazságunk, Szentségünk és Válságunk; légyen mi-
 nek a kegyelem, a melly hathatos és elégőjes mindenne.

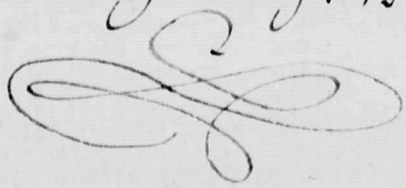
Nálad nélkül semmit véghez nem vihetünk; Semmik vagyunk: trel-
 kedje a te végtelen irgalmasságod, hogy a jobban légyen való-
 ságunk és tehetségünk, hogy alanyul és trelkedjül az a mi ked-
 ves a te tekinteted előtt. Es mértessed-meg velünk magadat, és ma-
 gunkat is magunkat; hogy a te Felségedet féljül, börtöljül; a mi
 nyaralásainkat pedig meg-alázadjunk. A mi elméinket kö-
 zepette gyuljon-meg a te szöröcsked; ott támadjon-fel és tűn-
 dölőjét az igazságnal napja, mellyel világosodjed és melegjün
 szünül. Ebredjen-fel lelkiand-esméret; tisztuljon meg a holt trel-
 kedéstől; keljen-fel a te munkádra és maga munkájára, hogy az
 véghez vigye. Nyitassanak meg a mi szemünk, hogy eszünkbe ve-
 gyül azolas, a mellyel tartoznak a mi bűnösöinkre és idvességünk-
 re. Távoztasd-el lelki álmodás, hogy legyünk vigyázók, serények és
 készek azolnak tudására, hírséire, reményesire, trelkedésire
 el-kerülésre, mellyeket te parantolj, hogy vagy véghez vigjül vagy
 el-kerüljül. Öld-meg bennünk a bűnnek bűnösök; erőtelennjün
 napunkat az ő ember. Tegj alkalmatosokká minden jó és kegyes dol-
 gokra. A mi alázatunk a te alázatoddal ugy meg-egyezzen, hogy
 a mit te alapsz alanyul, a mit tiltasz utálj; kövessünk tegedet
 a hova híradasz; és a mit kívánsz hogy el-kerüljül, bűnös el-
 mével vireljül. Emlekeztess-meg hogy jövevények vagyunk a földön,
 hogy a Sixelom völgyéből a Sion felé nézzünk, hírséink mellyel az
 ég; és te kézen-fogva veréckj a pusztán által az igéretnek földere,
 hogy

hogy se a mi hihetetlenségünktől általa, sem ellenségink hatalmától, gon-
 nosságok és zavarságok miatt, be ne kelesztessünk ebbe a puszta, és
 reménytelen örökségünktől meg ne fosztassunk; hanem általad vezéreltet-
 sünk te hozzád, a te nálad lévő örök dicsőségre és boldogságra.

Irgalmas Szemekkel s ortádnak világosságával nézz tehát a te Ekleziádra:
 Szánjad Jerusalemet romlását: tekintsd meg az el-pusztult Sionnak porát
 és hamvait, s az Izraelnek el-selyedet juthait; gyűjtsd egyben a te Angy-
 lidnak, a te Beszéded Hirdetőinek Irgalmasságát által, a te Evangélium-
 modnak szava által a te választottakat a földnek négy szejeléről, mind a
 Sidókat, mind a Pogányokat: Emelkedjék-fel az Ur, házának hegye minden
 hegyeknek felett, s gyűjtsd oda minden nemzeteket.

Keljen-ti az UR az örei mellett, és a te Ekleziádnek ellenségi ostromának-
 legyen semmi az Erctnek, Bálvány-imádat, tévelygés és tudatlanság.
 Dugattassék-be minden káromkodóknak Szájok: romoljon-el a bűnök ör-
 szága: tápodd-meg a teidnek lábát alatt a Sütőt hamar.

Hazánkban lévő Ekleziádhoz legyenek a te tanátsid és gondolatid békés-
 nek tanátsi és gondolati: Támaszd-fel a te régi barátodat a Lázárt:
 Építsd-meg el-pusztult Templomodot, a te Lakó-helyedet. Jöjjön-meg
 a békesség, az igazság, az egység. Legyen-gondod az Oszlopnál állított
 Nagy Emberekre. Védjed-gondjait Szolgáidnak, az Evangéliumnak, és a
 te Izsák tiszteletednek. A te püszságra ki-tétett Profétáidon induljon
 meg a te szíved. A te világodnál lássunk világosságot: legyünk min-
 nyájan töled tamitattak. Tamítsd-meg nyelvünket, hogy az igazságot,
 és a te nagyságod dolgaidot ki-beszélhess, dicsérjén tégedet. Tamítsd-
 meg füleinket, hogy nyílna legyenek mindenkori a te beszédedre s an-
 nak be-vételére. Tamítsd-meg szíveinket, hogy ama' Nagy Pásztorunkal
 a Krisztusnal szavat meg-cserezzék, szeressék, s kövessék. Amen!

VI KÖNYVÖRÖGÉS.

M. DCCXLII. ben Pestis idején mondandó IMÁDSÁGA az Erdélyi
Reformált Ecclesiának; mellyet irt T. Püspök DEÁKI JOSEF Uram.

ÉLETKÉK FEJEDELME! e Világ sok változáival tusakodó lelke-
inknek Reménsége: a Halál félelme miatt meg-remült s el-
bágyadt Sziveinknek Erőssége; JÉBUS KRISTUS! a ki erőt-ve-
tél a Halálon, zárt-ve-tettel a Pokolnak kapujára, és a Törvény-
nek ellenünk való vádolását a Kereszt-fán el-szaggattad.

Nintsen Isten te-hozzád hasonlatos sem a Menyben az erős
Angyalok között, sem a Földön a Hatalmasoknak Seregiben;
mert az Angyalok udvarló-szolgák te előtted: A földi Iste-
nek mind el-vesznek: A Királyok, mint a fának levelei, el-
hullanak; az Erölseket is a koporsó meg-emészti. Te pedig
mind-örökké élsz, változás alá nem vettettel, és a te elsten-
deidnek nintsen, s nem is leszen soha vége.

Állj, az árnyéknál mulandóbbak s a tserépnél romlandóbbak
hová legyünk és mit tegyünk te előtted. Iteleteid között, Oh ROMOL-
HATATLAN ISTEN! ELÖKNEK S HOLTAKNAK IGAZ BIRAJA! Hoz-
zad menyjünke' sok szükségünk' be-töltésének kérelsiért? de e' hitván
földi fergetskének. mi közi van te-hozzád MINDENKÉ FÉLETT ÖRÖKRE ALDANDÓ! Ki-
áltunké tehozzád? de hogy hallgatnál meg minket Oh SZENT és IGAZ! mert te tisz-
ta vagy; a mi szívünk pedig tsalárdtsággal s kezünk rakva gonoflással. Hát hallgas-
sunké? Jaj nem lehet! mert a Jehovának haragjának sebessen emészto tüze, a Döc-
Halál, ideig tartó hazánkban, ujobban meg-gyuladott, bűneinkért a büntetés viszón-
tag reánk árradott; minnyajunknak szája panaszszal; szívünk bival tele van, és
lokaknak szemekből könnyök hullanak.

Oh meg-haragudott SZ. UR ISTEN! melly igen reánk mered tsapálidnak bolszu-ál-
ló Foharát? Meg-verted vala a mi földünket terméketlenséggel: az áldást atokra
fordítván, reménségünket sok izben ketté vágta vala, és sem a Szerűről, sem a Saj-
tóról nem vala meg-vigasztaltatás; sem éjszeli és nappali keserves faradtságunk'
várt jutalmát meg nem adta vala; Iöt az elstendőnek minden részeit ellehré-
günke téven, az eget is reánk haragította vala, hogy fölünk meg ne hallgatna.
vesek valának mind ezek is te előtted IGAZ iteletű SZ. ISTEN! azért a Halálnak is
hatalmat adal neki e Hazában, hogy minden szűnés és
szép

Szánás nélkül törne, váгна; mint ellenleg pusztitana el minde-
neket; emésztené meg mi közöttünk az Ifjakat, a' Szüzeket, s
a' Véneket; és, jaj! talám néki a' mi földünkben állandó szalást
's lakást engedtel 's parantsoltál.

Meg-hizott vala, nem régen is, a' számtalan meg-holtaknak,
testeikkel a' Halál mi közöttünk, a' koporsók tele tölték vala, vá-
rasok, Faluk meg-pusztultak, sok népes házak üressen, gyámol-
nélkül, és arvaí maradtak; az édes Anyáknak ölekből szerel-
mes gyermekeik ki-ragadtattak, és a' kesergő sok Rachelek meg-
vigasztaltatni nem akartak.

Azt gondoljuk vala mi-magunk közt már minnyájan, hogy alta-
ment immár az öldöklő Angyal mi közöttünk: meg-szánta a'
Jehova a' pusztitást: meg-esett szive a' Jerusálem romlásán, és
ának omladozott kö-falaít köztünk fel-építi. De, jaj! fel van
vonva ma is a' Boszszu-ÁLLÓ SZ. Istennek karja ítélettel mi
ellenünk; fel-hágott a' Halál ablakainkra; meg-eskütt az
UR, hogy a' pusztító Dög-halált földünkről ki nem költöz-
tetí, el-fogyatja egész-szen Nemzetünket; el-hányatja a'
maga Oltarit mi közöttünk, és a' Magyar Sionnak ékesse-
get szennyes gyászra változtatja, hogy-ha ő hozza tellyes
szivből meg nem térünk.

ELETNEK FEJEDELME! Az Halálnak Meg-rontója! Istenünk
haragjának meg-álítója, édes JESUSUNK! Hol van, rajtunk
a' tsapások közt el-bádjadott Híveiden szánakozó tiszta
szived? Hol van erettünk a' halálig meg-mutatott alázaít
engedelmességed? Hol van mennybe menésedkor mi hozzá-
tett változhatatlan ígéréted? Velünk vagy te, édes JESUS,
azt mondottad, mind e' Világ végezetéig; de, jaj! talám

tőlünk végképpen el-költöztél. Országot ígértél te mi-
nekünk; de, jaj! a mi lakó földünkben is minket idege-
nekke tettél. Nyugodalomra hívsz bennünket te magad-
hoz; de, jaj fájdalom! minket a' sok inség, a' sok bu, a' sok
bánat terhe alatt ugyan meg-fárasztottál; sőt keményen
meg is vertél.

El-jött az idő, és az óra is már jelen vagyon, édes JÉSVS!
kérünk Tegedet, szanj-meg minket! meg-esmérjük sze-
méremmel, hogy kebelünkben bünt találtál. Ítéletidre
méltok vagyunk. Oh ARTATLANSÁG BARÁNYJA! Sies! né-
künk kegyelmezz-meg. muljék-el tőlünk most ez egyszer
ez a' keserü Pohar; a' mi érdemünk szerint nekünk ne fi-
zess-meg. Ally közibe, édes JÉSVSUNK rettenetes itele-
tű Sz. Atyádnak mi ellenünk tüzzel égő Haragjának, és
a' mi nemzetseges s' ötöt bolszuállásra fel-indító sok rend-
béli büneinknek; és ártatlanságoddal s' tökéletes érdemed-
nek ereje által óltsad-meg Sz. Atyádnak haragját, melly-
nek tüze bé-hatott közünkbe, meg-háborította tsontainkat,
és elevenléget nem is hagyott mibennünk. hadd essek-meg
rajtunk atyai szive, láttassék-meg véghetetlen irgalma; és
a' Szövetség szerint [; mellyben a' Kezes te voltál édes JÉSVS!]
minékünk kegyelmezz-en-meg.

Petsételd-bé, mi ISTEKÜNK! e' Hazában már egyszer valaha
a' koporsót; a' halálnak könyörölni nem-tudó, veszedelmünkre
már fel-huzott karjait kötözzed-meg; a' lángaló tűznél sebes-
sebben emészto' s' vesztegető mérges Dögnek minden ártal-
mit enyhítsd-meg. A' melly házakba pedig tsapasoddal
már bé-mentél, JÉSVS! Izraelnek Fő-Orvosa! Sies hamar, és
a' te szabadításodat váró, és a' Halálnak nyilaitól meg-rettent
Hiveidet kegyelmesen gyógyítsd-meg. Pusztulásra hanyatlott

Nemzetüknek siralmas romlásait minden helyyeken építsd meg.
Meg-terünk URAM! mi tehozzád tellyes mi szivünkből böjtölés-
sel is, sirással is, kesergéssel is; meg-szaggatjuk sziveinket, a por-
ba tesszük szájunkat; áldunk, dicsérünk, magasztalunk tégedet
mig e' földön élünk jóváltódból, tsak most, édes JESUSUNK te
hallgass meg minket.

Oh! ISTENNEK BARANYA, ki el-velzed e' világ bűnét! ha régenten
ama' Husvéti Barány vére, az éjszakan, mellyen az Öldöklő Angyal
minden első-szülötteket Egyiptom földén meg-öle, a te Szövevényes
népednek házairól azt el-fordítá; Fordítsa el, Oh! fordítsa el most
ez egyszer Sz. Atyádnak halált hozó haragját házainkról, a keresz-
tan ki-ontott drága vérednek érdeme, hogy, ha szintén által me-
nyen is a verekedő Angyal miközöttünk, a Jehova maradjon meg
mivelünk; fedezze be házainkat óltalmával, és szabadítson meg.

Ha nem könyörülne is rajtunk URAM! a mi viszálykodó Nemze-
tünkért; bár tsak könyörülj a' te Óltáridőrt; könyörülj, köztünk meg-
telepedett, minden emberi vigasztalástól meg-fosztott, nyögő,
de, jaj! szabadulást nem várható, meg-eskütt ellenlégeitől szünté-
lenül ostromoltatott, és minden emberi erőn kívül, tsak az Égek
Uranak segedelmet ohajtó árva Házadért, a' Profétákért s azoknak
fiaikért. Könyörülj, a Kristus igazságának tiszta köntölcében fel-öltö-
zött, a' Bálnak térdet-fejet nem hájtott, és azt meg sem tsókolth-
lelki szüzességet viselő igaz hivednek egy marokni Seregeért;
és szánd meg mind ezeket, édes JESUS! a' te kin-szenvedéfidért. Illye-
nek ISTENE! nézzenek a' te szemeid e' sok bánatok között már alig
pihegő Házára. Ha, URAM! a' mezei lihomokra, a' mellyek nem
szőnek, sem nem fonnak, vagy gondod: Ha a' mi fejünkön lévő
hajunk szálait is száman tudod; ha tsak egy verebetréke is akara-
tot nélkül a' földre le nem eshetik; mert te mindeniket hatalmas-
óltalmazod; hogy engedned el-hullani Házad ékecségeit? hogy
hagynád meg-fosztatni a' Haláltól Templomjaidat, el-herbasztván azoknak
2. Hogy botránád az ellenlégek nevére

az idegennek szidalmára a' mi Istenünknek mi közöttünk szent-
tül tiszteltetni szokott szent nevet. ELŐ ISTEN! Izraelnek ha-
talmás őrizője! Józsefnek hűséges vezérője! rejtő el ellenünk
ki-vont fegyvered, hozd meg kívánt békeségünket; szánd-
meg a' nagy tsapást; tekintő s orvosold meg a' pusztulást; és
a' Szenteknek örömökre, ellenséginknek gyalázatokra, e' Világ-
nak tsudájára, a' te Ostorid között is, adj trendeséget s meg-újulást.
Ha pedig, Oh Igaz ISTEN! a' sententziát mi ellenünk immaton ki-
mondottad, hogy a' Dög-halálnak sebészen repülő nyilait reánk
bocsásd, és azok által Házainknak gyönyörűségét, a' te tulajdon
ujaidnak plántálásit, meg-pusztítad, meg-némulunk Te elő-
ted; mert tudjuk, hogy azt meg nem mészolhatod, és a' mit a'
ránunk alhatatosan el-végeztél, azt soha fel nem bontod; Tsak
azon kérünk tegedet, édes JÉSVUSUNK! hogy mi velünk, mint
szövetséges népeddel, irgalmason tselekedjél; a' mi bűneinknek
undokságok s nagyságok szerint ne feddődzel. Erdemesek va-
gyunk mind azokra a' miket reánk bocsátasz; mert Te régen
intesz minket, hogy térjünk te-hozzád, utainkat jobbittuk-meg,
szeressük egymást; mert te Szeretet vagy; de, jaj! el-költözött
mi közülünk a' Szeretet; mi pediglen restek voltunk. Te erős
ISTEN! igaz BIRO! és egyszer s mind a' Krisztusban meg-engesz-
teltett édes ATYÁNK! a' szél miá lengedező fa-levéllal, s az
ingadozó nád-szállal ne perlekedjél. Tsapásidnak kemény ségit
mérlekeje hozzánk való szerelmed; haragódnak gyuladozó
sebességét enyhítse-meg véghetetlen kegyelmed. Ha a' Ha-
lálnak készület fuvó postáit hozzánk küldöd is, édes JÉSVUNK! a' mi
halálunk' keserűségét édesítse-meg Sz. Atyád előtt kedvesse-
lett érdemed. Ha félünk, Te bátoríts. Ha atyánkfiai, ha Bará-
tink, ha Szomszédink bennünket el-hagynák, Te minket akkor is
hozzád szoríts. Ha ovenoelkedő hitünk miatt tantorgunk is.

Oh IDVESSÉGÜNK FEJEDELME! bennünket Te gyámolits. Mikor a' mi nyelveink meg-köttetnek, érzékenységeink többé nem szol-
gálnak, akkor is szolalj meg érettünk Sz. Atyád előtt, édes Szó-
szólónk! és e' Világot meg-utálnunk Te magad tanits: mikor e' rom-
landó életből az Örökkévalóságnak útjára szinte bé-lépünk, édes
JESUS! kerünk Tegedet, minket magadtól el ne tarts.

De földünket is ne tedd URAM! éppen pusztává; ne vagdald
ki a' Támaszt és az Oszlopot Hazánkból s hazainkból; a' játszóda
gyermekeknek sokaságát ne pusztítsd ki egészen utzainkból; a'
magokkal jól-tehetetlen tsetszopókat, a' jobb és bal kezek közt
választást tenni nem-tudókat, ne hagyj gyámol nélkül. Hogyha
szintén e' nyombéli embereket a' halálnak birtokába botrátni akar-
nád is [; mellyet édes JESUSUNK ne tselekedjél] a' következendő Né-
peden is könyörülj, ne fogyjon el egy Nemzeiség Izraélből, és Veg-
ső romlását s pusztulását, jaj! majd-el ért kevés számu Nem-
zetünket ne tépd ki, ne szaggasd ki földünkből gyökereitől.

A' kiket pedig mi közülünk e' rossz Hazából jobb Hazába, e' siralom-
nak, keserűségnek, panasznak és bánatnak Völgyéből, amaz Öröm-
nek és Véghetetlen Boldogságnak Hajlékába el-költöztetni el-
Végeztél, azoknak állj mellejük, Halál győző KRISTUS JESUS! és
ha a' te hívségedben mind végig meg-maradtanak, ez élet után
is te mellőled el-esnick ne engedjed. Erősíted a' halállal tusa-
kodó lelkeiket, bátorítad a' koporsótól meg-fejlemlett sziveket; ke-
szítred-el Sz. Lelkednek vigasztaló ereje által azokat is, a' kik meg-
gyengélkedő hitük miatt, ere a' lelki hartra el nem készülte-
nek, hogy nagy bátorsággal, készséggel, sőt örömmel váljanak
meg ez élettől; a' Te Vered által tisztuljanak meg mindenné-
mű bűneikből: hogy, ha szintén rothadandó testek e' föld gyom-
rába tétetik is; de lelkek az örökkévalóságra által menvén, az
Isten Országában, ama' Mennyei Paraditsomban nyugodják meg
gyönyörködjenek mind örökké szent színednek látásában, vigad.

janak, a' meg-ditsöült lelkeknek, az ártatlanságban meg-
maradott sz. Angyaloknak tárlalágában, mind ádig, miélen
végezetre meg áll a' Nap is a' kerek Egen, a' Hold nem kezd
fényeskedni, a' tsillagok is mind le-hulván, el-mulik az ég
tsikorgással; és hogy testeinkel egyesüljön a' mi lelkünk, min-
nyajan ama' rettenetes napra fel-tamadunk, a' mellyen a' Kri-
stus leszen az Itelő; a' halál meg-szégyenül, a' koporsó meg-
elegszik, és el-töröl Isten szemekről minden könnyhullatást.
Oh! Minden Vigasztalásoknak ISTEKE! hallgass meg kegyelmesen
bennünket, és amaz ARTATLANSÁG BARANYÁK a' KRISTUS-
nak érdemében kedveld a' mi Könyörgésünket; ne késsél; ha-
nem nyisd-meg hamar Egeidet, és birtassad szent Ország
eleibe töredelmes szívből származott Kérésünket. Sz. Atyánk!
áldj-meg minket! Sz. Fiad érdeme igazítsa meg lelkünket!
Sz. Lelkednek kegyelme foglalja-el szíveinket. Oh! Örök-
kön-örökké áldandó SZENT HAROMSÁG, EGY BIZONY ÖRÖK IS-
TEK! sem életünkben, sem halálunkban ne hadj-el minket.
Amen

SZÁMOZATLAN ÜRES LAP